

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU41

Skärpta regler för unga lagöverträdare

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i bl.a. brottsbalken och lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare. Förslaget innebär att reglerna skärps för unga lagöverträdare i syfte att säkerställa att lagstiftningen möter det behov som föranleds av brottsutvecklingen samt för att upprätthålla det straffrättsliga systemets trovärdighet och legitimitet. Lagändringarna handlar bl.a. om följande:

- Straffbarhetsåldern sänks till 14 år för allvarliga brott under en period om fem år.
- Regleringen om bevistalan ändras.
- Ungdomsreduktionen avskaffas helt för unga myndiga.
- Ungdomsreduktionen minskas och straffmaximum höjs till fängelse i 18 år för lagöverträdare under 18 år.
- Påföljden ungdomsövervakning skärps.
- Regleringen vid misskötsamhet av påföljderna ungdomsvård och ungdomstjänst skärps.

Lagändringarna föreslås, i allt väsentligt, träda i kraft den 10 september 2026.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns sex reservationer (V, C, MP) och sex särskilda yttranden (S, V, C, MP).

Utskottet föreslår att ärendet avgörs trots att det har varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det behandlas.

Behandlade förslag

Proposition 2025/26:293 Skärpta regler för unga lagöverträdare.

Del av proposition 2025/26:294 (lagteknisk behandling).

Del av proposition 2025/26:295 (lagteknisk behandling).

15 yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	7
Utskottets överväganden	8
Skärpta regler för unga lagöverträdare	11
Utskottets ställningstagande	36
Reservationer	41
1. Sänkt straffbarhetsålder till 14 år för allvarliga brott, punkt 2 (V, C, MP)	41
2. Förslag om ungdomsreduktion och straffmaximum m.m., punkt 3 (V, MP)	42
3. Förslag om ungdomsreduktion och straffmaximum m.m., punkt 3 (C)	43
4. Förslag om ungdomsvård, punkt 4 (V, C, MP)	44
5. Förslag om registrering av en fällande dom i mål om bevistalan, punkt 5 (V, C, MP)	45
6. En översyn av reglerna om ungdomsreduktion, punkt 7 (V, MP)	45
Särskilda yttranden	47
1. Sänkt straffbarhetsålder till 14 år för allvarliga brott, punkt 2 (S)	47
2. Sänkt straffbarhetsålder till 14 år för allvarliga brott, punkt 2 (V)	48
3. Sänkt straffbarhetsålder till 14 år för allvarliga brott, punkt 2 (C)	49
4. Sänkt straffbarhetsålder till 14 år för allvarliga brott, punkt 2 (MP)	51
5. Förslag om ungdomsreduktion och straffmaximum m.m., punkt 3 (V)	52
6. Förslag om ungdomsreduktion och straffmaximum m.m., punkt 3 (MP)	53
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	54
Proposition 2025/26:293	54
Följdmotionerna	55
Proposition 2025/26:294	57
Proposition 2025/26:295	57
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	58
Förslag som lagts fram i proposition 2025/26:293	58
Förslag som lagts fram i proposition 2025/26:294	107
Förslag som lagts fram i proposition 2025/26:295	111
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets lagförslag	113

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Avslag på propositionen

Riksdagen avslår motion

2025/26:4234 av Lorena Delgado Varas m.fl. (-).

2. Sänkt straffbarhetsålder till 14 år för allvarliga brott

Riksdagen antar

a) regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken i de delar det avser 1 kap. 6 §,

b) regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken,

c) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare i de delar det avser 1 a, 38 e och 38 f §§ och rubriken närmast före 38 e §,

d) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare,

e) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister,

f) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister,

g) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott,

h) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott,

i) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet,

j) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet,

k) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område,

l) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område,

m) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning i de delar det avser 7 b §,

n) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning,

o) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:293 punkterna 1 i denna del, 2, 4 i denna del, 5, 10, 11, 13, 14, 18, 19, 23, 24, 25 i denna del, 26 och 27 samt avslår motionerna

2025/26:4211 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 1,
2025/26:4222 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1 och
2025/26:4228 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 1.

Reservation 1 (V, C, MP)

3. **Förslag om ungdomsreduktion och straffmaximum m.m.**

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken i de delar det avser 29 kap. 7 §.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:293 punkt 1 i denna del och avslår motionerna

2025/26:4211 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkandena 2 och 3,
2025/26:4222 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3 samt
2025/26:4228 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 2.

Reservation 2 (V, MP)

Reservation 3 (C)

4. **Förslag om ungdomsvård**

Riksdagen antar

a) regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken i de delar det avser 32 kap.,

b) utskottets förslag i bilaga 3 till

1. lag om ändring i brottsbalken,

2. lag om ändring i brottsbalken.

Därmed bifaller riksdagen propositionerna 2025/26:293 punkt 1 i denna del, 2025/26:294 punkt 5.2 och 2025/26:295 punkt 4.2 och avslår motion

2025/26:4228 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 3 och 4.

Reservation 4 (V, C, MP)

5. **Förslag om registrering av en fällande dom i mål om bevistalan**

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:293 punkt 9 och avslår motion

2025/26:4228 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 5 och 6.

Reservation 5 (V, C, MP)

6. **Regeringens lagförslag i övrigt**

Riksdagen antar

a) regeringens förslag till

1. lag om ändring i brottsbalken,

2. lag om ändring i socialförsäkringsbalken,

3. lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare,

4. lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69),
 5. lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet,
 6. lag om ändring i lagen (1997:1024) om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet,
 7. lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder,
 8. lag om ändring i lagen (2009:1427) om erkännande och verkställighet av bötesstraff inom Europeiska unionen,
 9. lag om ändring i häkteslagen (2010:611),
 10. lag om ändring i lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder,
 11. lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen,
 12. lag om ändring i lagen (2015:485) om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen,
 13. lag om ändring i lagen (2015:650) om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen,
 14. lag om ändring i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning,
 15. lag om ändring i lagen (2020:616) om verkställighet av ungdomsövervakning,
 16. lag om ändring i tullbefogenhetslagen (2024:710),
 17. lag om ändring i lagen (2024:782) om förfarandet vid förverkande av egendom och åläggande av företagsbot,
 18. lag om ändring i lagen (2025:520) om internationell verkställighet i brottmål
- i de delar som inte omfattas av utskottets förslag ovan,
- b) utskottets förslag i bilaga 3 till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.
- Därmed bifaller riksdagen propositionerna 2025/26:293 punkterna 1 i denna del, 3, 4 i denna del, 6–8, 12, 15–17, 20–22, 25 i denna del och 28–31 samt 2025/26:294 punkt 6.2.

7. En översyn av reglerna om ungdomsreduktion

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:4211 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 4 och

2025/26:4222 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 4.

Reservation 6 (V, MP)

Utskottet föreslår att ärendet får avgöras trots att betänkandet har varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då ärendet ska behandlas.

Stockholm den 12 augusti 2026

På justitieutskottets vägnar

Henrik Vinge

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Henrik Vinge (SD), Teresa Carvalho (S), Heléne Björklund (S), Pontus Andersson Garpvall (SD), Petter Löberg (S), Charlotte Nordström (M), Adam Marttinen (SD), Fredrik Kärrholm (M), Gudrun Nordborg (V), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Mats Hellhoff (SD), Ulrika Westerlund (MP), Sanna Backeskog (S), Ludvig Ceimertz (M), Lars Isacsson (S) och Patrik Karlson (L).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2025/26:293 Skärpta regler för unga lagöverträdare. I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Riksdagen har tidigare gjort flera tillkännagivanden till regeringen som rör frågor som behandlas i detta ärende. I betänkandet behandlar utskottet även regeringens redovisning av åtgärder med anledning av dessa tillkännagivanden.

I ärendet behandlar utskottet också en del av förslagen till lag om ändring i brottsbalken och lag om ändring i socialförsäkringsbalken i proposition 2025/26:294 För barns rättigheter och trygghet – en ny lag om omhändertagande för vård av barn och unga, punkterna 5.2 och 6.2. Förslagen behandlas i de delar det avser dels 32 kap. 1 och 1 a §§ brottsbalken, dels 7 kap. 2 § socialförsäkringsbalken. Socialutskottet har i betänkande 2025/26:SoU38 i sak ställt sig bakom de ändringar i paragraferna som föreslås i proposition 2025/26:294. Av lagtekniska skäl och för att samordna lagförslagen i proposition 2025/26:294 med de nu aktuella förslagen till ändringar i samma lagrum har socialutskottet överfört den formella behandlingen av lagförslagen till justitieutskottet för beredning i detta ärende. Övriga lagförslag i proposition 2025/26:294 behandlas av socialutskottet i betänkande 2025/26:SoU38.

I ärendet behandlar utskottet även förslaget i proposition 2025/26:295 Förebyggande insatser inom socialtjänsten till skydd för barn och unga vid bristande medverkan punkt 4.2, som gäller lag om ändring i brottsbalken. Socialutskottet har i sitt betänkande 2025/26:SoU39 i sak ställt sig bakom de ändringar som föreslås i proposition 2025/26:295. Av lagtekniska skäl och för att samordna lagförslaget i proposition 2025/26:295 med de nu aktuella förslagen till ändringar i samma lag har socialutskottet överfört den formella behandlingen av lagförslaget till justitieutskottet för beredning i detta ärende. Övriga lagförslag i proposition 2025/26:295 behandlas av socialutskottet i betänkande 2025/26:SoU39.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1, regeringens lagförslag finns i bilaga 2 och utskottets lagförslag finns i bilaga 3.

Fyra motioner med totalt 15 yrkanden har väckts med anledning av proposition 2025/26:293. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Utskottets överväganden

Bakgrund

Barn och unga särbehandlas i straffsystemet

Unga lagöverträdare särbehandlas sedan länge i den straffrättsliga och straffprocessuella lagstiftningen. Ett skäl till denna ordning är att barn och unga typiskt sett inte anses ha uppnått sådan mognad och ansvarsförmåga att de bör behandlas som vuxna. De anses också vara särskilt känsliga för de konsekvenser som straffrättsliga ingripanden kan leda till.

Straffbarhetsåldern är 15 år, vilket innebär att ett barn under 15 år kan begå brott, men inte får dömas till någon påföljd (1 kap. 6 § brottsbalken). Lagöverträdare i åldersgruppen 15–17 år, men också lagöverträdare i åldern 18–20 år, särbehandlas vid straffmätningen och vid val av påföljd. Dessa lagöverträdare särbehandlas också vid handläggningen hos Polismyndigheten, åklagare och domstol enligt lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, förkortad LUL.

I de fall ett barn under 15 år misstänks för brott får en förundersökning inte inledas. För att tillgodose utredningsbehovet finns det dock under vissa förutsättningar en möjlighet att inleda en utredning mot barn som misstänks för att ha begått brott före 15 års ålder. Förutsättningarna för detta regleras i 31 § LUL och utredningarna kallas för § 31-utredningar. En sådan utredning ska bl.a. inledas om någon kan misstänkas för att före 15 års ålder ha begått ett brott med minimistraff om fängelse i ett år eller mer (31 § första stycket LUL). Det är också möjligt att enligt 38 § samma lag väcka en s.k. bevistalan om brottet, något som åklagaren i dag har en skyldighet att göra vid brott som har ett minimistraff om fängelse i fem år eller mer, om det inte finns särskilda omständigheter som talar mot det. En bevistalan innebär att åklagaren begär att domstolen ska pröva om ett barn under 15 år har begått ett brott eller inte, men någon påföljd döms inte ut.

Om någon har begått ett brott innan han eller hon har fyllt 21 år ska personens ungdom beaktas särskilt vid straffmätningen (29 kap. 7 § första stycket brottsbalken). Det kallas ibland för ungdomsreduktion. Ungdomsreduktionen är tänkt att tillämpas mer eller mindre schablonmässigt utifrån ålder, dvs. utan hänsyn till den enskilda individens mognad, på så sätt att reduktionen är störst för 15-åringar och sedan avtar med stigande ålder fram till 21 års ålder. I doktrin och praxis har det utvecklats en relativt tydlig linje där ungdomsreduktionen getts ett schablonmässigt genomslag. I dag bestäms strafflängden för unga som utgångspunkt i kvotdelar i relation till ett tänkt straff för en vuxen lagöverträdare enligt en fallande skala utifrån ålder. Den som är i åldersgruppen 18–20 år behandlas som andra myndiga lagöverträdare vid straffmätningen om det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år, om det är fråga om försök, förberedelse eller stämpling till

eller underlåtenhet att avslöja eller förhindra ett sådant brott eller om brottets straffvärde uppgår till fängelse i ett år eller mer (29 kap. 7 § tredje stycket brottsbalken).

För unga lagöverträdare finns det särskilda ungdomspåföljder (32 kap. brottsbalken). Delvis gäller olika regler för åldersgrupperna 15–17 år och 18–20 år. Vidare finns det ett särskilt straffmaximum för brott som någon begått innan han eller hon fyllt 18 år. Det strängaste straff som kan komma i fråga är fängelse i tio eller, i de allvarligaste fallen, 14 år (29 kap. 7 § andra stycket brottsbalken).

Regeringsformen och Europakonventionen

Grundläggande fri- och rättigheter som gäller alla, såväl barn som vuxna, finns i 2 kap. regeringsformen och i internationella instrument, t.ex. i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen).

Föreskrifterna i regeringsformen innebär bl.a. att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot kroppsvisitation, husrannsakan och liknande intrång, mot undersökning av brev eller annan förtrolig försändelse och mot hemlig avlyssning eller upptagning av telefonsamtal eller annat förtroligt meddelande (2 kap. 6 § första stycket regeringsformen). Var och en är också skyddad gentemot det allmänna mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden (2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen). Vidare framgår att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot frihetsberövanden (2 kap. 8 § regeringsformen). Dessa grundläggande fri- och rättigheter får bara begränsas genom lag och endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Begränsningen får inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning (2 kap. 20 och 21 §§ regeringsformen).

Av Europakonventionen framgår bl.a. att ingen får utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (artikel 3) och att var och en har rätt till frihet och personlig säkerhet och ingen får berövas friheten utom i särskilt angivna fall (artikel 5). Vidare har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens (artikel 8). Artikel 8 ger inte bara upphov till negativa förpliktelser för det allmänna att avhålla sig från omotiverade inskränkningar i enskildas rättigheter, utan även positiva skyldigheter att se till att enskilda tillförsäkras skydd för sina rättigheter gentemot andra enskilda. Offentliga myndigheter får inte inskränka dessa rättigheter annat än med stöd av lag och det får ske endast under förutsättning att det är nödvändigt i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till vissa intressen, bl.a. statens säkerhet och den allmänna säkerheten,

till förebyggande av oordning och brott eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter.

Barnkonventionen

Barnkonventionen gäller sedan 2020 som svensk lag (lagen [2018:1197] om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter). Barnkonventionen innehåller fyra grundprinciper som ska vara vägledande för hur konventionen tolkas: barnets rätt till icke-diskriminering (artikel 2), barnets bästa (artikel 3), barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6) och barnets rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade (artikel 12).

Av artikel 16 framgår att inget barn får utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privat- och familjeliv, sitt hem eller sin korrespondens och inte heller för olagliga angrepp på sin heder och sitt anseende och att barnet har rätt till lagens skydd mot sådana ingripanden eller angrepp. Av artikel 37 följer bl.a. att inget barn får utsättas för tortyr, annan grym behandling, bestraffning eller dödsstraff och att frihetsberövande av barn får användas endast som en sista utväg och för kortast lämpliga tid. Enligt artikel 37 c ska ett frihetsberövat barn behandlas humant och med respekt för människans inneboende värdighet och på ett sätt som beaktar behoven hos personer i barnets ålder. Ett frihetsberövat barn ska vidare hållas åtskilt från vuxna, om det inte bedöms vara till barnets bästa att inte göra detta.

Artikel 40 behandlar ett barns rätt till en värdig och barnanpassad straffrättslig process och kriminalvård. Av artikel 41 framgår bl.a. att barnkonventionen inte ska inverka på bestämmelser i konventionsstatens lagstiftning som är mer långtgående när det gäller att förverkliga barnets rättigheter.

Riksdagens tillkännagivanden

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anfört om att en särskild enhet inom Kriminalvården ska ta över ansvaret för unga som begått grova brott (bet. 2018/19:JuU13 punkt 28, rskr. 2018/19:192 och bet. 2019/20:JuU30 punkt 16, rskr. 2019/20:177) och om en särskild enhet inom Kriminalvården för unga som begår grova brott (bet. 2020/21:JuU28 punkt 21, rskr. 2020/21:396).

Riksdagen har även gjort ett tillkännagivande om en särskild enhet inom Kriminalvården (bet. 2021/22:SoU37 punkt 8, rskr. 2021/22:417 och rskr. 2021/22:418).

Riksdagen har vidare tillkännagett för regeringen det som utskottet anfört om att avskaffa straffrabatten för unga lagöverträdare mellan 18 och 21 år vid återfall i brott (bet. 2019/20:JuU30 punkt 14, rskr. 2019/20:177), om att regeringen ska återkomma med ett lagförslag som innebär att straffrabatten för unga myndiga lagöverträdare slopas för samtliga brott (bet. 2021/22:JuU5 punkt 4, rskr. 2021/22:36) och om att regeringen ska återkomma med ett lagförslag som

innebär att straffrabatten för unga myndiga lagöverträdare slopas för samtliga brott (bet. 2021/22:JuU27 punkt 17, rskr. 2021/22:273).

Riksdagen har också tillkännagett det som utskottet anfört om möjligheten att öka omfattningen av en helghemarrest (bet. 2019/20:JuU34 punkt 3, rskr. 2019/20:333) och om att misskötsamhet i högre grad bör leda till att en ungdomsövervakning undanröjs (bet. 2019/20:JuU34 punkt 4, rskr. 2019/20:333).

Riksdagen har vidare tillkännagett för regeringen det som utskottet anfört om skärpning av påföljden ungdomsövervakning (bet. 2020/21:JuU28 punkt 23, rskr. 2020/21:396) och om att införa nya ungdomspåföljder (bet. 2020/21:JuU28 punkt 30, rskr. 2020/21:396).

Riksdagen har slutligen tillkännagett för regeringen det som utskottet anfört om ungdomshäkten och ungdomsfängelser (bet. 2020/21:JuU28 punkt 29, rskr. 2020/21:396).

Skärpta regler för unga lagöverträdare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i bl.a. brottsbalken och lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, men med vissa lagtekniska anpassningar. Därmed avslår riksdagen motionsyrkanden om dels avslag på propositionen, dels delvis avslag på propositionen samt om att regeringen ska återkomma med vissa följdändringar och om en alternativ åtgärd.

Riksdagen avslår även motionsyrkanden som handlar om en översyn av reglerna om ungdomsreduktion.

Jämför reservation 1 (V, C, MP), 2 (V, MP), 3 (C), 4 (V, C, MP), 5 (V, C, MP) och 6 (V, MP) samt särskilt yttrande 1 (S), 2 (V), 3 (C), 4 (MP), 5 (V) och 6 (MP).

Propositionen

I propositionen lämnar regeringen förslag om skärpta regler för unga lagöverträdare som i huvudsak innebär följande.

Reglerna om unga lagöverträdare behöver skärpas

Enligt regeringens bedömning finns det ett behov av att skärpa reglerna för unga lagöverträdare. I propositionen konstateras att brottsligheten bland unga lagöverträdare i allmänhet minskar. Detta gäller dock inte för den allvarliga brottsligheten. Regeringen framhåller att den systematiska och organiserade brottsligheten har kommit att påverka allt fler delar av samhället. Polismyndigheten bedömer i sin senaste lägesbild att ca 17 500 personer är aktiva i kriminella nätverk. Fem procent av dessa bedöms vara under 18 år. Av ett flertal rapporter framgår att särskilt den allvarliga brottsligheten bland barn och unga har ökat markant. Den senaste utvecklingen visar också att fler barn

har koppling till gängkriminalitet och att de barnen blir allt yngre. Enligt regeringen är utvecklingen i fråga om allvarlig brottslighet under senare år oroväckande, i synnerhet när det gäller unga lagöverträdare. Brottsligheten tränger allt längre ner i åldrarna och antalet skjutningar och sprängningar med koppling till organiserad brottslighet har ökat. Att vända den negativa utvecklingen och motverka att barn utnyttjas och dras in i kriminalitet är mycket angeläget och en fråga som regeringen prioriterar högt. Regeringen konstaterar att det behövs flera olika åtgärder för att möta den allvarliga ungdomsbrottsligheten. Regeringen redogör för flera åtgärder som den vidtar och framhåller att även den straffrättsliga regleringen behöver ändras för unga lagöverträdare.

I propositionen anförs att regeringen genomför en omfattande omläggning av kriminalpolitiken. Som en del av omläggningen ingår att se över dagens system för unga lagöverträdare. Det handlar bl.a. om att överväga vid vilken ålder en person ska kunna hållas straffrättsligt ansvarig, dvs. vilken straffbarhetsåldern bör vara och i vilken utsträckning unga lagöverträdare ska särbehandlas vid straffmätningen och påföljdsvalet när de döms för brott. I propositionen konstateras att Sverige har en lång historia av att särbehandla unga lagöverträdare, framför allt de som är under 18 år, och att skälen för särbehandlingen i väsentliga delar fortfarande är bärande. Dessa skäl behöver dock – liksom humanitetsprincipen – på ett bättre sätt än i dag viktas mot andra intressen för att systemet ska uppfattas som balanserat. En reglering som innebär att barn och unga kan begå allvarliga brott och antingen helt undgå en straffrättslig påföljd eller, när de döms, få sina straffkraftigt nedsatta kan framstå som orimlig och orättvis och kan riskera att undergräva straffsystemets trovärdighet och legitimitet. En sådan ordning kan inte heller anses uppfylla behovet av samhällsskydd eller anses vara ändamålsenlig för att motverka rekrytering av barn och unga till allvarlig brottslighet. Det gäller särskilt under de exceptionella omständigheter som råder med anledning av brottsutvecklingen i Sverige.

Med anledning av att några remissinstanser framhåller behovet av att vidta förebyggande åtgärder framför straffrättsliga åtgärder anför regeringen att den instämmer i att förebyggande åtgärder är mycket viktiga och som framgår i propositionen har regeringen vidtagit ett stort antal åtgärder för att förebygga brott och motverka att unga involveras i brottslighet. Detta arbete behöver fortsätta. För att säkerställa att lagstiftningen är anpassad till det behov som finns i dag och för att upprätthålla det straffrättsliga systemets trovärdighet och legitimitet behöver emellertid också straffrättsliga åtgärder vidtas.

I propositionen anges vidare att flera remissinstanser för fram synpunkter om att det är svårt att överblicka konsekvenserna av alla förslag på straffrättsens område som tas fram parallellt och som bl.a. innebär repressionshöjningar. Även Lagrådet pekar på att det parallellt med arbetet med de förslag som lämnas i detta lagstiftningsprojekt har pågått arbete med andra förslag som påverkar bl.a. förslaget om straffbarhetsåldern. Regeringen har viss förståelse för dessa synpunkter men anför samtidigt att det är tydligt att åtgärderna inte

kan vänta. Utvecklingen är mycket oroande när det gäller barn som begår allvarliga brott och rekryteras till kriminella nätverk, och regeringen anser att det snabbt behövs en skärpning av den straffrättsliga regleringen som rör unga lagöverträdare. Med regeringens omfattande omläggning av kriminalpolitiken är det oundvikligt att flera lagstiftningsprojekt behöver pågå parallellt med varandra. Enligt regeringen finns det därför inte utrymme att avvakta utfallet av övriga åtgärder. Det är av stor betydelse att utforma lagstiftningen på ett sådant sätt att de olika förslagen blir väl anpassade till varandra och till den straffrättsliga regleringen som helhet. Detta rör inte endast de olika straffrättsliga reformer som genomförs. Även pågående reformer på det socialrättsliga området måste beaktas så att det samlade regelverket som rör barn och unga som begår brott utgör en helhet som både förebygger brott och tillgodoser behovet av samhällsskydd och brottsoffers berättigade intresse av upprättelse. Det kan dock finnas ett behov av uppföljning av de samlade effekterna av förslagen.

Sammantaget bedömer regeringen att det finns ett behov att skärpa reglerna för unga lagöverträdare nu.

Straffbarhetsåldern

En särskild bestämmelse om sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Regeringen föreslår att straffbarhetsåldern ska sänkas till 14 år för brott med minimistraff om fängelse i fyra år eller mer och för försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Som skäl för förslaget anför regeringen bl.a. följande.

Straffbarhetsåldern behöver sänkas

Lagrådet avstyrker regeringens förslag om sänkt straffbarhetsålder eftersom förslaget enligt Lagrådet inte kan antas tillgodose de angivna syftena med förslaget, främst med hänvisning till att det saknas underlag för att de önskade effekterna kommer att uppnås. Som flera remissinstanser påpekar är straffbarhetsåldern dock främst en kriminalpolitisk fråga. Det finns inte ett givet svar på vid vilken ålder det är rimligt att en person åläggs straffrättsligt ansvar. Som flera remissinstanser anför är en sänkning av straffbarhetsåldern samtidigt en åtgärd som inte bör vidtas lättvindigt utan endast om det finns tungt vägande skäl. Regeringen anser att det finns sådana skäl och bedömer att en sänkning av straffbarhetsåldern kommer att få de effekter som avses.

Regeringen anför bl.a. att det finns ett tydligt stöd dels för att den allvarliga brottsligheten bland unga lagöverträdare har ökat markant, dels för att allt fler barn under 15 år begår mycket allvarliga brott. Dagens system med sociala insatser har uppenbarligen inte varit tillräckligt för att förhindra denna utveckling. Den allvarliga brottslighetens spridning bland barn under 15 år och det faktum att dessa barn kan begå mycket allvarliga brott utan att dömas till en påföljd riskerar i förlängningen att påverka tilltron till och undergräva det straffrättsliga systemets legitimitet.

I propositionen anförs vidare att forskning visar att barn och unga har en begränsad förmåga att kontrollera sina impulser och att se konsekvenserna av sitt handlande. Enligt regeringen är detta ett viktigt skäl till att straffbarhetsåldern finns. En straffbarhetsålder om 15 år har hittills ansetts vara en lämplig avvägning mellan intresset av att kunna döma ut en påföljd och behovet av att särbehandla barn. Att den allvarliga brottsligheten tränger allt längre ned i åldrarna innebär dock att systemet för unga lagöverträdare och den argumentation som lagt grunden för en straffbarhetsålder på 15 år behöver omvärderas. Det är tydligt att det i dag finns barn under 15 år som är kapabla att begå mycket allvarliga brott. Enligt regeringen måste det då också vara tydligt att samhället inte accepterar detta och att barnen möts med en tillräckligt ingripande reaktion på brotten.

I propositionen anges att flera remissinstanser anser att det saknas stöd för att en sänkning av straffbarhetsåldern skulle leda till en minskning av den allvarliga brottsligheten. Lagrådet anför att det saknas underlag om hur en sänkt straffbarhetsålder påverkar brottsutvecklingen och att förslaget inte kan antas uppfylla syftet att möta utvecklingen av ungdomsbrottsligheten, dvs. att minska den. Som Lagrådet för fram pekar utredningen på att en sänkt straffbarhetsålder inte kan förväntas minska brottsligheten. Enligt utredningen finns det visst stöd för att den i stället skulle öka, och utredningen hänvisar till den utvärdering som gjordes med anledning av en generell sänkning av straffbarhetsåldern i Danmark. Regeringen konstaterar att det finns begränsat med underlag för vilka åtgärder som är mest framgångsrika för att möta brottsutvecklingen. Regeringen anser inte att det finns stöd för att regeringens förslag till sänkning av straffbarhetsåldern som endast omfattar allvarliga brott kommer att leda till en ökning av brottsligheten. En sänkning av straffbarhetsåldern motiveras vidare inte främst av att den förväntas leda till att brottsligheten minskar. Straffsystemet fyller flera andra viktiga funktioner vid sidan av minskad brottslighet, bl.a. behovet av att upprätthålla ett samhällsskydd och att bidra till brottsoffrets intresse av upprättelse. En annan viktig aspekt som motiverar en sänkning av straffbarhetsåldern är behovet av att upprätthålla det straffrättsliga systemets legitimitet och trovärdighet.

Regeringen framhåller att skälen för särbehandlingen av unga i väsentliga delar fortfarande är bärande och att barnets ålder även med de förslag som lämnas nu ska beaktas såväl vid straffmätning som vid val av påföljd.

Regeringen anför att ett skäl till att sänka straffbarhetsåldern är behovet av samhällsskydd. Att en person döms till en påföljd kan innebära att den dömde under en tidsperiod förhindras att begå nya brott och kan alltså bidra till att upprätthålla samhällsskyddet. Regeringen ifrågasätter inte att ungdomar har en mer begränsad förmåga att se konsekvenserna av sitt handlande eller att den samhällsskyddande effekten av att låsa in en person kan vara mindre för ungdomar som begår brott i grupp eller där det finns en ersättningseffekt om man jämför med vuxna. Även en mindre effekt kan dock ha stor betydelse när det handlar om att minska de konsekvenser i form av mänskligt lidande och andra olägenheter som brott leder till. Inom ramen för verkställighet av en

påföljd kan barnet vidare erbjudas behandling och stöd som kan motverka återfall i brott och hjälpa barnet att bryta med en kriminell livsstil.

Regeringen anför vidare att ett annat skäl till att sänka straffbarhetsåldern är hänsyn till brottsoffers berättigade intresse av upprättelse. En straffrättslig påföljd utgör en markering från samhällets sida som inte kan jämföras med sociala insatser som i första hand ser till gärningspersonens vårdbehov och kan inte ersättas med att brottsoffret får ett skadestånd eller brottsofferersättning.

Ett flertal remissinstanser och Lagrådet lyfter risken för att en sänkning av straffbarhetsåldern kan innebära att brottsligheten går ännu längre ned i åldrarna. Enligt regeringen går det inte, som remissinstanserna påtalar, att bortse från att en sänkning av straffbarhetsåldern kan leda till att de kriminella nätverken rekryterar ännu yngre barn för att utföra brott. Samtidigt ser de brottsbekämpande myndigheterna redan i dag exempel på att mycket unga barn förekommer i kriminella sammanhang. Som Polismyndigheten påpekar får barn ofta enklare men avgörande uppgifter att hantera. Detta är något som regeringen tar på stort allvar och som behöver bemötas med åtgärder som särskilt avser rekryteringen av barn till kriminella nätverk. Regeringen har, som framgår av avsnitt 4 i propositionen, vidtagit flera sådana åtgärder. Regeringen delar uppfattningen att det finns mer att göra och kommer att fortsätta arbetet för att förhindra rekrytering av barn till kriminella nätverk. Regeringen anser dock inte att risken för att yngre barn rekryteras till kriminella nätverk utgör ett tillräckligt skäl för att avstå från att sänka straffbarhetsåldern. Tvärtom kan ett straffrättsligt ingripande vissa gånger motverka att ett barn rekryteras till kriminella nätverk.

Utvecklingen i Sverige med allvarlig brottslighet bland barn och unga är exceptionell och skiljer sig från andra jämförbara länder. Regeringen anser inte att de invändningar som remissinstanserna och Lagrådet för fram är sådana att de bör utesluta att straffbarhetsåldern sänks för att möta denna verklighet. Samhällsutvecklingen som innebär att allt fler barn under 15 år begår mycket allvarliga brott och de konsekvenser detta får för det omgivande samhället innebär enligt regeringens bedömning att det finns tillräckliga skäl för att sänka straffbarhetsåldern.

En differentierad sänkning som tar sikte på allvarliga brott bör genomföras

Utredningen föreslår att straffbarhetsåldern sänks endast för allvarligare brott, dvs. en differentierad sänkning. Enligt regeringen har en differentierad sänkning flera fördelar. Den kan avgränsas så att den tar sikte på den allvarliga brottsligheten som behöver adresseras samtidigt som den inte omfattar mindre allvarliga brott som ofta är ett uttryck för omognad och där det inte nödvändigtvis är motiverat med en påföljd. Genom en differentierad sänkning omfattas endast den brottslighet som föranleder behovet av en sänkning samtidigt som de brottsutredande myndigheterna inte tyngs i onödan.

Utredningen överväger ett antal olika modeller för att avgränsa den differentierade straffbarhetsåldern och stannar vid att den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder bör knytas till straffskalan. Straffskalan är ett mått på

hur allvarligt lagstiftaren ser på den aktuella brottstypen i förhållande till andra brott och det är inte ovanligt att straffskalan används för att avgränsa tillämpningsområdet för en viss reglering. Utredningen föreslår att den särskilda regleringen knyts till straffskalans nedre gräns. Det finns flera exempel på regleringar där straffskalans nedre gräns används som avgränsning. Eftersom straffskalan är ett mått på hur allvarligt lagstiftaren ser på ett brott kommer regleringen därför att följa en förändrad syn på brottet. Enligt regeringen talar detta för att använda straffskalan som avgränsning.

I propositionen anges att en differentierad sänkning av straffbarhetsåldern, oavsett vilken avgränsning som väljs, kommer att vara mindre förutsebar än om straffbarhetsåldern sänks generellt. Av de alternativ som då står till buds bedöms en lösning där straffbarhetsåldern knyts till straffskalans nedre gräns leda till det mest förutsebara och transparenta resultatet. Den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder bör därför knytas till den nedre gränsen för brottets straffskala.

Mot bakgrund av att straffbarhetsåldern sänks som en reaktion på den allvarliga samhällsutvecklingen, som innebär att barn begår allvarliga brott, bör det straffbara området för den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder begränsas till de brott som typiskt sett är en del av den allvarliga brottslighet som är kopplad till skjutningar och sprängningar. Det handlar bl.a. om mord, grovt vapenbrott, synnerligen grovt narkotikabrott, människorov och grov allmänfarlig ödeläggelse. För att regleringen ska träffa denna brottslighet bedömer regeringen, liksom utredningen, att den bör omfatta brott med minimistraff om fängelse i fyra år eller mer. Enligt regeringen bör den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder omfatta även försök, förberedelse och stämpling till sådana brott.

Den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder föreslås omfatta den som är 14 år

Utredningen föreslår att den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott ska gälla den som har fyllt 14 år när brottet begås. I utkastet till lagrådsremiss och i lagrådsremissen föreslogs att den särskilda regleringen även skulle gälla den som har fyllt 13 år. Som framgår ovan föreslår regeringen nu att den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder ska omfatta den som är 14 år, och som skäl anförs bl.a. följande.

Bedömningen av vilken straffbarhetsåldern bör vara måste avgöras av hur situationen ser ut i Sverige. Som utredningen konstaterar finns det inte någon officiell kriminalstatistik om brottsligheten bland barn under 15 år. Det finns dock ett stort antal uppgifter och rapporter som visar att den allvarliga brottsligheten i allt högre utsträckning begås av allt yngre barn. De exempel från Polismyndigheten som utredningen redogör för illustrerar att allvarlig brottslighet förekommer bland barn under 15 år och då inte endast bland 14-åringar utan även bland 11- och 12-åringar, men framför allt bland 13-åringar. Även den genomgång av uppgifter om barn som förklarats skyldiga inom ramen för en bevisalan illustrerar att det förekommer 14-åringar, men också

13-åringar, som begår allvarliga brott. Som utredningen lyfter fram har Säkerhetspolisen sett exempel på att så unga barn som 12-åringar kommunicerar med ideologiskt övertygade personer, tar del av instruktioner och manualer om vapen- eller sprängmedelstillverkning och uttrycker hat mot samhället eller grupper. Säkerhetspolisen har också sett exempel på barn som i chattar på sociala medier har uttryckt att de vill begå terroråd. Mot denna bakgrund kan det enligt regeringen ifrågasättas om det är tillräckligt att sänka straffbarhetsåldern till 14 år.

I propositionen anges att flera remissinstanser invänder mot en sänkning av straffbarhetsåldern. De pekar bl.a. på den forskning som finns om barns utveckling och de konsekvenser det innebär för ett barn att bli föremål för ett straffrättsligt ingripande. Några remissinstanser för fram att detta gäller i än högre grad om straffbarhetsåldern sänks till 13 år i stället för till 14 år och ifrågasätter skälen för att gå ett steg längre än vad utredningen föreslår.

Regeringen ifrågasätter inte forskningen om att barn har sämre förmåga än vuxna att bedöma konsekvenserna av sitt handlande och att barn generellt är känsliga för bestraffning. Samtidigt är det tydligt att det i Sverige finns många barn i lägre tonåren som är kapabla att begå mycket allvarliga brott som ofta drabbar oskyldiga personer mycket hårt. Enligt regeringen är det inte rimligt att dessa personer helt kan undgå en straffrättslig påföljd. Regeringen bedömer vidare att den omständigheten att den som är 13 år och begår ett allvarligt brott blir föremål för socialrättsliga insatser i stället för straffrättsliga innebär att de socialrättsliga myndigheterna ges sämre möjligheter att fokusera på de uppgifter som de främst är avsedda att hantera, vilket är olyckligt. Det är vidare olyckligt om den som är 13 år och begår ett allvarligt brott går miste om den särskilda behandling och det stöd som en straffrättslig påföljd kan erbjuda, som inte minst tar sikte på att motverka återfall i brott. Den omläggning av kriminalpolitiken som regeringen nu genomför handlar bl.a. om att flytta fokus från gärningsmannen till brottsoffret och samhällets behov av skydd. Det handlar även om att införa tidigare, tydligare och trovärdigare åtgärder för barn som begår eller riskerar att begå brott och om att förhindra att barn utvecklar ett kriminellt beteende. En sänkt straffbarhetsålder innebär möjligheter att inom ramen för verkställigheten av en straffrättslig påföljd tillgodose barnets rätt till träffsäker behandling och stöd som kan motverka att barnet återfaller i brott och främja dess återanpassning i samhället. Skälen mot att ålägga den unge skuld i straffrättslig mening blir starkare ju yngre lagöverträdaren är. Med hänsyn till vad som redogjorts för i propositionen om att den allvarliga brottsligheten i hög grad sträcker sig längre ned i åldern än 14 år anser regeringen dock, till skillnad från remissinstanserna, att det finns skäl att gå längre än utredningen och sänka straffbarhetsåldern till 13 år. Det lämnades därför ett sådant förslag i lagrådsremissen och i proposition 2025/26:246.

Under riksdagsbehandlingen av proposition 2025/26:246 framkom uppgifter om att förslaget om en sänkning av straffbarhetsåldern till 13 år inte skulle få tillräckligt stöd i riksdagen. Med utgångspunkt i de yrkanden som framställdes i följdmotionerna till propositionen hade ett avslag av förslaget om

sänkt straffbarhetsålder inneburit att straffbarhetsåldern alltså hade legat kvar på 15 år trots att läget med barn under 15 år som begår allvarliga brott är akut och att det finns övertygande skäl för att sänka straffbarhetsåldern tillfälligt för att motverka den utvecklingen. Med utgångspunkt i uttalanden från partier i riksdagen bedöms det finnas en bred majoritet för att i vart fall sänka straffbarhetsåldern till 14 år. Förslaget om att tillfälligt sänka straffbarhetsåldern är en viktig del av regeringens arbete med att upprätthålla samhällsskyddet, stärka brottsoffers rätt till upprättelse och motverka den allvarliga utvecklingen som innebär att allt fler och yngre barn rekryteras av kriminella nätverk och begår allvarliga brott. För att undvika att förslaget om att sänka straffbarhetsåldern dröjer ytterligare och de konsekvenser detta kan medföra väljer regeringen därför att i denna proposition begränsa förslaget till barn som fyllt 14 år.

Sammanfattningsvis bör den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder omfatta den som är 14 år och begår brott med minimistraff om fängelse i fyra år eller mer eller det är fråga om försök, förberedelse eller stämpling till sådana brott.

Beredningen av förslaget

Lagrådet anser att beredningen av förslaget om att tillfälligt sänka straffbarhetsåldern till 13 år inte uppfyller de krav som följer av 7 kap. 2 § regeringsformen och avstyrker därför förslaget. Lagrådet framhåller att förändringar av grunderna i det straffrättsliga systemet kräver ett beredningsunderlag som möjliggör för remissinstanserna att samlat kunna bedöma och ge synpunkter på vad förslaget innebär som helhet, inklusive dess konsekvenser när det gäller påföljder och straffprocessuella tvångsmedel. Även några remissinstanser för fram synpunkter på remissförfarandet och ifrågasätter huruvida beredningskravet är uppfyllt.

Regeringen bedömer att remissinstanserna har haft tillräckligt med tid att sätta sig in i förslaget om att sänka straffbarhetsåldern och de förslag som hänger samman med detta, bilda sig en uppfattning om det och avfatta remissvar.

I propositionen konstateras att ett led i Lagrådets kritik handlar om att det samtidigt som förslaget om sänkt straffbarhetsålder har beretts pågått arbete med flera andra lagförslag som har direkt påverkan på förslaget om sänkt straffbarhetsålder, men att dessa inte ingått i det remitterade underlaget.

Som framgår av avsnitt 4 i propositionen har regeringen viss förståelse för de synpunkter som Lagrådet och remissinstanserna för fram om att det är svårt för remissinstanserna att överblicka konsekvenserna av alla förslag på straffrättens område som tas fram parallellt och som får betydelse för bl.a. förslaget om sänkt straffbarhetsålder. Utvecklingen som innebär att barn begår allvarliga brott genom att utnyttjas och rekryteras till kriminella nätverk är dock sådan att det inte är möjligt att avvakta att samtliga förslag är på plats innan förslaget om en sänkning av straffbarhetsåldern läggs fram. Regeringen anser

inte att det underlag som presenterats för remissinstanserna har varit otillräckligt. Effekterna av förslagen har analyserats grundligt av utredningen. Såväl utredningens slutbetänkande som det remitterade utkastet till lagrådsremiss lämnades med beaktande av de förslag som ligger till grund för reformen som innebär att påföljden sluten ungdomsvård utmönstras och att barn och unga, i de fall en frihetsberövande påföljd inte kan undvikas, i stället ska dömas till fängelse (prop. 2025/26:132). Remissinstanserna har alltså haft möjlighet att bedöma hur dessa två reformer samverkar. De förslag som lämnas i proposition 2025/26:218 och proposition 2025/26:297, vilka bygger på Straffreformutredningens förslag, har också en koppling till förslaget om sänkt straffbarhetsålder, främst på så sätt att den allmänna repressionsgraden höjs och att flera bestämmelser om straffmätning och påföljdsval ändras. Av betänkandet Skärpta regler om ungdomsövervakning och straffreduktion för unga (SOU 2024:39) framgår att Straffreformutredningens förslag, om de genomförs, kan förväntas få påtagliga effekter i rättstillämpningen, bl.a. i fråga om straffens längd men också i fråga om vilka påföljder som kommer att dömas ut för unga lagöverträdare. Att Straffreformutredningen lämnat förslag togs upp även i det remitterade utkastet till lagrådsremiss. Flera remissinstanser har framfört synpunkter på detta, inte minst att den sammanlagda repressionsgraden blir stor.

Som framgår av den nu aktuella propositionen föreslår regeringen i denna proposition, till skillnad från i den återkallade propositionen (prop. 2025/26:246), att förslaget om sänkt straffbarhetsålder ska begränsas till den som har fyllt 14 år. Därmed tillgodoses i någon mån även den kritik som Lagrådet för fram mot förslaget.

Regeringens sammantagna bedömning är att förslaget och dess konsekvenser har blivit tillräckligt belysta. Beredningskravet i regeringsformen bedöms därför vara uppfyllt.

Vilka påföljder ska kunna dömas ut?

Den som döms för brott med stöd av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder bör enligt regeringens bedömning kunna dömas till samma påföljder som andra lagöverträdare under 18 år. Regeringen utvecklar skälen för sin bedömning i avsnitt 6.2 i propositionen. Det anförts bl.a. att regeringen anser att påföljderna ungdomsvård, ungdomstjänst och ungdomsövervakning ska kunna dömas ut för den som döms för brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder. Regeringen anför vidare att det med hänsyn till den särskilda regleringens tillämpningsområde kommer att bli aktuellt att döma ut även en frihetsberövande påföljd för brott som omfattas av den särskilda regleringen i de fall straffmätningens värde för brottsligheten utesluter en icke frihetsberövande påföljd. Regeringen bedömer att fängelse ska kunna dömas ut för den 14-åring som döms för brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder.

Utredning av brott enligt den särskilda regleringen

Misstankar ska utredas vid en förundersökning

Regeringen föreslår att de regler som gäller för en misstänkt som har fyllt 15 år ska tillämpas vid utredning av brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder. Det föreslås vidare att barn ska informeras om sin rätt att inte behöva yttra sig över misstanken och inte heller i övrigt behöva medverka till utredningen av sin egen skuld i samband med förhör i en § 31-utredning. En § 31-utredning ska vidare få inledas om det behövs för att klarlägga om en annan person som har fyllt 14 år har tagit del i brottet och det är fråga om brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder. Regeringen anför att de tillämpningssvårigheter som remissinstanserna och Lagrådet lyfter fram inte bör överdrivas.

Särskilt om tvångsmedel

Regeringen föreslår att de regler om tvångsmedel som gäller för en misstänkt som har fyllt 15 år ska tillämpas vid utredning av brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder.

Det föreslås vidare att det ska införas en bestämmelse i häkteslagen om att det vid alla åtgärder som rör intagna som inte har fyllt 18 år i första hand ska beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. En intagen som inte har fyllt 18 år ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör honom eller henne, och vid bedömningen av barnets bästa ska hänsyn tas till barnets åsikter.

När det gäller preventiva tvångsmedel i form av hemlig avlyssning och hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning, hemlig dataavläsning, husrannsakan, undersökning på annat ställe, genomsökning på distans samt postkontroll föreslår regeringen att dessa ska få användas mot personer som är 14 år under samma förutsättningar som mot personer som har fyllt 15 år, om den brottsliga verksamheten innefattar ett brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder. Detsamma ska gälla för inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation enligt lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (inhämtningslagen).

Prövning av brott enligt den särskilda regleringen

Regeringen föreslår att de regler som gäller för en person som har fyllt 15 år ska tillämpas vid handläggningen i domstol av mål och ärenden om brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder.

Vidare föreslår regeringen att åklagaren ska kunna begära att rätten prövar om den unge har begått den åtalade gärningen genom en bevistalan, om rätten finner att den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder inte är tillämplig. Bevistalan ska då handläggas i samma rättegång som åtalet.

Den särskilda regleringen bör tidsbegränsas

Regeringen föreslår att den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder ska tidsbegränsas och gälla i fem år. Enligt regeringen framstår en tidsperiod om fem år som lämplig med hänsyn till det pågående arbetet med att vända den negativa utvecklingen.

Samma tidsbegränsning föreslås gälla för de lagändringar som hör samman med den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder. Det gäller ändringar i LUL, lagen (1998:621) om misstankeregister, lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (preventivlagen), inhämtningslagen och lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning. Eftersom regeringen väljer en annan lagteknisk lösning i 5 kap. 4 § andra stycket lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område (polisens brottsdatalog) behöver även den lagändringen, till skillnad mot vad utredningen föreslår, tidsbegränsas.

Att sänka straffbarhetsåldern är inte oförenligt med de fri- och rättigheter som följer av barnkonventionen, regeringsformen och Europakonventionen

Barnkonventionen och barnrättskommittén

Enligt regeringens bedömning är det inte oförenligt med bestämmelserna i barnkonventionen att införa en särskild reglering om sänkt straffbarhetsålder. I avsnitt 6.6 i propositionen utvecklar regeringen skälen för sin bedömning och anför bl.a. följande.

Av särskild betydelse för förslaget om sänkt straffbarhetsålder är artikel 40.3 a i barnkonventionen, där det anges att en lägsta straffbarhetsålder ska fastställas. Det framgår inte vilken straffbarhetsålder bör vara, men barnrättskommittén har berömt de konventionsstater som har en högre lägsta straffbarhetsålder och uppmanat de stater som har en lägre straffbarhetsålder än 14 år att höja den till 14 år. Kommittén har vidare med hänvisning till artikel 41 uppmanat de stater som har en straffbarhetsålder som är högre än så att under inga omständigheter sänka den. Kommittén har i sina senaste sammanfattande slutsatser och rekommendationer till Sverige från 2023 särskilt uttalat sig om straffbarhetsåldern och uppmanat Sverige att låta straffmyndighetsåldern ligga kvar på 15 år.

Regeringen anser att barnrättskommitténs tolkningsuttalanden och specifika landrekommendationer till fördragsslutande stater ska tas på allvar. Kommitténs rekommendationer till anslutna stater och allmänna kommentarer har dock ingen folkrättslig status och är inte heller juridiskt bindande för konventionsstaterna. De intressen av att främja respekt för barns rättigheter som ligger bakom barnrättskommitténs uttalanden måste vägas mot de skäl som talar för förslaget om en sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott. Bland dessa finns framför allt samhällets behov av skydd och intresset av att brottsoffer får upprättelse, men även det straffrättsliga systemets legitimitet och trovärdighet. Som framgår bl.a. av avsnitt 6.1 i propositionen befinner sig

Sverige i ett exceptionellt allvarligt läge där allt fler yngre barn begår mycket allvarliga brott som påverkar det omgivande samhället i stor utsträckning. Den pågående utvecklingen innebär att ingripande åtgärder behöver vidtas, bl.a. för att skydda de barn som utsätts för den allvarliga brottsligheten och dagligen lever i en miljö med hot och våld. Sammantaget bedömer regeringen inte att förslaget om att sänka straffbarhetsåldern är oförenligt med artikel 40.3.

Barnkonventionen anger inte vad straffbarhetsåldern bör vara. Enligt regeringen kan det alltså ifrågasättas om det ens går att påstå att Sveriges nuvarande reglering om straffbarhetsåldern är mer långtgående än vad som anges i barnkonventionen. Förslaget om sänkt straffbarhetsålder genomförs vidare inte i syfte att anpassa lagstiftningen till lägre ställda krav i barnkonventionen utan med hänsyn till samhällsutvecklingen som innebär att allt fler yngre barn begår allvarliga brott. Enligt regeringens bedömning är förslaget därmed inte oförenligt med artikel 41.

Regeringen bedömer att det är nödvändigt att brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder kan utredas effektivt. En förundersökning bör därför få bedrivas på samma villkor mot den som är 14 år och som misstänks för ett sådant brott som mot en person som har fyllt 15 år, inte minst ur ett legitimitets- och trovärdighetsperspektiv. Även om tvångsmedelsanvändning under en förundersökning mot personer som är 14 år innebär ett intrång i barns integritet, bedömer regeringen därför att sådana åtgärder är proportionerliga och inte oförenliga med artikel 16.

Barnkonventionen uppställer inget absolut förbud mot att frihetsberöva barn. Däremot följer det av artikel 37 (b) att frihetsberövande av ett barn endast får användas som en sista utväg och för kortast lämpliga tid. Lagrådet anser att frånvaron av en analys av vilka orsaker som kan ligga bakom utvecklingen av den allvarliga ungdomsbrottsligheten och varför Sverige sticker ut jämfört med andra länder, tillsammans med att syftena med förslaget om sänkt straffbarhetsålder inte kan antas uppfyllas, innebär att förslaget inte är motiverat som en sista utväg. Regeringen instämmer inte i dessa bedömningar. Som framgår av avsnitt 6.3.2 i propositionen gäller en särskild mer restriktiv reglering vid anhållande och häktning av personer under 18 år. Dessa regler föreslås tillämpas på de barn som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder. Regleringen innebär att barn som är 14 år bara kommer att kunna häktas i absoluta undantagsfall. Risker för felaktiga frihetsberövanden bör därför inte överdrivas. De möjligheter till anhållande och häktning som förslaget innebär bedöms sammantaget inte strida mot artikel 37 (b).

Som framgår av avsnitt 6.2 i propositionen ska samtliga påföljder som kan tillämpas på lagöverträdare under 18 år kunna tillämpas på de barn som fyllt 14 år och som döms för ett brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder i de fall då förutsättningarna för påföljden är uppfyllda. Dessa påföljder innefattar icke frihetsberövande alternativ som är särskilt anpassade efter de behov och förutsättningar som gäller för barn och unga. I de allvarligaste fallen behöver samhället dock tydligt kunna markera grundläggande gränser genom att tillgripa en frihetsberövande påföljd. Även

fängelse ska därför kunna dömas ut för den 14-åring som döms för brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder. Från den 1 juli 2026 kommer det att finnas särskilda barn- och ungdomsavdelningar inom Kriminalvården där barn som dömts till fängelse ska avtjäna sina straff. Lagrådet riktar kritik mot att det inte finns något berett underlag för hur verksamheten i fängelserna kommer att organiseras för att tillgodose behoven hos barn som dömts för brott som omfattas av den sänkta straffbarhetsåldern och bedömer att detta medför att förslaget inte kan anses förenligt med barnkonventionen. Som framgår av avsnitt 6.2 i propositionen delar regeringen inte Lagrådets bedömning. Genom det förberedelseuppdrag som regeringen har gett till Kriminalvården säkerställs att myndigheten vidtar de åtgärder som krävs före ikraftträdandet för att tillgodose behoven hos barn som är 14 år och avtjänar fängelsestraff. Även remissinstanserna har haft möjlighet att lämna synpunkter på hur anstaltsverksamheten kan behöva anpassas till den nya åldersgruppen eftersom behovet av anpassningar tas upp i det utkast till lagrådsremiss som remitterades.

Regeringsformen och Europakonventionen

Regeringen bedömer vidare att förslagen är förenliga med de krav som följer av regeringsformen och Europakonventionen. Som skäl anför regeringen bl.a. följande.

Med hänsyn till den allvarliga samhällsutvecklingen, som föranleder förslaget om en sänkning av straffbarhetsåldern och förslagen om användning av straffprocessuella tvångsmedel, bedömer regeringen att de begränsningar förslagen innebär görs för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle och inte går utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har motiverat begränsningen.

Lagrådet anser att förslaget om en särskild reglering om sänkt straffbarhetsålder inte kan antas uppfylla syftena med förslaget och att det finns stora brister i beredningsunderlaget. Enligt Lagrådet talar detta för att kravet på att regleringen inte får gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den inte är uppfyllt och att förslaget inte kan anses förenligt med 2 kap. 8, 20 och 21 §§ regeringsformen.

Regeringen föreslår att den sänkta straffbarhetsåldern ska avgränsas till att omfatta den allvarliga brottsligheten, som behöver adresseras med hänsyn till brottsutvecklingen. Regleringen föreslås även vara tillfällig. Avsikten är alltså att förslaget inte ska gå utöver vad som är nödvändigt. I avsnitt 6.1 i propositionen redogörs för vilka syften förslaget ska uppnå, och regeringen bedömer till skillnad från Lagrådet att dessa syften kan antas bli uppfyllda. Det bör inte krävas att det på förhand finns underlag som visar att en viss åtgärd med full säkerhet kommer att få en viss effekt för att ändringar av straffrätten ska få göras i skärpande riktning. En sådan ordning skulle innebära en betydande inskränkning av lagstiftarens möjligheter att agera. Som framgår av avsnitt 6.1 i propositionen delar regeringen inte heller Lagrådets bedömning i fråga om

beredningsunderlaget. Regeringen bedömer att förslaget är förenligt med 2 kap. 8, 20 och 21 §§ regeringsformen.

Sammanfattningsvis bedöms förslagen som proportionerliga och förenliga med de krav som följer av Europakonventionen och regeringsformen.

Regleringen om bevistalan ska ändras

Gränsen för presumtionsregeln ska sänkas

Regeringen föreslår att gränsen för när åklagaren ska väcka en bevistalan enligt presumtionsregeln ska sänkas till fängelse i fyra år.

Regleringen om bevistalan finns i 38 § LUL. Åklagaren ska enligt presumtionsregeln i första stycket väcka bevistalan om det är fråga om brott med minimistraff om fängelse i fem år eller mer eller om det är fråga om försök, förberedelse eller stämpling till ett sådant brott. Även om det är föreskrivet lindrigare straff får enligt andra stycket en bevistalan väckas om det finns synnerliga skäl. I begreppet synnerliga skäl ligger att bestämmelsen bör tillämpas restriktivt.

Att bevistalan numera i allt större utsträckning väcks för brott med lägre minimistraff än vad som omfattas av presumtionsregeln, trots att undantagsbestämmelsen är avsedd att tillämpas restriktivt, talar enligt regeringen för att det bör övervägas om gränsen för presumtionsregeln bör sänkas. Även den allvarliga brottsutvecklingen, där allt fler yngre barn begår allvarliga brott, talar i den riktningen. Regeringen anser att tidiga och tydliga reaktioner är viktiga för att markera att samhället inte accepterar brottslighet, inte heller hos unga, och för att bidra till att återföra den unge till ett socialt välfungerande liv. Som utredningen anför är det lämpligt att presumtionsregeln motsvarar tillämpningsområdet för den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder.

En fällande dom i mål om bevistalan ska registreras i belastningsregistret

Enligt gällande regelverk registreras inte uppgifter i belastningsregistret om en dom genom vilken domstolen efter en bevistalan har funnit att någon har gjort sig skyldig till ett brott.

Regeringen föreslår att en fällande dom i mål om bevistalan ska registreras i belastningsregistret. Vidare föreslås det att uppgifterna ska gallras ur registret fem år efter domen. Uppgifterna ska även gallras om högre rätt funnit att den registrerade inte har begått det brott bevistalan avser. Regeringen anför att uppgifterna om att en person har gjort sig skyldig till ett brott fyller en viktig funktion inom rättsväsendets myndigheter, t.ex. hos Åklagarmyndigheten för beslut om förundersökning, åtal och utfärdande av strafföreläggande. I de fall ett barn har funnits skyldig till ett brott genom en bevistalan handlar det i regel om ett allvarligt brott, eller i de fall bevistalan väckts med stöd av synnerliga skäl, om flera brott med högt straffvärde eller t.ex. att brottet begåtts inom ramen för organiserad brottslighet.

Endast vissa myndigheter har i dag tillgång till fullständiga uppgifter ur registret. Andra aktörer har endast rätt till uppgifter ur registret om en viss påföljd har dömts ut. En fällande dom i ett mål om bevistalan kommer till skillnad från en fällande dom i ett brottmål inte att leda till någon påföljd. Rätten att få uppgifter om en dom om bevistalan ur belastningsregistret kommer alltså redan därigenom att vara begränsad. Belastningsregistret är inte något offentligt brottsregister och med hänsyn till att uppgifterna enligt förslaget ska gallras efter fem år bedömer regeringen att risken för att barnets möjligheter till återanpassning påverkas negativt av registreringen inte bör överdrivas.

Regeringen anser sammantaget att förslaget att registrera fällande domar i mål om bevistalan i belastningsregistret är proportionerligt och att intresset av en sådan registrering väger tyngre än barnets intresse av att undgå registrering.

Unga myndiga ska inte särbehandlas

Ingen ungdomsreduktion för unga myndiga

När det gäller lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år föreslår regeringen att den tilltalades ungdom inte längre ska beaktas särskilt vid straffmätningen. Det innebär att ungdomsreduktionen avskaffas för unga myndiga.

Som skäl för förslaget anför regeringen bl.a. följande. Enligt 29 kap. 7 § brottsbalken ska den tilltalades ungdom beaktas särskilt vid straffmätningen om han eller hon inte har fyllt 21 år. Ungdomsreduktionen bestäms som utgångspunkt i kvotdelar i relation till ett tänkt straff för en vuxen lagöverträdare. Ungdomsreduktionen är sedan januari 2022 avskaffad för unga myndiga vid allvarlig brottslighet (prop. 2021/22:17).

Myndighetsåldern har betydelse på flera olika områden, både för vilket ansvar en person har för sina handlingar och för hans eller hennes rättigheter och skyldigheter. I flera länder som kan jämföras med Sverige är åldern 18 år allmänt vedertagen för att skilja mellan barn och vuxna i straffrättsligt hänseende. Det är också vid den åldern en person enligt barnkonventionen ska betraktas som vuxen (jfr artikel 1). Vid en jämförelse med övriga nordiska länder kan den svenska regleringen om särbehandling av lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år vidare anses förhållandevis långtgående.

I proposition 2021/22:17 gjordes bedömningen att det fortfarande fanns skäl att särbehandla unga myndiga när det gäller brottslighet som är mindre allvarlig. Sedan dess har inriktningen för kriminalpolitiken förändrats, bl.a. i fråga om att utdömda straff på ett bättre sätt måste återspegla brottslighetens allvar och då inte bara när det gäller brott i kriminella nätverk. Enligt regeringen finns det alltså anledning att omvärdera ställningstagandet.

Att myndiga personer kan begå brott och få sina straff kraftigt nedsatta riskerar enligt regeringen att undergräva straffsystemets trovärdighet och legitimitet. Ordningen kan även innebära att behovet av samhällsskydd inte tillgodoses och leda till stötande resultat från ett brottsofferperspektiv. Detta gäller även vid sådana brott som i dag inte omfattas av undantaget om allvarlig

brottslighet. Regeringen delar därför inte uppfattningen att det saknas skäl för en ökad straffrättslig repression för denna åldersgrupp. I linje med vad som konstateras i avsnitt 4 i propositionen bedömer regeringen inte heller att det finns skäl att följa upp eventuella effekter av strängare straff innan ungdomsreduktionen för unga myndiga avskaffas. Att ungdomsreduktionen avskaffas för lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år innebär enligt regeringen inte att icke frihetsberövande påföljder med rehabiliterande inslag utesluts.

Sammantaget anser regeringen att ungdomsreduktionen för lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år helt bör avskaffas i enlighet med utredningens förslag.

Att ungdomsreduktionen för unga myndiga avskaffas påverkar enligt regeringens bedömning såväl straffmätning som påföljdsval vid brott som i dag inte är undantagna från ungdomsreduktionen. Regeringen utvecklar sina skäl för sin bedömning i avsnitt 8.1 i propositionen.

Ingen ungdomsvård för unga myndiga

Regeringen föreslår att det inte längre ska vara möjligt att döma någon till ungdomsvård för brott som begåtts efter det att han eller hon har fyllt 18 år.

Som skäl för förslaget anför regeringen bl.a. följande. Mot bakgrund av att lagöverträdare som fyllt 18 år vid tidpunkten för brottet som utgångspunkt bör behandlas som andra myndiga lagöverträdare föreslår utredningen att ungdomsvård inte ska kunna dömas ut när en lagöverträdare har begått brott efter det att han eller hon har fyllt 18 år. Utredningens förslag är i linje med regeringens uppfattning att unga myndiga lagöverträdare inte längre ska särbehandlas i det straffrättsliga systemet.

Det förekommer att personer som har fyllt 18 år är föremål för vård eller åtgärder enligt socialtjänstlagen (2025:400) eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Det är också av den anledningen som det finns en möjlighet att döma den som har begått brott efter det att han eller hon fyllt 18 år till ungdomsvård. Åklagarmyndigheten framhåller att det förhållandet att det är möjligt att besluta om vård enligt den socialrättsliga lagstiftningen för den som har fyllt 18 år men inte 20 år talar för att behålla möjligheten att välja ungdomsvård som påföljd för den som är över 18 år. Att sådana socialrättsliga insatser inte längre kan ges inom ramen för en påföljd för den som har begått brott efter det att han eller hon fyllt 18 år utgör inte något hinder mot att de vid behov sätts in vid sidan av påföljdssystemet. Mot denna bakgrund, och med beaktande av att lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år framöver kommer att behandlas som andra myndiga lagöverträdare vid straffmätningen, finns det enligt regeringen inte längre några sakliga skäl att behålla möjligheten att kunna döma unga myndiga lagöverträdare till ungdomsvård.

Regeringen föreslår vidare att den som döms för brott som begåtts före 18 års ålder men som fyllt 18 år när domen meddelas ska kunna dömas till ungdomsvård endast om det finns särskilda skäl för det. Motsvarande reglering finns redan för ungdomstjänst och ungdomsövervakning och den bedöms vara

tillräcklig för att tillgodose behovet av särbehandling för unga lagöverträdare som har uppnått myndighetsålder vid domstillfället. Den som har fyllt 21 år ska liksom tidigare inte kunna dömas till ungdomsvård.

Unga myndiga ska inte särbehandlas i domstol

Regeringen föreslår att lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år inte längre ska särbehandlas vid handläggningen i domstol.

I LUL finns särskilda bestämmelser om rättegången för lagöverträdare som inte fyllt 21 år. Lagen innehåller bestämmelser om handläggningen hos Polismyndigheten, åklagare och domstol och kompletterar rättegångsbalkens bestämmelser (1 § LUL). Bestämmelserna om särbehandlingen av unga lagöverträdare i LUL utgår från den tilltalades ålder vid tidpunkten för rättegången medan bestämmelserna om särbehandlingen av unga lagöverträdare i 29 kap. 7 § brottsbalken utgår från den tilltalades ålder vid tidpunkten för brottet. Bestämmelserna har dock ett nära samband med varandra.

Regeringens förslag om att 29 kap. 7 § brottsbalken ska ändras och att ungdomsreduktionen för lagöverträdare i åldern 18–20 år helt ska avskaffas innebär att denna åldersgrupp fortsättningsvis kommer att behandlas som andra vuxna vid straffmätningen. Även om den som har fyllt 18 år i undantagsfall kan dömas till en ungdomspåföljd kommer åldersgruppen som utgångspunkt att behandlas som vuxna även vid påföljdsvalet. Regeringen anser att en naturlig följd av detta är att även den särreglering som finns i LUL ändras till att omfatta endast lagöverträdare under 18 år. Enligt regeringen framstår det inte som rimligt eller ändamålsenligt att fortsätta att särbehandla alla som har fyllt 18 men inte 21 år när personen i alla andra straffrättsliga och processuella avseenden inte ska särbehandlas.

Andra ändringar kopplade till unga myndiga

Regeringen föreslår att Skatteverkets rätt att i vissa fall genomföra brottsutredningar på eget initiativ ska ändras till att avse brott där den misstänkte har fyllt 18 år. Förslaget om att ungdomsreduktionen för unga myndiga ska avskaffas helt innebär att personer i åldern 18–20 år som utgångspunkt ska behandlas som andra myndiga vid straffmätning och påföljdsval. Åldersgruppen ska enligt regeringens förslag inte heller särbehandlas i domstol med stöd av LUL. Enligt regeringen finns det mot den bakgrunden inte längre skäl att särbehandla unga myndiga inom Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.

Regeringen bedömer vidare att socialtjänsten även fortsättningsvis bör kunna lämna sekretessbelagda uppgifter som rör personer i åldersgruppen 18–20 år till Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket i brottsförebyggande syfte.

*Skärpta straff för lagöverträdare under 18 år***Ungdomsreduktionen bör minska**

Regeringen anser att ungdomsreduktionen bör minska för lagöverträdare under 18 år. Som framgår ovan föreslår regeringen att den som begått brott efter det att han eller hon fyllt 18 år aldrig ska tillgodoräknas någon ungdomsreduktion. Om ungdomsreduktionen skulle kvarstå oförändrad för lagöverträdare under 18 år skulle det medföra att det uppkommer tröskeeffekter mellan 17 och 18 års ålder. Redan av den anledningen finns det enligt regeringen skäl att ändra ungdomsreduktionen för lagöverträdare som är under 18 år. Även utan beaktande av intresset av att undvika obefogade tröskeeffekter finns det skäl att överväga lagstiftning som innebär förändringar i dagens nivåer av ungdomsreduktionen.

Enligt regeringen tar den befintliga regleringen om ungdomsreduktion för stor hänsyn till unga lagöverträdares bristande mognad och känslighet för ingripanden på bekostnad av andra intressen. Med dagens reglering har det förekommit att unga personer som begått synnerligen allvarliga brott har dömts till påföljder som uppfattas som mycket lindriga. I dessa fall kan ungdomsreduktionens schablonmässiga genomslag framstå som stötande. En ordning som innebär att unga lagöverträdare kan få sina straff kraftigt nedsatta riskerar att i förlängningen undergräva straffsystemets trovärdighet.

När det gäller frågan om den minskade ungdomsreduktionen bör begränsas till vissa brottstyper framhåller regeringen behovet av att unga lagöverträdare möts av konsekventa och trovärdiga reaktioner. Det är viktigt för att tidigt bryta en kriminell bana, men också för att det bidrar till brottsoffrens upprättelse. Samhällets reaktion på barns och ungas brottslighet har under lång tid varit alltför begränsad. Enligt regeringens mening finns det starka skäl för att minska ungdomsreduktionen generellt.

Ett antal remissinstanser framhåller att samhället bör visa en tolerans för barns mognadsprocess och att repressionshöjningar kan leda till en ogynnsam utveckling hos unga lagöverträdare. Regeringen instämmer i att det fortfarande finns goda skäl för att särbehandla barn i det straffrättsliga systemet. Samtidigt måste det säkerställas att den straffrättsliga lagstiftningen leder till en rimlig reaktion på den begångna brottsligheten. Unga lagöverträdares bristande mognad och känslighet för ingripanden tillmäts i dag alltför stor vikt i rätts-tillämpningen jämfört med andra intressen.

Flera remissinstanser för fram att det inte finns något empiriskt eller erfarenhetsbaserat stöd för att skärpta påföljder för unga lagöverträdare minskar brottsligheten och att en minskad ungdomsreduktion riskerar att få kontraproduktiva effekter för det återfallsförebyggande arbetet. Regeringen anför att kriminalpolitikens övergripande mål är att förebygga brott och att öka människors trygghet men att den även fyller andra syften. En viktig uppgift är att se till att den påföljd som bestäms för en lagöverträdare framstår som rättvis och tydligt markerar att den dömda har överträtt grundläggande gränser. Syftet med att minska ungdomsreduktionen är att i större utsträckning än i dag

möjliggöra att den påföljd som väljs för en ung lagöverträdare uppfyller dessa krav. Regeringen delar inte den bedömning som några remissinstanser gör att det inte är förenligt med barnkonventionen att minska ungdomsreduktionen.

Flera remissinstanser framhåller att det med anledning av pågående reformer på straffrättens område är svårt för dem att överblicka effekterna av en minskad ungdomsreduktion. Lagrådet avstyrker förslaget med hänvisning till att det beredningskrav som följer av 7 kap. 2 § regeringsformen inte är uppfyllt. Regeringen anför bl.a. att det pågår ett stort reformarbete på det kriminalpolitiska området och att den har viss förståelse för att det är svårt för remissinstanserna att få en samlad överblick över förslagets konsekvenser. Det trängande behovet av att reformera kriminalpolitiken gör det dock nödvändigt att driva flera lagstiftningsprojekt parallellt. En minskad ungdomsreduktion motiveras av att särbehandlingen av unga lagöverträdare under alltför lång tid har fått ett för stort genomslag vid straffmätningen. Av beredningsunderlaget framgår tydligt att de straffskärpningar som följer av andra pågående reformer, tillsammans med en minskad ungdomsreduktion, kommer att leda till en höjd repressionsnivå för unga lagöverträdare och därmed också påverka påföljdsvalet. Regeringen delar inte Lagrådets uppfattning att remissinstanserna inte har kunnat bedöma och ge synpunkter på innebörden av förslaget om en minskad ungdomsreduktion. Regeringen bedömer alltså att beredningskravet är uppfyllt.

Ungdomsreduktion i skälighetsomfattning

Regeringen föreslår att ungdomsreduktionen ska begränsas på så sätt att den tilltalades ungdom vid straffmätningen beaktas i skälighetsomfattning i stället för att beaktas särskilt. Vid denna bedömning ska hänsyn tas till den tilltalades ålder vid tidpunkten för brottet och till brottstypen.

Regeringen anför att syftet med att ändra regleringen är att tydligt markera att särbehandlingen vid straffmätningen av unga lagöverträdare inte ska vara så omfattande som i dag och samtidigt möjliggöra en mer differentierad straffmätning. Även om det i dag finns möjlighet att avvika från de schabloner som etablerats i praxis anser regeringen att en förändring av regleringen är nödvändig för att åstadkomma en generell minskning av ungdomsreduktionen.

Enligt regeringen är avsikten att åstadkomma en relativt stor förändring av ungdomsreduktionen. Mot den bakgrunden framstår den lagtext som utredningen valt som lämplig. Med beaktande av vad Lagrådet anför finns det dock skäl att förtydliga lagtexten så att de allmänna utgångspunkterna för vad som ska beaktas vid bedömningen framgår direkt av lagtexten. Det bör därför framgå av lagtexten att hänsyn ska tas till den tilltalades ålder vid tidpunkten för brottet och till brottstypen när ungdomsreduktionens storlek bestäms. Den lagtext som föreslogs i lagrådsremissen innehöll inte denna precisering. Att den nya bestämmelsen ska tillämpas på det här sättet framgår dock av lagrådsremissen. Den justerade lagtexten innebär alltså ingen ändring i sak i förhållande till lagrådsremissen. Regeringen bedömer därför att förslaget inte behöver beredas ytterligare.

Vad som utgör ungdomsreduktion i skäligen omfattning bör ytterst vara en fråga för rättstillämpningen. I många fall – speciellt i fall som rör brott som unga lagöverträdare ofta gör sig skyldiga till – finns det goda skäl för att bestämma strafflängden i kvotdelar i relation till ett tänkt straff för en vuxen lagöverträdare. Regeringen instämmer i utredningens bedömning att kravet på att den tilltalades ungdom ska beaktas i skäligen omfattning i dessa fall kan uppnås om ungdomsreduktionen för åldersgruppen 15–17 år ökar med en femtedel varje år från 18 år och nedåt i åldern. Med den utgångspunkten kommer intresset av straffrättslig särbehandling av unga lagöverträdare beaktas samtidigt som straffsystemets krav på en tillräckligt ingripande reaktion tillmäts stor betydelse. Även när det gäller de lagöverträdare som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder anser regeringen att bedömningen av ungdomsreduktionen bör ta sin utgångspunkt i schabloner. En rimlig och rättvis ordning kan åstadkommas om strafflängden för en 14-åring som begått brott som omfattas av den sänkta straffbarhetsåldern motsvarar omkring en femtedel (20 procent) av ett tänkt straff för en vuxen lagöverträdare.

Behovet av att vid allvarlig brottslighet tillmäta straffsystemets krav på en tillräckligt ingripande reaktion större tyngd och låta intresset av straffrättslig särbehandling på grund av den tilltalades ungdom ges ett minskat utrymme, bör tillgodoses genom att lagstiftarens syn på den aktuella brottstypen i förhållande till andra brottstyper vägs in. Vid jämförelsen bör utgångspunkt kunna tas i straffmaximum i den aktuella straffskalan, och avsteg i skärpande riktning bör göras om den har ett särskilt högt straffmaximum. Framför allt vid brott som är så allvarliga att straffmaximum för brottet är fängelse i tolv år eller mer bör ett beaktande av den tilltalades ålder i skäligen omfattning innebära att det kan finnas anledning att frångå den aktuella schablonen och begränsa ungdomsreduktionen ytterligare. Detsamma gäller medverkan, försök, förberedelse eller stämpling till ett sådant brott eller medverkan till någon av de nu angivna osjälvständiga brottsformerna. Hur mycket reduktionen ska begränsas i det enskilda fallet bör vara en fråga för rättstillämpningen. Vid den bedömningen bör intresset av en differentierad straffmätning beaktas. Det avgörande är att den påföljd som bestäms – med beaktande av både lagöverträdarens ungdom och de ramar i övrigt som lagstiftningen ger – blir en tillräckligt ingripande reaktion på brottsligheten.

Straffmaximum höjs till fängelse i 18 år

Regeringen föreslår att straffmaximum för brott som någon har begått innan han eller hon fyllt 18 år ska höjas till fängelse i 18 år.

Genom att höja straffmaximum för unga lagöverträdare ges domstolarna möjlighet att säkerställa att den påföljd som bestäms blir en rimlig reaktion på brottsligheten. Enligt regeringen kan dessutom avsevärda skillnader i påföljdshänseende mellan å ena sidan den som har begått ett brott strax före 18-årsdagen och å andra sidan den som begår ett brott strax efter det att han eller hon fyllt 18 år – dvs. tröskeffekter – undvikas.

Några remissinstanser menar att det redan med nuvarande straffmaximum för unga lagöverträdare finns utrymme att döma ut mycket stränga straff. Regeringen instämmer i att 14 års fängelse är ett mycket strängt straff men konstaterar samtidigt att den oroande brottsutvecklingen bland unga lagöverträdare måste mötas med tillräckligt ingripande reaktioner. Mot bakgrund av förslaget om en minskad ungdomsreduktion och andra föreslagna förändringar i straffsystemet kan nuvarande straffmaximum innebära att det inte är möjligt att döma ut ett straff som motsvarar brottets straffmättningsvärde. En sådan ordning innebär att behovet av att skydda samhället från allvarlig brottslighet inte tillgodoses i tillräcklig utsträckning. Det kan dessutom leda till stötande resultat från ett brottsofferperspektiv. Vidare är det inte rimligt att en 17-åring som gör sig skyldig till flera brott med ett straffvärde som motsvarar livstids fängelse får samma straff som en 17-åring som gör sig skyldig till ett brott med ett straffvärde som motsvarar 18 års fängelse. När unga lagöverträdare begår synnerligen allvarliga brott måste samhället tydligt kunna markera grundläggande gränser genom att i de allvarligaste fallen tillgripa en ingripande frihetsberövande påföljd. Ett höjt straffmaximum möjliggör detta.

Regeringen bedömer att det står klart att det ändamål som talar för förslaget om att höja straffmaximum – dvs. att vid synnerligen allvarlig brottslighet kunna tillgripa en ingripande frihetsberövande påföljd i syfte att markera brottets allvar, men också för att skydda samhället och för att tillgodose målsägandens berättigade intresse till upprättelse – är godtagbart i ett demokratiskt samhälle. Åtgärden bedöms inte heller gå utöver vad som är nödvändigt. Mot denna bakgrund anser regeringen att det inte är oförenligt med Europakonventionen eller barnkonventionen att höja straffmaximum för unga lagöverträdare. Av samma anledning bedömer regeringen att förslaget inte står i strid med regeringsformen.

Ungdomsövervakning

Skärpt ungdomsövervakning

Enligt regeringen finns det anledning att skärpa påföljden ungdomsövervakning. Regeringen föreslår bl.a. att påföljden ska ändras på följande sätt:

- Hemarresten utökas med ytterligare en kväll och natt per vecka.
- Kriminalvården ska som tillägg till hemarresten kunna föreskriva att den dömd ska vara förbjuden att under vissa tider vistas på en särskilt angiven plats eller inom ett särskilt angivet område, om det behövs för att förebygga att den dömd återfaller i brott eller på annat sätt utvecklas ogynnsamt.

Enligt 32 kap. 3 a § fjärde stycket brottsbalken ska den som döms till ungdomsövervakning medverka i verkställighetsplanering och följa det som anges i en verkställighetsplan. Verktällighetsplanen är alltså tvingande för den dömd och ska innehålla vissa obligatoriska inslag. En viktig del är föreskrifter om inskränkningar i den dömdes rörelsefrihet.

Förslaget om mer ingripande rörelseinskränkningar syftar till att göra ungdomsövervakning till en mer trovärdig påföljd. Enligt regeringen är avsikten dock även att minska risken för att den dömda återfaller i brott eller utvecklas ogynnsamt och förslaget är utformat på så sätt att föreskrifterna i verkställighetsplanen i huvudsak kan anpassas efter den dömdes personliga förhållanden. Därtill har hemarresten och de alternativa rörelseinskränkningarna en övre gräns för hur ingripande de får vara och de sammantagna rörelseinskränkningarna får aldrig vara mer ingripande än vad som står i rimlig proportion till syftet med åtgärden.

Ungdomsvård ska inte längre få förenas med ungdomstjänst eller böter

Regeringen föreslår att möjligheten att förena ungdomsvård med ungdomstjänst eller dagsböter ska tas bort.

Som skäl för förslaget anför regeringen att det finns starka skäl för att minska användningen av bötesstraff för unga lagöverträdare, bl.a. då bötesstraffet saknar rehabiliterande inslag och inte medför några möjligheter att motivera den dömda att leva laglydigt. Vidare betalas inte sällan böterna av vårdnadshavarna och utgör då inte någon egentlig påföljd för den unge.

Regeringen anför vidare att de som döms till ungdomsvård ofta har problem med skadligt bruk eller beroende och sociala problem. Som utredningen framhåller kan det vara svårt för dem att utföra ungdomstjänst på det sätt som förväntas. Det medför en ökad risk för att påföljden undanröjs, vilket talar för att påföljdskombinationen ungdomsvård och ungdomstjänst i många fall är mindre lämplig. Enligt regeringen bör det vidare påpekas att möjligheten att förena ungdomsvård med ungdomstjänst infördes innan påföljden ungdomsövervakning infördes. Ungdomsvård i förening med ungdomstjänst blir främst aktuellt vid straffmättningsvärden om sex månaders fängelse eller mer, dvs. vid relativt allvarlig brottslighet. De som i dag döms för så allvarlig brottslighet får antas ha behov av såväl den struktur som de kontrollerande inslag som en ungdomsövervakning innebär. Ungdomsövervakning erbjuder större möjligheter till återfallsförebyggande åtgärder i form av t.ex. regelbunden kontakt med en koordinator, möjlighet för Kriminalvården att göra hembesök, drog- och alkoholförbud och rörelseinskränkningar med elektronisk övervakning än vad ungdomsvård gör. I de undantagsfall då ungdomsvård i dag döms ut i förening med ungdomstjänst vid lägre straffmättningsvärden än sex månaders fängelse bör påföljden många gånger i stället kunna bestämmas till enbart ungdomsvård.

En skärpt reglering vid misskötsamhet

Regeringen föreslår att reglerna om misskötsamhet när någon har dömts till ungdomsvård med ungdomskontrakt eller ungdomstjänst ska skärpas så att åklagaren kan besluta om varning så snart personen bryter mot vad som gäller för honom eller henne enligt en föreskrift vid ungdomsvård om att följa ett ungdomskontrakt eller enligt en dom på ungdomstjänst.

En sådan ordning innebär att socialnämnden blir skyldig att underrätta åklagaren även vid misskötsamhet av mindre allvarligt slag (jfr 15 kap. 5 § socialtjänstlagen). På så sätt kan reaktionen på den unges misskötsamhet i de flesta fall komma tidigare och trappas upp på ett tydligare sätt, vilket också kan innebära att frågan om undanröjande kan aktualiseras i ett tidigare skede. Vidare kan utvecklingen av rutiner för samverkan mellan socialnämnderna och Åklagarmyndigheten främjas. Att en varning meddelas innebär dock inte att de omständigheter som föranlett varningen inte kan läggas till grund för beslut om undanröjande vid fortsatt misskötsamhet.

Regeringen föreslår vidare att åklagaren ska få meddela beslut om varning vid ett möte genom ljud- och bildöverföring, om det finns skäl för det och det inte är olämpligt.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 10 september 2026. Lagändringarna om att inhämtning och hemlig dataavläsning i inhämtningslagsfallen ska få användas mot personer som är 14 år och som kan dömas till påföljd enligt den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder föreslås dock träda i kraft den 1 oktober 2030.

Regeringen föreslår att lagändringarna som upphäver den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder och de bestämmelser som införs och ändras som en följd av den ska träda i kraft den 10 september 2031.

När lagändringen i brottsbalken som upphäver den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder träder i kraft, ska äldre föreskrifter tillämpas i fråga om brott som begåtts före ikraftträdandet. Detsamma gäller för de lagändringar som föreslås som en följd av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder och som upphävs i anslutning till att regleringen upphävs. Regeringen föreslår vidare flera övergångsbestämmelser, bl.a. att bestämmelsen om undanröjande av en ungdomspåföljd i den äldre lydelsen fortfarande ska gälla för ungdomsvård som dömts ut i förening med böter.

Konsekvenser för barn

Regeringen bedömer att förslagen kommer att påverka barn som misstänks och döms för brott. Förslagen kommer också att påverka barn som är syskon eller på annat sätt nära anhöriga till barn som misstänks och döms för brott.

Förslagen lämnas dock med hänsyn till den mycket allvarliga samhällsutveckling där allt fler barn begår allvarliga brott och de konsekvenser detta får för det omgivande samhället. Förslagen lämnas även med hänsyn till den omläggning av kriminalpolitiken som regeringen genomför och som bl.a. går ut på att flytta fokus från gärningsmannen till brottsoffret samt att upprätthålla det straffrättsliga systemets trovärdighet och legitimitet. Enligt regeringen är repressionshöjningar samt tidiga, tydliga och trovärdiga åtgärder en viktig del för att uppnå detta. De negativa konsekvenser förslagen kan innebära för barn får därför anses godtagbara då bl.a. intresset av att motverka den allvarliga

samhällsutvecklingen och att i högre grad bidra till brottsoffers upprättelse har bedömts väga tyngre. Samhället och vuxna har också ett ansvar och regeringen vidtar ett stort antal åtgärder för att förhindra att barn utnyttjas och dras in i kriminalitet bl.a. på det socialrättsliga området (se avsnitt 4 i propositionen).

Den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder föreslås vara tidsbegränsad. En utvärdering av den reformen kommer alltså att göras. I detta ligger att följa upp konsekvenserna av den tillfälliga lagstiftningen, särskilt för barn och utifrån ett barnrättsperspektiv. Regeringen har den 16 april 2026 gett Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att göra en uppföljning av regleringen och hur den påverkar de barn som berörs. Uppdraget ska genomföras utifrån ett barnrätts- och funktionshindersperspektiv och redovisas senast den 1 mars 2029. Det kan inte uteslutas att det kan finnas anledning att följa upp de samlade konsekvenserna för barn även i fråga om övriga förslag som lämnas.

Riksdagens tillkännagivanden

När det gäller riksdagens tillkännagivanden om att en särskild enhet inom Kriminalvården ska ta över ansvaret för unga som begått grova brott (bet. 2018/19:JuU13 punkt 28, rskr. 2018/19:192 och bet. 2019/20:JuU30 punkt 16, rskr. 2019/20:177), om en särskild enhet inom Kriminalvården för unga som begår grova brott (bet. 2020/21:JuU28 punkt 21, rskr. 2020/21:396) och om en särskild enhet inom Kriminalvården (bet. 2021/22:SoU37 punkt 8, rskr. 2021/22:417 och rskr. 2021/22:418) anser regeringen att tillkännagivandena, som behandlas i avsnitt 11 i propositionen, är tillgodosedda och därmed slutbehandlade.

Genom förslagen i propositionen (avsnitt 8.1) anser regeringen att riksdagens tillkännagivanden om att avskaffa straffrabatten för unga lagöverträdare mellan 18 och 21 år vid återfall i brott (bet. 2019/20:JuU30 punkt 14, rskr. 2019/20:177), om att regeringen ska återkomma med ett lagförslag som innebär att straffrabatten för unga myndiga lagöverträdare slopas för samtliga brott (bet. 2021/22:JuU5 punkt 4, rskr. 2021/22:36) och om att regeringen ska återkomma med ett lagförslag som innebär att straffrabatten för unga myndiga lagöverträdare slopas för samtliga brott (bet. 2021/22:JuU27 punkt 17, rskr. 2021/22:273) är tillgodosedda och därmed slutbehandlade.

När det gäller riksdagens tillkännagivanden om möjligheten att öka omfattningen av en helghemarrest (bet. 2019/20:JuU34 punkt 3, rskr. 2019/20:333) och om att misskötsamhet i högre grad bör leda till att en ungdomsövervakning undanröjs (bet. 2019/20:JuU34 punkt 4, rskr. 2019/20:333), om skärpning av påföljden ungdomsövervakning (bet. 2020/21:JuU28 punkt 23, rskr. 2020/21:396) och om att införa nya ungdomspåföljder (bet. 2020/21:JuU28 punkt 30, rskr. 2020/21:396) anser regeringen att tillkännagivandena, som behandlas i avsnitt 10 (Ungdomsövervakning) i propositionen, är tillgodosedda och därmed slutbehandlade.

När det gäller riksdagens tillkännagivande om ungdomshäkten och ungdomsfängelser (bet. 2020/21:JuU28 punkt 29, rskr. 2020/21:396) anför regeringen följande (s. 136):

Av tillkännagivandet framgår att det bör införas ungdomsfängelser där säkerheten är avsevärt mycket högre än på nuvarande ungdomshem samt att fler särskilda ungdomshäkten bör inrättas som anpassas efter ungas behov och förutsättningar (bet. 2020/21:JuU28 s. 61 och 62). I prop. 2025/26:132 ansåg regeringen att förslagen i den propositionen innebar att tillkännagivandet i den del det avser ungdomsfängelser var tillgodosett (s. 100 och 101). Den bestämmelse om barnets bästa som nu föreslås i häkteslagen tydliggör att barnets bästa alltid ska beaktas för barn som är häktade och kan bidra till bättre förutsättningar för barn i häkte. Genom förslaget anser regeringen att den del av tillkännagivandet som avser ungdomshäkten är delvis tillgodosett. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Motionerna

Avslag på propositionen

I motion 2025/26:4234 föreslår Lorena Delgado Varas m.fl. (-) att riksdagen ska avslå regeringens proposition.

Sänkt straffbarhetsålder till 14 år för allvarliga brott

I kommittémotionerna 2025/26:4211 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 1, 2025/26:4222 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1 och 2025/26:4228 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 1 föreslås att riksdagen ska avslå regeringens förslag i de delar som handlar om en sänkning av straffbarhetsåldern till 14 år.

Förslag om ungdomsreduktion och straffmaximum m.m.

I kommittémotion 2025/26:4211 föreslår Gudrun Nordborg m.fl. (V) att riksdagen ska dels avslå regeringens förslag i de delar som handlar om en avskaffad samt minskad ungdomsreduktion och att straffmaximum höjs till 18 år (yrkande 2), dels rikta ett tillkännagivande till regeringen om att den bör återkomma till riksdagen med lagförslag om nödvändiga följdändringar i linje med avslaget (yrkande 3). Motsvarande förslag finns även i kommittémotion 2025/26:4222 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3.

I kommittémotion 2025/26:4228 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 2 föreslås att riksdagen ska avslå regeringens förslag i den del som handlar om att straffmaximum höjs till fängelse i 18 år.

Förslag om ungdomsvård

Ulrika Liljeberg m.fl. (C) föreslår i kommittémotion 2025/26:4228 att riksdagen ska avslå regeringens förslag i den del som handlar om dels att ta bort ungdomsvård för unga myndiga, dels att möjligheten att förena ungdomsvård med ungdomstjänst eller böter avskaffas (yrkande 3). Kopplat

till avslagsyrkandet begär motionärerna också ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med lagförslag om eventuella följdändringar (yrkande 4).

Förslag om registrering av en fällande dom i mål om bevistalan

I kommittémotion 2025/26:4228 föreslår Ulrika Liljeberg m.fl. (C) att riksdagen ska dels avslå regeringens förslag i den del som handlar om att en fällande dom i mål om bevistalan ska registreras i belastningsregistret (yrkande 5), dels rikta ett tillkännagivande till regeringen om att den bör tillsätta en utredning om ett nationellt register för domar i mål om bevistalan enligt LUL (yrkande 6).

En översyn av reglerna om ungdomsreduktion

I kommittémotion 2025/26:4211 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör genomföra en översyn av reglerna om ungdomsreduktionen. Ett motsvarande förslag finns även i kommittémotion 2025/26:4222 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 4.

Utskottets ställningstagande

I propositionen framhåller regeringen att den systematiska och organiserade brottsligheten de senaste åren har kommit att påverka allt fler delar av samhället. Utskottet delar denna uppfattning och konstaterar, i likhet med regeringen, att den allvarliga brottsligheten bland unga utmärker sig särskilt och att den tränger allt längre ned i åldrarna. Regeringen pekar vidare på en utveckling där fler barn har kopplingar till gängkriminalitet och att dessa barn blir allt yngre. Regeringen konstaterar att det behövs flera olika åtgärder för att möta den allvarliga ungdomsbrottsligheten, vilket utskottet instämmer i. I likhet med regeringen anser utskottet att det är mycket angeläget och en högt prioriterad fråga att vända den negativa utvecklingen och att motverka att barn utnyttjas och dras in i kriminalitet.

Som regeringen anför är förebyggande åtgärder mycket viktiga och ett arbete som måste fortsätta. Utskottet instämmer dock i att även straffrättsliga åtgärder behöver vidtas för att säkerställa att lagstiftningen är anpassad till det behov som föranleds av de senaste årens brottsutveckling och för att upprätthålla det straffrättsliga systemets trovärdighet och legitimitet. Utskottet ser därför positivt på att regeringen nu har överlämnat ett lagförslag som innebär skärpta regler för unga lagöverträdare.

Med anledning av de invändningar mot regeringens lagförslag som förs fram i motionerna vill utskottet anföra följande.

När det gäller förslaget om sänkt straffbarhetsålder till 14 år för allvarliga brott konstaterar utskottet att regeringen föreslår att det ska införas en särskild reglering som omfattar den som är 14 år och som begår brott med minimistraff om fängelse i fyra år eller mer eller det är fråga om försök, förberedelse eller

stämpling till sådana brott. Den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder och de ändringar som föreslås med anledning av den ska tidsbegränsas och gälla i fem år.

I propositionen framhåller regeringen att straffbarhetsåldern främst är en kriminalpolitisk fråga men att en sänkning av straffbarhetsåldern samtidigt är en åtgärd som inte bör vidtas lättvindigt utan endast om det finns tungt vägande skäl. Regeringen anser att det finns sådana skäl och bedömer att en sänkning av straffbarhetsåldern kommer att få de effekter som avses. Regeringen anser vidare att det inte finns stöd för att förslaget om en sänkning av straffbarhetsåldern, som endast omfattar allvarliga brott, kommer att leda till en ökning av brottsligheten. En sänkning av straffbarhetsåldern motiveras inte heller främst av att sänkningen förväntas leda till att brottsligheten minskar. Regeringen betonar att straffsystemet fyller flera andra viktiga funktioner vid sidan av minskad brottslighet, bl.a. behovet av att upprätthålla ett samhällsskydd och att bidra till brottsoffers intresse av upprättelse. En annan viktig aspekt som motiverar en sänkning av straffbarhetsåldern är behovet av att upprätthålla det straffrättsliga systemets legitimitet och trovärdighet. Vidare anför regeringen att risken för att yngre barn ska rekryteras till kriminella nätverk inte utgör ett tillräckligt skäl för att avstå från att sänka straffbarhetsåldern. Tvärtom kan ett straffrättsligt ingripande vissa gånger motverka att ett barn rekryteras till kriminella nätverk.

Som regeringen anför är utvecklingen i Sverige med allvarlig brottslighet bland barn och unga exceptionell och skiljer sig från andra jämförbara länder. I likhet med regeringen anser utskottet att de invändningar som remissinstanserna och Lagrådet för fram inte är sådana att de bör utesluta att straffbarhetsåldern sänks för att möta denna verklighet. Utskottet delar regeringens bedömning att samhällsutvecklingen, som innebär att allt fler barn under 15 år begår mycket allvarliga brott, och de konsekvenser detta får för det omgivande samhället innebär att det finns tillräckliga skäl för att sänka straffbarhetsåldern.

Utskottet instämmer vidare i regeringens bedömning att en särskild reglering med en differentierad sänkning av straffbarhetsåldern bör införas. Med en differentierad sänkning träffas endast den brottslighet som föranleder behovet av en sänkning samtidigt som de brottsutredande myndigheterna inte tyngs i onödan. Utskottet anser, i likhet med regeringen, att den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder bör omfatta den som är 14 år. Vidare instämmer utskottet i regeringens bedömning att den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder och de ändringar som föreslås med anledning av den ska tidsbegränsas och gälla i fem år. Utskottet ser även positivt på att regeringen har gett Brå i uppdrag att göra en uppföljning av regleringen och hur den påverkar de barn som berörs.

Enligt regeringens bedömning är det inte oförenligt med bestämmelserna i barnkonventionen att införa en särskild reglering om sänkt straffbarhetsålder och förslagen bedöms vidare vara proportionerliga och förenliga med de krav som följer av regeringsformen och Europakonventionen. Utskottet, som

konstaterar att regeringen i propositionen utförligt redovisar skälen för sina bedömningar i den delen, har ingen annan uppfattning i frågan.

När det därefter gäller förslaget om att avskaffa ungdomsreduktionen för unga myndiga konstaterar utskottet att regeringen pekar på att i flera länder som kan jämföras med Sverige är åldern 18 år allmänt vedertagen för att skilja mellan barn och vuxna i straffrättsligt hänseende. Det är också vid den åldern en person enligt barnkonventionen ska betraktas som vuxen. Utskottet anser, i likhet med regeringen, att den omständigheten att myndiga personer kan begå brott och få sina straff kraftigt nedsatta riskerar att undergräva straffsystemets trovärdighet och legitimitet. Som regeringen pekar på kan ordningen även innebära att behovet av samhällsskydd inte tillgodoses och leda till stötande resultat från ett brottsofferperspektiv. Detta gäller även vid sådana brott som i dag inte omfattas av undantaget om allvarlig brottslighet. Regeringen framhåller vidare att avskaffandet av ungdomsreduktionen för lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år inte innebär att icke frihetsberövande påföljder med rehabiliterande inslag utesluts. Sammantaget ansluter sig utskottet till regeringens överväganden.

När det sedan gäller förslaget om att minska ungdomsreduktionen för lagöverträdare under 18 år konstaterar utskottet att regeringen framhåller att den befintliga regleringen om ungdomsreduktion tar för stor hänsyn till unga lagöverträdares bristande mognad och känslighet för ingripanden på bekostnad av andra intressen. Med dagens reglering har det förekommit att unga personer som begått synnerligen allvarliga brott har dömts till påföljder som uppfattas som mycket lindriga. I dessa fall kan ungdomsreduktionens schablonmässiga genomslag framstå som stötande. Regeringen pekar på att en ordning som innebär att unga lagöverträdare kan få sina straff kraftigt nedsatta i förlängningen riskerar att undergräva straffsystemets trovärdighet. Enligt regeringens mening finns det starka skäl för att minska ungdomsreduktionen generellt. Regeringen framhåller vidare att en viktig uppgift är att se till att den påföljd som bestäms för en lagöverträdare framstår som rättvis och tydligt markerar att den dömda har överträtt grundläggande gränser. Syftet med att minska ungdomsreduktionen är enligt regeringen att i större utsträckning än i dag möjliggöra att den påföljd som väljs för en ung lagöverträdare uppfyller dessa krav. Därmed markeras tydligt att särbehandlingen vid straffmätningen av unga lagöverträdare inte ska vara så omfattande som i dag samtidigt som den möjliggör en mer differentierad straffmätning. Utskottet instämmer i detta. Utskottet instämmer vidare i regeringens bedömning att även om det i dag finns möjlighet att avvika från de schabloner som etablerats i praxis är en ändring av regleringen nödvändig för att åstadkomma en generell minskning av ungdomsreduktionen. Utskottet delar även regeringens bedömning att det inte är oförenligt med barnkonventionen att minska ungdomsreduktionen.

När det gäller förslaget att höja straffmaximum till fängelse i 18 år för lagöverträdare under 18 år konstaterar utskottet att regeringen i propositionen framhåller att en sådan höjning ger domstolarna möjlighet att säkerställa att den påföljd som bestäms blir en rimlig reaktion på brottsligheten och att

tröskeleffekter dessutom kan undvikas. Mot bakgrund av förslaget om en minskad ungdomsreduktion och andra föreslagna förändringar i straffsystemet anser regeringen att nuvarande straffmaximum kan innebära att det inte är möjligt att döma ut ett straff som motsvarar brottets straffmättningsvärde. En sådan ordning innebär att behovet av att skydda samhället från allvarlig brottslighet inte tillgodoses i tillräcklig utsträckning. Regeringen pekar på att det dessutom kan leda till stötande resultat från ett brottsofferperspektiv. Utskottet delar denna bedömning och ansluter sig till regeringens överväganden. Utskottet delar även regeringen bedömning att det inte är oförenligt med Europakonventionen eller barnkonventionen att höja straffmaximum för unga lagöverträdare och att förslaget inte heller strider mot regeringsformen.

När det gäller förslaget som rör ungdomsvård för unga myndiga framhåller regeringen bl.a. att den omständigheten att socialrättsliga insatser inte längre kan ges inom ramen för en påföljd för den som har begått brott efter det att han eller hon fyllt 18 år inte utgör något hinder mot att de vid behov sätts in vid sidan av påföljdssystemet. Utskottet delar regeringens uppfattning att det mot denna bakgrund, och med beaktande av att lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år framöver kommer att behandlas som andra myndiga lagöverträdare vid straffmätningen, inte längre finns några sakliga skäl att behålla möjligheten att kunna döma unga myndiga lagöverträdare till ungdomsvård. Sammantaget ansluter sig utskottet till regeringens överväganden.

När det sedan gäller förslaget om att ungdomsvård inte längre ska få förenas med ungdomstjänst eller böter konstaterar utskottet att regeringen framhåller att det finns starka skäl för att minska användningen av bötesstraff för unga lagöverträdare bl.a. eftersom bötesstraffet saknar rehabiliterande inslag och inte medför några möjligheter att motivera den dömde att leva laglydigt. I propositionen pekar regeringen vidare på att de som döms till ungdomsvård ofta har problem med skadligt bruk eller beroende och sociala problem och att det kan vara svårt för dem att utföra ungdomstjänst på det sätt som förväntas. Regeringen anför att det medför en ökad risk för att påföljden undanröjs, vilket talar för att påföljdskombinationen ungdomsvård och ungdomstjänst i många fall är mindre lämplig. Regeringen lyfter vidare att i de undantagsfall då ungdomsvård i dag döms ut i förening med ungdomstjänst vid lägre straffmättningsvärden än sex månaders fängelse bör påföljden många gånger i stället kunna bestämmas till enbart ungdomsvård. Utskottet gör ingen annan bedömning.

När det gäller förslaget om att en fällande dom i mål om bevistalan ska registreras i belastningsregistret konstaterar utskottet att i de fall ett barn har funnits skyldig till ett brott genom en bevistalan handlar det, som regeringen framhåller, i regel om ett allvarligt brott, eller i de fall bevistalan väckts med stöd av synnerliga skäl, om flera brott med högt straffvärde eller t.ex. att brottet begåtts inom ramen för organiserad brottslighet. I propositionen pekar regeringen också på att uppgifterna om att en person har gjort sig skyldig till ett brott fyller en viktig funktion inom rättsväsendets myndigheter. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att förslaget att registrera fällande domar

i mål om bevistalan i belastningsregistret är proportionerligt och att intresset av en sådan registrering väger tyngre än barnets intresse av att undgå registrering.

Även i fråga om lagförslaget i övrigt ansluter sig utskottet till regeringens överväganden.

När det gäller beredningen av förslaget delar utskottet regeringens bedömning att det trängande behovet av att reformera kriminalpolitiken gör det nödvändigt att driva flera lagstiftningsprojekt parallellt och att den utveckling som innebär att barn begår allvarliga brott genom att utnyttjas och rekryteras till kriminella nätverk är sådan att det inte är möjligt att avvakta att samtliga förslag är på plats. Utskottet delar även regeringens bedömning att förslaget och dess konsekvenser har blivit tillräckligt belysta och att beredningskravet är uppfyllt. Utskottet konstaterar att regeringen i propositionen utförligt redovisar skälen för sina bedömningar och ställningstaganden i de delarna. Sammantaget finns det enligt utskottet inte skäl att vidta ytterligare beredningsåtgärder. Utskottet anser alltså att underlaget är tillräckligt för att riksdagen ska kunna ta ställning till förslaget.

Sammanfattningsvis anser utskottet att riksdagen bör anta lagförslaget i dess helhet. Utskottet avstyrker därför motionerna 2025/26:4234 (-), 2025/26:4211 (V) yrkandena 1–2, 2025/26:4222 (MP) yrkandena 1–2 och 2025/26:4228 (C) yrkandena 1–3 och 5. Därmed finns det inte heller skäl för riksdagen att göra några sådana tillkännagivanden som efterfrågas i motionerna 2025/26:4211 (V) yrkande 3, 2025/26:4222 (MP) yrkande 3 och 2025/26:4228 (C) yrkandena 4 och 6. Motionsyrkandena avstyrks därför.

Vid den angivna bedömningen av lagförslaget finner utskottet inte skäl att ta initiativ till en sådan översyn av reglerna om ungdomsreduktion som begärs i motionerna 2025/26:4211 (V) yrkande 4 och 2025/26:4222 (MP) yrkande 4. Motionsyrkandena avstyrks därför.

Avslutningsvis har utskottet inte några invändningar mot hur regeringen har redovisat riksdagens tillkännagivanden i propositionen.

En annan åtgärd som bör vidtas gäller dels de ändringar i 32 kap. 1 och 1 a §§ brottsbalken och 7 kap. 2 § socialförsäkringsbalken som föreslås i proposition 2025/26:294 För barns rättigheter och trygghet – en ny lag om omhändertagande för vård av barn och unga punkterna 5.2 och 6.2, dels de ändringar i brottsbalken som föreslås i proposition 2025/26:295 Förebyggande insatser inom socialtjänsten till skydd för barn och unga vid bristande medverkan punkt 4.2. Socialutskottet har i sina betänkanden 2025/26:SoU38 och 2025/26:SoU39 i sak ställt sig bakom de ändringar som föreslås i propositionerna 2025/26:294 och 2025/26:295 men av samordningsskäl överlåtit behandlingen av den författningstekniska regleringen till justitieutskottet i det nu aktuella betänkandet. För att samordna lagförslagen bör riksdagen anta utskottets förslag i bilaga 3. Utskottet anser således att även dels proposition 2025/26:294 punkterna 5.2 och 6.2, dels proposition 2025/26:295 punkt 4.2 bör bifallas.

Reservationer

1. Sänkt straffbarhetsålder till 14 år för allvarliga brott, punkt 2 (V, C, MP)

av Gudrun Nordborg (V), Ulrika Liljeberg (C) och Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår

- a) regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken i de delar det avser 1 kap. 6 §,
- b) regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken,
- c) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare i de delar det avser 1 a, 38 e och 38 f §§ och rubriken närmast före 38 e §,
- d) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare,
- e) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister,
- f) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister,
- g) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott,
- h) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott,
- i) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet,
- j) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet,
- k) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område,
- l) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område,
- m) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning i de delar det avser 7 b §,
- n) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning,

o) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:4211 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 1,

2025/26:4222 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1 och

2025/26:4228 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 1 och

avslår proposition 2025/26:293 punkterna 1 i denna del, 2, 4 i denna del, 5, 10, 11, 13, 14, 18, 19, 23, 24, 25 i denna del, 26 och 27.

Ställningstagande

Vi anser att riksdagen bör avslå regeringens förslag i de delar som handlar om en sänkning av straffbarhetsåldern till 14 år. Vi utvecklar våra skäl för detta i våra särskilda yttranden 2, 3 och 4.

2. Förslag om ungdomsreduktion och straffmaximum m.m., punkt 3 (V, MP)

av Gudrun Nordborg (V) och Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen

a) avslår regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken i de delar det avser 29 kap. 7 §,

b) ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:4211 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkandena 2 och 3,

2025/26:4222 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3 samt

2025/26:4228 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 2 och

avslår proposition 2025/26:293 punkt 1 i denna del.

Ställningstagande

Vi anser att riksdagen bör avslå regeringens förslag om att avskaffa ungdomsreduktionen för unga myndiga och om att ungdomsreduktionen minskas och straffmaximum höjs till fängelse i 18 år för lagöverträdare under 18 år. Riksdagen bör också tillkännage för regeringen att den ska återkomma till riksdagen med lagförslag om nödvändiga följdändringar i linje med avslaget, som att unga myndiga ska kunna dömas till ungdomsvård och särbehandlas i domstol samt i Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet. Vi utvecklar våra skäl för detta i våra särskilda yttranden 5 och 6.

3. Förslag om ungdomsreduktion och straffmaximum m.m., punkt 3 (C)

av Ulrika Liljeberg (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken i de delar det avser 29 kap. 7 § andra stycket och antar paragrafen i övrigt.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:4228 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 2,

bifaller delvis proposition 2025/26:293 punkt 1 i denna del och motionerna

2025/26:4211 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 2 och

2025/26:4222 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 2 och
avslår motionerna

2025/26:4211 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 3 och

2025/26:4222 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Det är svårt att få en överblick över vilka konsekvenser förslagen om förändrad ungdomsreduktion, i kombination med andra straffrättsliga reformer, kan leda till. Det gäller såväl förslagets konsekvenser för barn från 15 års ålder som – om straffbarhetsåldern sänks – för barn från 14 års ålder. Det saknas underlag med bedömningar av i vilken utsträckning förslagen, särskilt i kombination med lagändringarna om dubbla straff och skärpta straffskalor, kommer att leda till att omyndiga döms till fängelse. Det saknas också en analys av hur mycket längre fängelsestraffen kan bli.

Mot bakgrund av den allvarliga brottsutvecklingen i samhället ser jag och mitt parti, trots regeringens oskickliga beredning, ett behov av att se över regleringen om ungdomsreduktion. Jag ställer mig därför bakom förslagen om att minska ungdomsreduktionen för lagöverträdare under 18 år samt att avskaffa ungdomsreduktionen för de lagöverträdare som har fyllt 18 år. Jag anser dock att riksdagen bör avslå regeringens förslag i den del som handlar om att höja straffmaximum till fängelse i 18 år för barn under 18 år. Redan i dag finns det utrymme att döma ut stränga straff, upp till 14 år, för allvarliga brott.

4. Förslag om ungdomsvård, punkt 4 (V, C, MP)

av Gudrun Nordborg (V), Ulrika Liljeberg (C) och Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen

a) avslår regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken i de delar det avser 32 kap.,

b) avslår utskottets förslag i bilaga 3 till

1. lag om ändring i brottsbalken,

2. lag om ändring i brottsbalken,

c) ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:4228 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 3 och 4 samt

avslår propositionerna 2025/26:293 punkt 1 i denna del, 2025/26:294 punkt 5.2 och 2025/26:295 punkt 4.2.

Ställningstagande

Vi anser att det är fel att ta bort ungdomsvård för unga myndiga samt att avskaffa möjligheten att förena ungdomsvård med ungdomstjänst eller böter. I likhet med Åklagarmyndigheten ser vi ett behov av att påföljdssystemet ger utrymme att välja påföljder som är väl avvägda i förhållande till den enskildes behov, inte minst i syfte att förhindra återfall i brottslighet. Att det är möjligt att besluta om vård enligt LVU för den som har fyllt 18 år men inte 20 år, och att sådan vård kan användas som grund för påföljden ungdomsvård, talar därtill för att behålla möjligheten att använda denna påföljd. Vi noterar även att socialtjänsten har ansvar för unga personer fram till dess att de fyller 21 år. En person som begår brott efter det att han eller hon fyllt 18 år men innan 21 års ålder kan därmed ha behov av en samlad vårdinsats i återfallsförebyggande syfte.

Riksdagen bör därför avslå förslagen i dessa delar. Vidare bör regeringen återkomma till riksdagen med lagförslag om eventuella följdändringar.

5. Förslag om registrering av en fällande dom i mål om bevistalan, punkt 5 (V, C, MP)

av Gudrun Nordborg (V), Ulrika Liljeberg (C) och Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen

a) avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister,

b) ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:4228 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 5 och 6 samt avslår proposition 2025/26:293 punkt 9.

Ställningstagande

Vi kan inte ställa oss bakom förslaget om att en dom i vilken domstolen funnit det utrett att barnet har begått brottet ska registreras i belastningsregistret. I likhet med Civil Rights Defenders anser vi att en registrering i belastningsregistret har mycket negativa konsekvenser för individen och allvarligt kan hämma återanpassningen till samhället, bl.a. genom att begränsa möjligheterna till utbildning och arbete. I syfte att samordna sociala insatser, exempelvis mellan kommuner, vill vi i stället se ett nationellt register för domar i mål om bevistalan enligt LUL. Ett sådant register skulle kunna möjliggöra adekvat stöd från samhället. Det bör utredas vilken myndighet som lämpligen bör ha ansvaret för ett sådant nytt register om bevistalan. Sammanfattningsvis bör riksdagen därför avslå regeringens förslag i den del som handlar om att en fällande dom i mål om bevistalan ska registreras i belastningsregistret. Samtidigt bör riksdagen rikta ett tillkännagivande till regeringen om att tillsätta en utredning om ett nationellt register för domar i mål om bevistalan enligt LUL.

6. En översyn av reglerna om ungdomsreduktion, punkt 7 (V, MP)

av Gudrun Nordborg (V) och Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2025/26:4211 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 4 och
2025/26:4222 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

Innan nya ändringar görs av ungdomsreduktionen bör nuvarande regelverk ses över och utvärderas så att eventuella skärpningar kan göras träffsäkra och proportionerliga. Det vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Särskilda yttranden

1. Sänkt straffbarhetsålder till 14 år för allvarliga brott, punkt 2 (S)

Teresa Carvalho (S), Heléne Björklund (S), Petter Löberg (S), Sanna Backeskog (S) och Lars Isacson (S) anför:

Vi står bakom utskottets ställningstagande och regeringens nu framlagda förslag. Samtidigt vill vi förklara vårt ställningstagande och vår syn på den process som har föregått propositionen.

Sverige har under det senaste decenniet haft en växande gängkriminalitet där våldet blivit grövre och utförarna allt yngre. Under innevarande mandatperiod har nyrekryteringen till de kriminella nätverken ökat kraftigt. Barn rekryterar andra barn till att begå kontraktsmord, sprängningar och andra allvarliga våldsdåd mot betalning. Antalet barn under 15 år som misstänks vara involverade i mordärenden har ökat med över 700 procent. Det är en förfärlig utveckling som samhället måste möta med full kraft. Den viktigaste uppgiften är att hindra att barn över huvud taget dras in i kriminalitet. Det kräver betydligt mer omfattande förebyggande och tidiga insatser än vad regeringen hittills har förmått leverera. Skolan, socialtjänsten, barn- och ungdomspsykiatri och polisen måste få bättre förutsättningar att agera tidigt. Det behövs bl.a. särskilda insatser för barn som redan springer ärenden åt de kriminella gängen, punktmarkering av ungdomar som löper konkret risk att begå våldsdåd och uppsökande stöd till familjer där barn riskerar att dras in i kriminalitet.

En sänkning av straffbarhetsåldern är således inte den främsta lösningen på nyrekryteringen. Frågan handlar i stället om hur samhället ska möta de mycket unga personer som trots förebyggande och tidiga insatser begår synnerligen allvarliga brott. Samhället måste bättre slå vakt om medborgarnas trygghet samtidigt som dessa barn ges bästa möjliga vård, rehabilitering och förutsättningar att lämna kriminaliteten. Socialdemokraterna tog under den förra mandatperioden initiativ till en översyn av de frihetsberövande påföljderna för unga. Det har lagt grunden för den ansvarsförändring som innebär att påföljden slutna ungdomsvård avvecklas och att dömda ungdomar i stället ska avtjäna fängelsestraff vid särskilt anpassade enheter inom Kriminalvården. Vi står bakom denna förändring. Kriminalvården har bättre förutsättningar än Statens institutionsstyrelse att hantera ungdomar som har begått mycket allvarliga brott. Det gäller inte minst myndighetens säkerhets- och underrättelsearbete och möjligheten att avskärma ungdomarna från kriminella kontakter och förhindra fortsatt rekrytering. Verksamheten ska samtidigt bedrivas i små grupper, med hög personaltäthet och tydliga krav på skolundervisning och rehabiliterande insatser. Genom att frivården kopplas in efter frigivningen förbättras också möjligheterna till kontroll, stöd och återanpassning.

Frågan om vid vilken ålder ett barn ska kunna dömas till en straffrättslig påföljd är emellertid principiellt svårare än frågan om vilken myndighet som är bäst lämpad att ansvara för dömda ungdomar. Någonstans måste gränsen för straffrättsligt ansvar dras. Det finns inte heller något säkert facit för vilka konsekvenser en sänkning av straffbarhetsåldern får. Det är därför viktigt att en förändring genomförs varsamt, avgränsat och under en begränsad tid samt att den följs av en mycket grundlig utvärdering. Sverige bör inte heller underskrida den gräns på 14 år som FN:s barnrättskommitté har angett som lägsta straffbarhetsålder i sina allmänna rekommendationer. Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare föreslog att åldern under en femårsperiod skulle sänkas från 15 till 14 år för brott med ett minimistraff om minst fyra års fängelse. Därefter skulle förändringen utvärderas. Det är ett avgränsat förslag som endast omfattar synnerligen allvarliga brott, såsom mord och grov våldtäkt.

När regeringen i samarbete med Sverigedemokraterna våren 2026 lade fram sitt första förslag valde de att gå emot sin egen expertutredning och föreslog att straffbarhetsåldern skulle sänkas så lågt som till 13 år. Socialdemokraterna motsatte sig detta. I vår följdmotion föreslog vi i stället, i enlighet med utredningen, att straffbarhetsåldern tillfälligt skulle bestämmas till 14 år för de allra allvarligaste brotten och därefter utvärderas. I övrigt anser vi likt utredningen att dagens straffbarhetsålder om 15 år fortsatt är väl avvägd. Regeringens förslag om en 13-årsgräns saknade stöd i riksdagen. Regeringen återkallade därför propositionen och återkom därefter med ett nytt förslag. Det nya förslaget innebär att straffbarhetsåldern under fem år sänks från 15 till 14 år för brott med ett minimistraff om minst fyra års fängelse. Förslaget överensstämmer därmed med expertutredningens slutsats och med det förslag som vi tidigare lade fram.

Vi kan därmed stå bakom det nu aktuella förslaget men understryker att det måste genomföras med ett starkt barnrättsperspektiv och med höga krav på säkerhet, utbildning, behandling, rehabilitering och återanpassning. Resultaten måste följas noggrant och utvärderingen måste vara självständig och grundlig.

2. Sänkt straffbarhetsålder till 14 år för allvarliga brott, punkt 2 (V)

Guðrun Nordborg (V) anför:

Jag vill utöver det som anförts i reservation 1 anföra följande.

Påföljdssystemets åldersgränser och den särreglering som gäller för unga vid straffmätning och påföljdsval ser ut som de gör av mycket goda skäl. Personer under 18 år som begår brott bör i första hand ses som barn med behov av stöd, skydd och långsiktiga sociala insatser. Forskning visar att ungdomars hjärnor inte är färdigutvecklade, särskilt när det gäller impulskontroll och konsekvenstänkande. Forskning visar också att frihetsberövande åtgärder inte automatiskt minskar återfallsrisken, utan tvärtom finns det stöd för att institutionsmiljöer kan förstärka kriminella identiteter, fördjupa ohälsa och

öka marginalisering. Tidöpartiernas politik riskerar därför att bli kontra-produktiv. Forskningen visar också att faktorer som en fungerande skolgång, trygga vuxenrelationer, stöd i vardagslivet och tidiga insatser för barn i riskmiljöer hänger ihop med en minskad risk för att barn hamnar i kriminalitet.

Regeringen har inte inhämtat några ytterligare synpunkter från Lagrådet i samband med att det nya förslaget om att sänka straffbarhetsåldern till 14 år lades fram. Jag konstaterar att Lagrådet har avstyrkt förslaget i lagrådsremissen om att sänka straffbarhetsåldern till 13 år för vissa brott och bl.a. anfört att beredningen av förslaget inte uppfyller grundlagens krav, eftersom viktiga delar som påverkar förslagets innebörd har lagts fram separat och inte kunnat bedömas samlat av remissinstanserna. Lagrådet har också anfört att förslaget inte kan antas tillgodose de i lagrådsremissen angivna syftena. Förslaget kan dessutom strida mot regeringsformen och barnkonventionen, bl.a. eftersom frihetsberövande av barn ska vara en sista utväg och ske under särskilda barnanpassade former. Lagrådet pekar även på praktiska problem, såsom ökade risker för felaktiga frihetsberövanden av barn. Även om dessa synpunkter inhämtades med anledning av förslaget om att sänka straffbarhetsåldern till 13 år finns det ingen anledning att anta att Lagrådet skulle ha någon annan åsikt när det gäller det nu aktuella förslaget.

Remissinstansernas kritik mot förslaget är också omfattande. Det är anmärkningsvärt och oroväckande att regeringen ändå går vidare med utredningens förslag när det kritiseras så kraftfullt. Remisskritiken bygger främst på forskning som visar att barn har sämre impulskontroll och svårare att överblicka konsekvenser samt att det saknas stöd för att en sänkning av straffbarhetsåldern skulle minska den grova brottsligheten. Flera remissinstanser varnar även för en ökad återfallsrisk, att ännu yngre barn kan utnyttjas av kriminella nätverk, att rättssystemet blir mindre förutsebart och svårare att förstå och att barn som begår grova brott i första hand bör mötas med sociala, rehabiliterande och förebyggande insatser snarare än straff.

Redan i dag kan barn i åldern 15–17 år dömas till fängelse om det finns synnerliga skäl, exempelvis om brottet är mycket allvarligt. Att sänka straffbarhetsåldern, i strid med tung remisskritik och forskning, kommer att leda till att fler mycket unga barn frihetsberövas, vilket strider mot barnkonventionen. Det aktuella förslaget, i kombination med införandet av barnfängelser, riskerar dessutom att bana väg för att en grupp mycket unga barn tidigt utvecklar en kriminell livsstil och att kriminella nätverk rekryterar allt yngre utförare. Med en sådan utveckling ligger det nära till hands med ytterligare sänkningar av straffbarhetsåldern. Jag och mitt parti vill se kännbara straff för gängledare, inte för de barn som utnyttjas. Barnen är både offer och förövare, vilket måste tydliggöras såväl i lagstiftningen som vid hanteringen av dem.

3. Sänkt straffbarhetsålder till 14 år för allvarliga brott, punkt 2 (C)

Ulrika Liljeberg (C) anför:

Jag vill utöver det som anförts i reservation 1 anföra följande.

Jag noterar att beredningen av denna proposition, liksom flera andra, har fått omfattande kritik. I Lagrådets yttrande konstateras att förslaget i lagrådsremissen inte kan anses förenligt med 2 kap. 8, 20 och 21 §§ regeringsformen. Där framgår att en begränsning av det skydd mot frihetsberövande som stadgas i regeringsformen inte får gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett begränsningen. Jag och mitt parti ser ytterst allvarligt på denna kritik. Jag ser därtill med oro på hur nuvarande regering gjort det till regel, snarare än undantag, att bortse från såväl grundlag som kunskapsbaserat underlag.

Det finns väl kända skyddsfaktorer mot att barn dras in i kriminalitet, och de måste få styra insatserna. Rättsväsendet, akademien, myndigheter, barnrättsorganisationer och civilsamhällets organisationer är alla tydliga med att en sänkt straffbarhetsålder inte är en effektiv åtgärd för att förhindra att barn begår brott. Att låsa in barn som precis börjat på högstadiet framstår vid en samlad bedömning inte som ändamålsenligt. Centerpartiet har tidigare sagt nej till en sänkning av straffbarhetsåldern till 13 år till förmån för att ha kvar 15 år som gräns. Jag och mitt parti vidhåller detta även nu när förslaget är att straffbarhetsåldern ska vara 14 år. Det är en stor skillnad generellt på utveckling och konsekvenstänk mellan en 14-åring och en 15-åring, vilket även fortsatt behöver beaktas.

Trots dessa aspekter saknar regeringens proposition en analys av vilka orsaker som kan finnas bakom utvecklingen av den allvarliga ungdomsbrottsligheten. Jag anser att det är obegripligt att ett så illa berett lagstiftningsärende – med långtgående konsekvenser – läggs fram för riksdagen. Även om regleringen föreslås vara tidsbegränsad måste samma höga krav ställas på beredning, underlag och analys som vid permanent lagstiftning.

Ytterligare en problematisk aspekt av förslaget är dess förhållande till andra lagförslag på rättsområdet. Jag vill här betona vikten av att utvärdera lagstiftning för att säkerställa att Sveriges straffrättsliga system är rättssäkert, förutsebart och överblickbart. När det gäller denna proposition konstaterar jag, i likhet med Lagrådet, att de nya lagregleringarna med anledning av proposition 2025/26:218 Dubbla straff för brott i kriminella nätverk och skärpta straffskalar samt förslaget om ett nytt straffrättsligt påföljdssystem har en direkt påverkan för påföljdsbestämningen för barn från 14 år. Detta innebär att varken remissinstanserna eller jag och mitt parti har kunnat överblicka konsekvenserna av respektive förslag, hur de samspelar med varandra eller vad de slutgiltiga resultaten kan antas bli för Sveriges straffrättsliga system. Att bedriva parallella lagstiftningsprojekt som förändrar grunderna för svensk straffrätt på det aktuella sättet medför stora risker för förutsebarheten och rättssäkerheten.

4. Sänkt straffbarhetsålder till 14 år för allvarliga brott, punkt 2 (MP)

Ulrika Westerlund (MP) anför:

Jag vill utöver det som anförts i reservation 1 anföra följande.

Miljöpartiet har, tillsammans med remissinstanser och experter, konsekvent sagt nej till att sänka straffmyndighetsåldern. De många och allvarliga problemen med en sänkt straffmyndighetsålder för vissa brott kvarstår oavsett om barnen är 13 eller 14 år gamla. Barn och unga som begår brott ska naturligtvis mötas av konsekvenser till följd av sitt agerande men på ett sätt som är förenligt med barnkonventionen och som bygger på kunskap om barns utveckling och behov och vad som faktiskt minskar risken för att de begår nya brott. Att sätta barn i fängelse är ett radikalt avsteg från en lång svensk rätts-tradition av att särbehandla barn och unga i straffrättsligt hänseende.

Ett stort antal remissinstanser har påpekat för regeringen att en sänkt straffbarhetsålder strider mot barnkonventionen, oavsett om man sänker den till 14 eller 13 år. Förslag om att sänka straffbarhetsåldern är inte värdigt en rättsstat som gett barnkonventionen ställning som svensk lag och därmed åtagit sig att säkerställa barns skydd och stöd.

Att sänka straffbarhetsåldern är ett av de mest långtgående skiftena i svensk barn- och straffrätt. Ändå präglas förfarandet av påskyndade processer, parallella utredningar och uppdrag till myndigheter och bristande överblick. Regeringen har dessutom hanterat kopplingen mellan förslaget om att inrätta ungdomsfängelser (prop. 2025/26:132) och frågan om en sänkt straffbarhetsålder på ett ogenomtänkt och hastigt sätt, utan möjlighet till en samlad analys av konsekvenserna. Regeringens beredning av förslaget eller frånvaron av densamma är helt oacceptabel.

Få rättspolitiska förslag har mött ett så massivt motstånd som förslaget att sänka straffmyndighetsåldern för allvarliga brott. Det är därför minst sagt anmärkningsvärt att regeringen först går vidare med förslaget om att sänka straffbarhetsåldern till 13 år, sedan återkallar det, men ändå pressar igenom en sänkning till 14 år, trots den skarpa kritiken från såväl remissinstanser som Lagrådet. Sammantaget saknar förslaget stöd i forskningen och riskerar att motverka sitt eget syfte samt innebära ett allvarligt avsteg från principen om att barn ska behandlas som barn i rättssystemet.

Redan i utredningen framkom vilka risker som var förenade med en sänkt straffmyndighetsålder till 14 år. Även remisskritiken mot en sänkning till 14 år är omfattande. Remissinstanserna pekar bl.a. på att det saknas stöd i forskningen för att en sänkt straffbarhetsålder skulle minska brottsligheten och på att frihetsberövande påföljder kan få allvarliga negativa konsekvenser för barns utveckling. Några remissinstanser pekar vidare på att barns hjärnor inte är färdigutvecklade i så unga åldrar. Förmågan till impuls kontroll, konsekvenstänkande och riskbedömning är ännu under utveckling. Det gör det orimligt att behandla barn i nedre tonåren som vuxna i ett straffrättsligt sammanhang. Ett sådant likställande riskerar att bli både orättvist och

kontraproduktivt. Kritiken handlar också om vilken syn på barn som ska präglade rättsstaten. Att straffa barn hårdare, i stället för att förstå och påverka de livsvillkor som leder in barn i kriminalitet, är fel väg att gå. Det riskerar dessutom att leda till att rättssystemet uppfattas som orättvist, inte minst av unga. Även de myndigheter som ska hantera konsekvenserna av regeringens förslag pekar på allvarliga brister.

Lagrådet har avstyrkt regeringens tidigare förslag om att sänka straffbarhetsåldern till 13 år och riktade omfattande kritik mot förslaget. Det nu aktuella förslaget om en sänkt straffmyndighetsålder till 14 år har inte remitterats till Lagrådet. Jag och mitt parti kan dock konstatera att flera delar av Lagrådets kritik är oberoende av sänkningen görs till 13 eller 14 år. Lagrådet uppmärksammar bl.a. att en majoritet av remissinstanserna avstyrker eller har starka invändningar mot utredningens förslag om att sänka straffbarhetsåldern till 14 år samt barnrättskommitténs uttalande om att länder som har en högre straffbarhetsålder än 14 år inte bör sänka den. Lagrådet konstaterar även att en sänkt straffbarhetsålder inte kan antas leda till minskad brottslighet, inte heller att inkapacitera ett enskilt barn oavsett om barnet är 13 eller 14 år.

5. Förslag om ungdomsreduktion och straffmaximum m.m., punkt 3 (V)

Gudrun Nordborg (V) anför:

Jag vill utöver det som anförts i reservation 2 anföra följande.

Strafftiderna för barn och unga har ökat kraftigt och fortsätter att öka. Ökningen bedöms till stor del kunna förklaras av att ungdomsrabatten för myndiga har slopats vid allvarlig brottslighet. Detta har lett till att barn avtjänar långa straff tillsammans med livstidsdömda vuxna. Denna utveckling gör det ytterst ansvarslost av regeringen att nu föreslå en ökad repression mot barn och unga. Att helt avskaffa ungdomsreduktionen för unga myndiga innebär dessutom att mindre allvarlig brottslighet, utan koppling till gängkriminalitet, ska bestraffas fullt ut. Effekterna måste också bedömas sammantaget med lagändringarna om skärpning av ett femtiotal straffskalor (prop. 2025/26:218). Jag vill även peka på att förslaget om att minska ungdomsreduktionen för barn under 18 år kommer att leda till en ökad repression även för mindre allvarliga brott som saknar koppling till gängkriminalitet. Även här måste effekterna av regeringens övriga förslag om höjda straff beaktas. Jag vill även betona att Lagrådet avstyrker förslaget om en minskad ungdomsreduktion. Därtill framstår höjningen av straffmaximum till 18 års fängelse för brott begångna före 18 års ålder som en omotiverad förskjutning i den straffrättsliga synen på barn. Flera remissinstanser ifrågasätter förslagets förenlighet med barnkonventionen. Jag kan, i likhet med flera remissinstanser, inte se behovet av att öka repressionen mot unga personer, i synnerhet inte för brott som saknar koppling till gängkriminalitet.

I motion 2025/26:3920 med anledning av proposition 2025/26:132 Frihetsberövande påföljder för barn och unga finns mer att läsa om Vänsterpartiets syn på barn och unga som begått brott.

6. Förslag om ungdomsreduktion och straffmaximum m.m., punkt 3 (MP)

Ulrika Westerlund (MP) anför:

Jag vill utöver det som anförts i reservation 2 anföra följande.

Jag anser att ungdomsreduktionen, för både unga myndiga och omyndiga, bör vara oförändrad jämfört med i dag. Detsamma gäller straffmaximum för barn. Barn, liksom unga vuxna, skiljer sig från vuxna när det gäller mognad, impulskontroll och förmåga att överblicka konsekvenser. Straffsystemet måste kunna ta hänsyn till det, i synnerhet när det gäller barn under 18 år. Att minska ungdomsreduktionen och höja straffmaximum för barn under 18 år innebär ett mycket långtgående avsteg från principen om att barn ska särbehandlas straffrättsligt. Det riskerar att göra påföljderna mindre rehabiliterande och mer skadliga, utan att regeringen har visat att reformen skulle minska brottsligheten. Min invändning är densamma när det gäller förslaget om att helt avskaffa ungdomsreduktionen för lagöverträdare mellan 18 och 21 år. I regering medverkade Miljöpartiet till att avskaffa ungdomsreduktionen för unga myndiga som begår allvarliga brott. Det var en avgränsad reform riktad mot allvarlig brottslighet. Det nu aktuella förslaget går betydligt längre och innebär att ungdomsreduktionen för unga myndiga avskaffas även vid mindre allvarliga brott. Det framstår varken som proportionerligt eller träffsäkert.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2025/26:293

Proposition 2025/26:293 Skärpta regler för unga lagöverträdare:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69).
7. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet.
8. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:1024) om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.
9. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister.
10. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister.
11. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister.
12. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.
13. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott.
14. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott.
15. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2009:1427) om erkännande och verkställighet av bötesstraff inom Europeiska unionen.
16. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i häkteslagen (2010:611).
17. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder.
18. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk

- kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.
19. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.
 20. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen.
 21. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2015:485) om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen.
 22. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2015:650) om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen.
 23. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.
 24. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.
 25. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning.
 26. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning.
 27. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning.
 28. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2020:616) om verkställighet av ungdomsövervakning.
 29. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i tullbefogenhetslagen (2024:710).
 30. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2024:782) om förfarandet vid förverkande av egendom och åläggande av företagsbot.
 31. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2025:520) om internationell verkställighet i brottmål.

Följdmotionerna

2025/26:4211 av Gudrun Nordborg m.fl. (V):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag i de delar det avser en sänkning av straffbarhetsåldern till 14 år.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken i de delar det avser 29 kap. 7 §.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med lagförslag om nödvändiga följdändringar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en översyn av reglerna om ungdomsreduktion och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:4222 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag i de delar det avser en sänkning av straffbarhetsåldern till 14 år.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken i de delar det avser 29 kap. 7 §.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med lagförslag om nödvändiga följdändringar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en översyn av reglerna om ungdomsreduktion och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:4228 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag i de delar det avser en sänkning av straffbarhetsåldern till 14 år.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag till ändring i brottsbalken i de delar det avser 29 kap. 7 § andra stycket.
3. Riksdagen avslår regeringens förslag till ändring i brottsbalken i de delar det avser 32 kap.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med lagförslag om eventuella följdändringar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen avslår regeringens förslag till ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning av ett nationellt register för domar i mål om bevisstalan enligt lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:4234 av Lorena Delgado Varas m.fl. (-):

Riksdagen avslår proposition 2025/26:293 Skärpta regler för unga lagöverträdare.

Proposition 2025/26:294

Proposition 2025/26:294 För barns rättigheter och trygghet – en ny lag om omhändertagande för vård av barn och unga:

5.2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.

Behandlingen avser det lagtekniska antagandet av 32 kap. 1 och 1 a §§.

6.2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

Behandlingen avser det lagtekniska antagandet av 7 kap. 2 §.

Proposition 2025/26:295

Proposition 2025/26:295 Förebyggande insatser inom socialtjänsten till skydd för barn och unga vid bristande medverkan:

4.2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.

Gäller det lagtekniska antagandet.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag som lagts fram i proposition 2025/26:293

1 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken¹

dels att 32 kap. 3 § ska upphöra att gälla,

dels att nuvarande 32 kap. 3 a § ska betecknas 32 kap. 3 §,

dels att 1 kap. 6 §, 29 kap. 7 §, 32 kap. 1 och 4 §§ och 38 kap. 20 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 32 kap. 1 a och 1 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.6 §²

För brott som någon begått innan han fyllt femton år får inte dömas till påföljd.

För brott som någon *har* begått innan han *eller hon* fyllt femton år får *det* inte dömas till påföljd.

För brott som någon har begått när han eller hon var fjorton år får det dock dömas till påföljd om

1. det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år, eller

2. det är fråga om försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott som avses i 1.

29 kap.7 §³

Har någon begått brott innan han eller hon fyllt *tjuogoett* år, ska hans eller hennes ungdom beaktas *särskilt* vid straffmätningen. Rätten får då döma till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet.

Om någon *har* begått brott innan han eller hon fyllt *arton* år ska hans eller hennes ungdom beaktas *i skälig omfattning* vid straffmätningen. *Vid denna bedömning ska hänsyn tas till den tilltalades ålder vid tidpunkten för brottet och till brotts-typen.* Rätten får då döma till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet.

¹ Senaste lydelse av 32 kap. 3 § 2006:891

32 kap. 3 a § 2021:1103.

² Senaste lydelse 1988:942.

³ Senaste lydelse 2021:1103. Ändringen innebär bl.a. att tredje stycket tas bort.

För brott som någon har begått innan han eller hon fyllt arton år får det inte dömas till svårare straff än fängelse i tio år. *Om fängelse på längre tid och på livstid är föreskrivet för brottet eller om det följer av 26 kap. 2 §, får det dock dömas till fängelse i högst fjorton år.*

Första stycket gäller inte för brott som någon har begått efter det att han eller hon fyllt arton år, om

1. det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år,

2. det är fråga om försök, förberedelse eller stämpling till eller underlåtenhet att avslöja eller förhindra sådant brott som avses i 1, eller

3. brottets straffvärde uppgår till fängelse i ett år eller mer.

För brott som någon har begått innan han eller hon fyllt arton år får det inte dömas till svårare straff än fängelse i arton år.

32 kap.

1 §⁴

Den som har begått brott innan han eller hon fyllt arton år får dömas till ungdomsvård om han eller hon har ett särskilt behov av vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2025:400) eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och sådan vård eller åtgärd kan beredas den unge. Vården och åtgärderna ska syfta till att motverka att den unge utvecklas ogynnsamt. *Även den som har begått brott efter det att han eller hon fyllt arton år får dömas till ungdomsvård om det finns särskilda skäl för det. Den som har fyllt tjuogoett år får inte dömas till ungdomsvård.*

Den som har begått brott innan han eller hon fyllt arton år får dömas till ungdomsvård om han eller hon har ett särskilt behov av vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2025:400) eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och sådan vård eller åtgärd kan beredas den unge. Vården och åtgärderna ska syfta till att motverka att den unge utvecklas ogynnsamt.

Den som har fyllt arton år när dom meddelas får dömas till ungdomsvård endast om det finns särskilda skäl för det. Den som har fyllt tjuogoett år vid denna tidpunkt får inte dömas till ungdomsvård.

⁴ Senaste lydelse 2025:403.

Ungdomsvård får dömas ut endast om socialtjänstens planerade åtgärder, *i förekommande fall i förening med ungdomstjänst eller böter*, kan anses tillräckligt ingripande med hänsyn till brottslighetens straffvärde och art samt den unges tidigare brottslighet.

Om åtgärderna ska vidtas med stöd av socialtjänstlagen, ska rätten besluta en föreskrift om att den unge ska följa det ungdomskontrakt som upprättats av socialnämnden. Innehållet i kontraktet ska framgå av domen.

Om åtgärderna ska vidtas med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, ska den vårdplan som upprättats av socialnämnden fogas till domen.

Om skada på egendom har uppkommit genom brottet och det bedöms vara ägnat att främja den unges anpassning i samhället, får rätten, i samband med att den dömer till ungdomsvård, föreskriva att den unge på tid och sätt som anges i domen ska biträda den skadelidande med visst arbete, som syftar till att avhjälpa eller begränsa skadan eller som annars i belysning av brottets och skadans art framstår som lämpligt. Sådan föreskrift får beslutas endast med den skadelidandes samtycke.

Ungdomsvård får dömas ut endast om socialtjänstens planerade åtgärder kan anses tillräckligt ingripande med hänsyn till brottslighetens straffvärde och art samt den unges tidigare brottslighet.

1 a §

När påföljden bestäms till ungdomsvård gäller följande.

1. Om åtgärderna ska vidtas med stöd av socialtjänstlagen (2025:400), ska rätten besluta en föreskrift om att den unge ska följa det ungdomskontrakt som upprättats av socialnämnden. Innehållet i kontraktet ska framgå av domen.

2. Om åtgärderna ska vidtas med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, ska den vårdplan som upp-

rättats av socialnämnden fogas till domen.

1 b §

Om det genom brottet har uppkommit skada på egendom får rätten, i samband med att den dömer till ungdomsvård, föreskriva att den unge på tid och sätt som anges i domen ska biträda den skadelidande med visst arbete. Föreskriften ska avse arbete som syftar till att avhjälpa eller begränsa skadan eller annars framstår som lämpligt med hänsyn till brottets och skadans art. En sådan föreskrift får beslutas endast med den skadelidandes samtycke och under förutsättning att det bedöms vara ägnat att främja den unges anpassning i samhället.

4 §⁵

Om den dömde i väsentlig grad underlåter att göra vad som åligger honom eller henne enligt en föreskrift vid ungdomsvård om att han eller hon ska följa ett ungdomskontrakt eller enligt en dom på ungdomstjänst eller ungdomsövervakning, får rätten på talan av åklagare undanröja *en annan* påföljd *än böter* som dömts ut för brottet och bestämma en ny påföljd för detta. I stället för att undanröja påföljden får dock rätten meddela den dömde en varning, om det är en tillräcklig åtgärd.

Om, av annat skäl än som anges i första stycket, den planerade vården eller de planerade åtgärderna enligt ett ungdomskontrakt eller en vårdplan inte kommer till stånd eller vården eller åtgärderna kommit att i väsentlig grad avvika från vad som planerats i kontraktet eller vårdplanen, får rätten på talan av åklagare undanröja *en annan* på-

Om den dömde i väsentlig grad bryter mot vad som gäller för honom eller henne enligt en föreskrift vid ungdomsvård om att han eller hon ska följa ett ungdomskontrakt eller enligt en dom på ungdomstjänst eller ungdomsövervakning, får rätten på talan av åklagare undanröja *den* påföljd som dömts ut för brottet och bestämma en ny påföljd för detta. I stället för att undanröja påföljden får dock rätten meddela den dömde en varning, om det är en tillräcklig åtgärd.

Om, av annat skäl än som anges i första stycket, den planerade vården eller de planerade åtgärderna enligt ett ungdomskontrakt eller en vårdplan inte kommer till stånd eller vården eller åtgärderna kommit att i väsentlig grad avvika från vad som planerats i kontraktet eller vårdplanen, får rätten på talan av åklagare undanröja *den* påföljd som

⁵ Senaste lydelse 2020:617.

följd *än böter* som dömts ut för brottet och bestämma en ny påföljd för detta. Detsamma gäller om, av annat skäl än som anges i första stycket, en dom på ungdomstjänst inte till väsentlig del kan fullgöras inom skälig tid eller, beträffande ungdomsövervakning, de föreskrivna åtgärderna enligt en verkställighetsplan inte kommer till stånd eller åtgärderna kommit att i väsentlig grad avvika från vad som föreskrivits i verkställighetsplanen.

Om mer än en påföljd undanröjs får rätten bestämma en gemensam påföljd för den samlade brottsligheten.

Om rätten beslutar om undanröjande enligt första eller andra stycket ska den, när den nya påföljden bestäms, ta skälig hänsyn till vad den dömde har undergått till följd av den undanröjda påföljden eller de undanröjda påföljderna *och till böter som har dömts ut enligt 3 § första stycket 2.*

dömts ut för brottet och bestämma en ny påföljd för detta. Detsamma gäller om, av annat skäl än som anges i första stycket, en dom på ungdomstjänst inte till väsentlig del kan fullgöras inom skälig tid eller, beträffande ungdomsövervakning, de föreskrivna åtgärderna enligt en verkställighetsplan inte kommer till stånd eller åtgärderna kommit att i väsentlig grad avvika från vad som föreskrivits i verkställighetsplanen.

Om rätten beslutar om undanröjande enligt första eller andra stycket ska den, när den nya påföljden bestäms, ta skälig hänsyn till vad den dömde har undergått till följd av den undanröjda påföljden eller de undanröjda påföljderna.

38 kap.

20 §⁶

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ersättning från staten för skador som har orsakats av den dömde vid sådant oavlönat arbete som avses i 27 kap. 2 a § första stycket, 28 kap. 2 a § första stycket *samt 32 kap. 2 § eller 3 § första stycket 1.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ersättning från staten för skador som har orsakats av den dömde vid sådant oavlönat arbete som avses i 27 kap. 2 a § första stycket, 28 kap. 2 a § första stycket *och 32 kap. 2 §.*

1. Denna lag träder i kraft den 10 september 2026.
2. För ungdomsvård som har dömts ut i förening med böter gäller 32 kap. 4 § i den äldre lydelsen.
3. För ungdomstjänst som har dömts ut enligt den upphävda 32 kap. 3 § gäller 38 kap. 20 § i den äldre lydelsen.

⁶ Senaste lydelse 2006:892.

2 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Häriigenom föreskrivs att 1 kap. 6 § brottsbalken ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt 2.1

Föreslagen lydelse

1 kap.

6 §¹

För brott som någon har begått innan han eller hon fyllt femton år får det inte dömas till påföljd.

För brott som någon har begått när han eller hon var fjorton år får det dock dömas till påföljd om

1. det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år, eller

2. det är fråga om försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott som avses i 1.

-
1. Denna lag träder i kraft den 10 september 2031.
 2. För brott som har begåtts före ikraftträdandet gäller 1 kap. 6 § i den äldre lydelsen.

¹ Senaste lydelse 2026:000. Ändringen innebär att andra stycket tas bort.

3 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 2 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2026:1232

Föreslagen lydelse

7 kap.

2 §

Försäkrad för statligt personskadeskydd enligt 43 kap. är

1. den som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspplikt, eller inställer sig till mönstring eller annan uttagning enligt den lagen eller genomgår militär utbildning inom Försvarsmakten som rekryt,

2. den som medverkar i räddningstjänst eller i övning med en kommunal organisation för räddningstjänst enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, eller i räddningstjänst enligt 10 kap. 1 § andra stycket luftfartslagen (2010:500),

3. den som är intagen i kriminalvårdsanstalt, i ett hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller i ett hem som avses i 22 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall samt den som avtjänar fängelsestraff med elektronisk övervakning i kontrollerat boende, är häktad, anhållen eller i annat fall intagen eller tagen i förvar i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest,

4. den som utför samhällstjänst på grund av en föreskrift som har meddelats med stöd av 27 kap. 2 a § eller 28 kap. 2 a § brottsbalken,

5. den som utför ungdomstjänst enligt 32 kap. 2 § eller 3 § första stycket 1 brottsbalken, och

6. den som utför oavlönat arbete enligt en föreskrift som har meddelats med stöd av 2 kap. 5 § första stycket 2 lagen (2025:1053) om verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning.

1. Denna lag träder i kraft den 10 september 2026.

2. För den som utför ungdomstjänst som har dömts ut enligt den upphävda 32 kap. 3 § brottsbalken gäller 7 kap. 2 § i den äldre lydelsen.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

dels att 1, 25, 27, 29, 30, 30 b–32, 38 och 41 §§ ska ha följande lydelse, dels att det ska införas tre nya paragrafer, 1 a, 38 e och 38 f §§, och närmast före 38 e § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

I denna lag finns särskilda bestämmelser om handläggning hos Polismyndigheten, åklagare och domstol av mål och ärenden om brott där den misstänkte inte har fyllt *tjuogoett* år.

I övrigt gäller rättegångsbalkens regler och andra bestämmelser.

I denna lag finns särskilda bestämmelser om handläggning hos Polismyndigheten, åklagare och domstol av mål och ärenden om brott där den misstänkte inte har fyllt *arton* år.

1 a §

I 31–38 d §§ finns bestämmelser om handläggning av mål och ärenden där någon misstänks för att före femton års ålder ha begått ett brott. I fall som avses i 1 kap. 6 § andra stycket brottsbalken tillämpas dock i stället 38 e och 38 f §§.

25 §²

Mål i tingsrätt och hovrätt mot den som inte har fyllt *tjuogoett* år *skall*, om det inte möter hinder, handläggas av lagfarna domare som särskilt har utsetts av domstolen att handlägga sådana mål. Detsamma *skall* gälla i fråga om nämndemän som anlitas för tjänstgöring i sådana mål.

I mål som rör brott på vilket endast böter kan följa får andra än dem som avses i första stycket anlitas.

Mål i tingsrätt och hovrätt mot den som inte har fyllt *arton* år *ska*, om det inte möter hinder, handläggas av lagfarna domare som särskilt har utsetts av domstolen att handlägga sådana mål. Detsamma *ska* gälla i fråga om nämndemän som anlitas för tjänstgöring i sådana mål.

¹ Senaste lydelse 2014:650.

² Senaste lydelse 2001:152.

27 §³

Mål mot den som inte har fyllt *tjugoett* år ska, om målet avser brott på vilket fängelse kan följa, om möjligt sättas ut till handläggning på ett sådant sätt att målet inte drar till sig uppmärksamhet.

Rätten får i mål mot den som inte har fyllt *tjugoett* år besluta att målet ska handläggas inom stängda dörrar, om offentlighet vid förhandlingen är till uppenbar olägenhet på grund av den uppmärksamhet den tilltalade kan antas bli föremål för. Om rätten anser att ett sådant beslut bör meddelas och om någon som har fyllt *tjugoett* år också är tilltalad i målet, ska rätten handlägga åtalet mot den som är under *tjugoett* år som ett särskilt mål, om det kan ske utan att utredningen avsevärt försvåras.

Även om beslut meddelas enligt andra stycket får rättens ordförande tillåta att den tilltalades anhöriga och andra vars närvaro kan väntas bli till nytta får närvara vid handläggningen.

I mål mot den som inte har fyllt arton år ska tingsrätten hålla huvudförhandling även om det inte finns anledning att döma till någon annan påföljd än böter eller villkorlig dom eller sådana påföljder i förening.

Mål mot den som inte har fyllt *arton* år ska, om målet avser brott på vilket fängelse kan följa, om möjligt sättas ut till handläggning på ett sådant sätt att målet inte drar till sig uppmärksamhet.

Rätten får i mål mot den som inte har fyllt *arton* år besluta att målet ska handläggas inom stängda dörrar, om offentlighet vid förhandlingen är till uppenbar olägenhet på grund av den uppmärksamhet den tilltalade kan antas bli föremål för. Om rätten anser att ett sådant beslut bör meddelas och om någon som har fyllt *arton* år också är tilltalad i målet, ska rätten handlägga åtalet mot den som är under *arton* år som ett särskilt mål, om det kan ske utan att utredningen avsevärt försvåras.

29 §⁴

Mål mot den som inte har fyllt *tjugoett* år ska alltid behandlas skyndsamt.

Om det väcks allmänt åtal mot den som inte har fyllt arton år för ett brott för vilket det är föreskrivet fängelse i mer än sex månader, ska de tidsfrister iakttas som är föreskrivna för åtgärder i mål där den tilltalade är häktad. Den förlängda tidsfrist som anges i 45 kap. 14 § andra stycket andra meningen rättegångsbalken ska dock inte tillämpas.

Om rätten begär ett yttrande från socialnämnden enligt 28 §, ska nämnden yttra sig inom sådan tid att rätten kan hålla huvudförhandling enligt reglerna i andra stycket. Om ärendets beskaffenhet motiverar det, får yttrandet med rättens medgivande lämnas senare.

Mål mot den som inte har fyllt *arton* år ska alltid behandlas skyndsamt.

³ Senaste lydelse 2021:1096.

⁴ Senaste lydelse 2014:321.

30 §⁵

I mål mot den som inte har fyllt *tjuogoett* år *skall*, om det inte möter synnerliga hinder, domen avkunnas muntligen vid huvudförhandlingen. I övrigt gäller 30 kap. 7 § rättegångsbalken.

I mål mot den som inte har fyllt *arton* år *ska*, om det inte möter synnerliga hinder, domen avkunnas muntligen vid huvudförhandlingen. I övrigt gäller 30 kap. 7 § rättegångsbalken.

30 b §⁶

Om någon som dömts till ungdomsvård eller ungdomstjänst bryter mot vad som gäller för honom eller henne enligt en föreskrift vid ungdomsvård om att följa ett ungdomskontrakt eller enligt en dom på ungdomstjänst får åklagaren besluta om att varning ska meddelas den unge.

Om någon som dömts till ungdomsvård, ungdomstjänst eller ungdomsövervakning i väsentlig grad underlåter att göra vad som åligger honom eller henne enligt en föreskrift vid ungdomsvård om att följa ett ungdomskontrakt eller enligt en dom på ungdomstjänst eller ungdomsövervakning får åklagaren i stället för att väcka talan enligt 32 kap. 4 § brottsbalken besluta att varning ska meddelas den unge, om detta bedöms vara en tillräcklig åtgärd.

Varning ska så snart det kan ske meddelas den unge vid ett personligt möte. Den unges vårdnadshavare eller annan som svarar för den unges vård och fostran samt annan som har en fostrande roll i förhållande till den unge ska kallas till mötet, om det inte möter hinder eller annars finns särskilda skäl mot det. Även företrädare för socialtjänsten bör ges tillfälle att närvara. Om frågan om varning gäller ungdomsövervakning bör i stället företrädare för Kriminalvården ges tillfälle att närvara. Kan ett *personligt*

Åklagaren får också, i stället för att väcka talan enligt 32 kap. 4 § brottsbalken, besluta om varning om någon som dömts till ungdomsvård, ungdomstjänst eller ungdomsövervakning i väsentlig grad bryter mot vad som gäller för honom eller henne enligt en föreskrift vid ungdomsvård om att följa ett ungdomskontrakt eller enligt en dom på ungdomstjänst eller ungdomsövervakning, om detta bedöms vara en tillräcklig åtgärd.

Varning ska så snart det kan ske meddelas den unge vid ett personligt möte *eller, om det finns skäl för det och det inte är olämpligt, vid ett möte genom ljud- och bildöverföring*. Den unges vårdnadshavare eller *någon* annan som svarar för den unges vård och fostran samt annan som har en fostrande roll i förhållande till den unge ska kallas till mötet, om det inte möter hinder eller annars finns särskilda skäl mot det. Även företrädare för socialtjänsten bör ges tillfälle att närvara. Om frågan om varning gäller ungdoms-

⁵ Senaste lydelse 1994:1760.

⁶ Senaste lydelse 2020:618.

möte inte *komma till stånd*, ska den unge underrättas skriftligen om beslutet.

övervakning bör i stället företräda för Kriminalvården ges tillfälle att närvara. Kan ett möte inte *genomföras*, ska den unge underrättas skriftligen om beslutet.

Vid mötet ska åklagaren särskilt förklara innebörden av beslutet och klargöra vad följderna kan bli vid fortsatt misskötsamhet.

31 §⁷

Kan någon misstänkas för att före femton års ålder ha begått ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år eller ett straffbelagt försök, en straffbelagd förberedelse eller en straffbelagd stämpling till ett sådant brott ska en utredning om brottet inledas, om inte särskilda skäl talar *emot* det.

Om någon *kan* misstänkas för att före femton års ålder ha begått ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år eller ett straffbelagt försök, en straffbelagd förberedelse eller en straffbelagd stämpling till ett sådant brott ska en utredning om brottet inledas, om inte särskilda skäl talar *mot* det.

På begäran av socialnämnden får en utredning om brott även inledas i andra fall avseende någon som inte har fyllt femton år, om socialnämnden bedömer att utredningen kan antas ha betydelse för att avgöra behovet av socialtjänstens insatser för den unge. Vid denna bedömning ska det särskilt beaktas om det är fråga om ett brott som innebär att den unge äventyrar sin hälsa eller utveckling eller om brottet kan antas utgöra ett led i en upprepad brottslighet begången av den unge.

I andra fall än som avses i första och andra styckena får en utredning om brott inledas avseende någon som inte har fyllt femton år

1. om det behövs för att klarlägga om någon som *har fyllt femton år* har tagit del i brottet,

1. om det behövs för att klarlägga om någon som *får dömas till påföljd* har tagit del i brottet,

2. om det behövs för att efterforska gods som har kommits åt genom brottet eller som kan bli föremål för förverkande, eller

3. om det av andra skäl är påkallat med hänsyn till allmänna eller enskilda intressen.

Har den unge inte fyllt tolv år får en utredning enligt andra eller tredje stycket inledas endast om det finns synnerliga skäl.

⁷ Senaste lydelse 2023:312.

*Lydelse enligt SFS 2026:968**Föreslagen lydelse*

32 §

Bestämmelserna om förundersökning i 23 kap. 3, 4, 6–14 §§, 18 b–19, 21, 21 b–21 d och 24 §§ rättegångsbalken ska i tillämpliga delar gälla för en sådan utredning som avses i 31 §. Efter att förhör hållits med den unge ska bestämmelserna om insyn i 23 kap. 18 § samma balk gälla i tillämpliga delar för en sådan utredning. När utredningen är slutförd ska bestämmelserna om insyn i 23 kap. 18 a § samma balk tillämpas. Det som sägs om förundersökning och åtal i den paragrafen ska i stället avse utredning enligt 31 § respektive bevistalan enligt 38 §. Rätten att få en kopia i 23 kap. 21 a § samma balk gäller i de fall då en bevistalan väcks.

Bestämmelserna om förundersökning i 23 kap. 3, 4, 6–14, 18 b–19, 21, 21 b–21 d och 24 §§ rättegångsbalken ska i tillämpliga delar gälla för en sådan utredning som avses i 31 §. *I samband med förhör med den unge ska han eller hon informeras om sin rätt att inte behöva yttra sig över misstanken och inte heller i övrigt behöva medverka till utredningen av sin egen skuld.* Efter att förhör hållits med den unge ska bestämmelserna om insyn i 23 kap. 18 § samma balk gälla i tillämpliga delar för en sådan utredning. När utredningen är slutförd ska bestämmelserna om insyn i 23 kap. 18 a § samma balk tillämpas. Det som sägs om förundersökning och åtal i den paragrafen ska i stället avse utredning enligt 31 § respektive bevistalan enligt 38 §. Rätten att få en kopia i 23 kap. 21 a § samma balk gäller i de fall då en bevistalan väcks.

En utredning som avses i 31 § ska bedrivas med särskild skyndsamhet och avslutas så snart det är möjligt. Utredningen får inte pågå längre tid än tre månader, om det inte är nödvändigt med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter.

Utredningen ska ledas av en åklagare eller en anställd vid Polismyndigheten som myndigheten har förordnat. Undersökningsledaren ska, om det inte möter något hinder, genom intresse och fallenhet för arbete med unga lagöverträdare vara särskilt lämpad för uppgiften.

Har den unge tidigare varit föremål för utredning enligt 31 §, ska om möjligt samma åklagare och samma anställda vid Polismyndigheten anlitas för att leda och genomföra den nya utredningen.

I tullbefogenhetslagen (2024:710) finns bestämmelser om att åklagare får begära biträde av Tullverket eller en tulltjänsteman vid en utredning enligt 31 §.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*38 §⁸

Åklagaren ska begära prövning i domstol av om den unge har begått ett brott (bevistalan) om

1. brottet har begåtts innan den unge har fyllt femton år,
2. det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i *fem* år för brottet, eller det är fråga om ett straffbelagt försök, en straffbelagd förberedelse eller en straffbelagd stämpling till ett sådant brott,
3. en utredning enligt 31 § har slutförts om brottet, och
4. det skulle ha funnits tillräckliga skäl för åtal om brottet hade begåtts efter att den unge har fyllt femton år.

Även om det är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i *fem* år för brottet får en bevistalan väckas om det finns synnerliga skäl för det.

Bevistalan får inte väckas om det talar mot det.

Även om det är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i *fyra* år för brottet får en bevistalan väckas om det finns synnerliga skäl för det.

finns särskilda omständigheter som

Allvarliga brott begångna av den som är fjorton år

38 e §

I fall som avses i 1 kap. 6 § andra stycket brottsbalken tillämpas de bestämmelser om handläggning av mål och ärenden om brott som gäller för en person som har fyllt femton år.

38 f §

Om åtal väcks i ett fall som avses i 1 kap. 6 § andra stycket brottsbalken får åklagaren begära att rätten, för det fall rätten finner att 1 kap. 6 § andra stycket brottsbalken inte är tillämplig, ändå ska pröva om den unge har begått ett brott. Vid bedömningen av om en sådan bevistalan ska väckas tillämpas 38 § andra och tredje styckena.

En bevistalan enligt första stycket ska handläggas i samma rättegång som åtalet.

⁸ Senaste lydelse 2023:312.

41 §⁹

En ansökan om resning som avser en tilltalad som inte har fyllt *tjugoett* år ska handläggas skyndsamt.

En ansökan om resning som avser en tilltalad som inte har fyllt *arton* år ska handläggas skyndsamt.

-
1. Denna lag träder i kraft den 10 september 2026.
 2. För förhållanden som inträffat före ikraftträdandet gäller 30 b § första stycket i den äldre lydelsen.

⁹ Senaste lydelse 2022:1083.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare¹

dels att 1 a, 38 e och 38 f §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 38 e § ska utgå.

-
1. Denna lag träder i kraft den 10 september 2031.
 2. De upphävda paragraferna gäller fortfarande för brott som har begåtts före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse av

1 a § 2026:000

38 e § 2026:000

38 f § 2026:000

rubriken närmast före 38 e § 2026:000.

6 Förslag till lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69)

Härigenom föreskrivs att 17 § skattebrottslagen (1971:69) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §¹

Förvaltningsmyndigheter som handlägger frågor om skatter eller avgifter ska göra anmälan till åklagaren så snart det finns anledning att anta att brott enligt denna lag har begåtts. Detta gäller dock inte om det kan antas att brottet inte kommer att medföra påföljd enligt denna lag eller om anmälan av annat skäl inte behövs. Skatteverket får fullgöra anmälningsskyldigheten till enhet inom myndigheten som ska medverka vid brottsutredning, om det inte finns skäl att anta att brottet föranleder annan påföljd än böter och den misstänkte kan antas erkänna gärningen. Detta gäller dock endast om den misstänkte fyllt *tjuogoett* år.

Förvaltningsmyndigheter som handlägger frågor om skatter eller avgifter ska göra anmälan till åklagaren så snart det finns anledning att anta att brott enligt denna lag har begåtts. Detta gäller dock inte om det kan antas att brottet inte kommer att medföra påföljd enligt denna lag eller om anmälan av annat skäl inte behövs. Skatteverket får fullgöra anmälningsskyldigheten till enhet inom myndigheten som ska medverka vid brottsutredning, om det inte finns skäl att anta att brottet föranleder annan påföljd än böter och den misstänkte kan antas erkänna gärningen. Detta gäller dock endast om den misstänkte fyllt *arton* år.

Har i lag eller förordning meddelats bestämmelse som avviker från föreskrifterna i första stycket gäller den bestämmelsen.

Denna lag träder i kraft den 10 september 2026.

¹ Senaste lydelse 2026:109.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Framställningen kan avslås

1. om gärning som påföljden avser omfattas av här i landet väckt åtal, utfärdat strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot eller meddelat beslut att åtal *ej skall* väckas eller fullföljas,

2. om domen har meddelats utan att den dömde har varit personligen närvarande vid förhandling i saken inför domstol,

3. om den dömde *vid tiden för brottet ej hade fyllt femton år,*

1. om *den* gärning som påföljden avser omfattas av *ett* här i landet väckt åtal, utfärdat strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot eller meddelat beslut att åtal *inte ska* väckas eller fullföljas,

2. om domen har meddelats utan att den dömde har varit personligen närvarande vid förhandling i saken inför domstol,

3. om den dömde *enligt 1 kap. 6 § brottsbalken inte hade kunnat dömas till påföljd för den aktuella gärningen,*

4. om domen av annat skäl än som förut har angivits måste anses oförenlig med principerna för tillämpning av svensk strafflag,

5. om det med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet är lämpligast att verkställighet här i landet anordnas enligt annan i 3 § angiven samarbetsform än som avses i framställningen.

Denna lag träder i kraft den 10 september 2026.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:1024) om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1997:1024) om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §²

Skatteverket får, utan att biträde begärs av åklagare, i fall som avses i 23 kap. 22 § rättegångsbalken utreda sådan brottslighet som anges i 1 § första stycket, om den misstänkte kan antas erkänna gärningen.

Första stycket gäller endast om den misstänkte fyllt *tjugoett* år. Första stycket gäller endast om den misstänkte fyllt *arton* år.

Denna lag träder i kraft den 10 september 2026.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2017:453.

² Senaste lydelse 2006:580.

9 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs att 3, 16 och 17 §§ lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Registret ska innehålla uppgifter om den som

1. genom dom, beslut, straffföreläggande eller föreläggande av ordningsbot har ålagts påföljd för brott,

2. har ålagts förvandlingsstraff för böter,

3. med tillämpning av 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd,

4. på grund av åklagares beslut enligt 20 kap. 7 § rättegångsbalken, 9 eller 17 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare eller 46 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall inte har åtalats för brott, eller

4. på grund av åklagares beslut enligt 20 kap. 7 § rättegångsbalken, 9 eller 17 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare eller 46 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall inte har åtalats för brott,

5. har meddelats

a) kontaktförbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud,

b) tillträdesförbud enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang, dock inte tillträdesförbud enligt 9 a § i den lagen,

c) förbud enligt 3 kap. 5 § lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder,

d) tillträdesförbud enligt lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek, eller

e) vistelseförbud enligt lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud.

e) vistelseförbud enligt lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud, eller

6. genom dom i mål om bevis-talan enligt lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare har förklarats ha begått brott.

16 §²

En uppgift i registret ska gallras

1. om en överrätt genom dom eller beslut frikänt den registrerade för den åtalade gärningen,

1. om en överrätt genom dom eller beslut frikänt den registrerade för den åtalade gärningen eller har förklarat att den registrerade inte begått det brott som en bevis-talan avser,

¹ Senaste lydelse 2024:8.

² Senaste lydelse 2024:8.

2. om en domstol efter resning har meddelat dom eller beslut som avses i 1,
3. om dom, beslut, strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot har undanröjts,
4. om överrätt har upphävt ett beslut om förvandlingsstraff för böter,
5. om åklagares beslut att meddela åtalsunderlåtelse eller straffvarning har återkallats,
6. om kontaktförbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud, förbud enligt 3 kap. 5 § lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder, tillträdesförbud enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang och lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek, eller vistelseförbud enligt lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud har upphävts, eller
7. när den registrerade har avlidit.

Lydelse enligt SFS 2026:527

Föreslagen lydelse

17 §

Utöver vad som följer av 16 § ska uppgifter om

1. fängelse- eller förvandlingsstraff för böter gallras tio år efter frigivningen,
2. fängelsestraff som ska anses helt verkställt genom tidigare frihetsberövande eller från vilket någon genom beslut om nåd helt har befriats gallras tio år efter domen eller beslutet,
3. förvandlingsstraff för böter som har fallit bort enligt 18 § bötesverkställighetslagen (1979:189) gallras fem år efter det att straffet föll bort,
4. säkerhetsförvaring gallras tio år efter det att påföljden är helt verkställd,
5. skyddstillsyn eller villkorlig dom gallras
 - a) tio år efter domen eller beslutet, eller
 - b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,
6. ungdomsvård, ungdomstjänst eller ungdomsövervakning gallras
 - a) tio år efter domen eller beslutet, eller
 - b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,
7. överlämnande till vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall gallras
 - a) tio år efter domen eller beslutet, eller
 - b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,
8. överlämnande till rättspsykiatrisk vård gallras tio år efter utskrivningen,
9. böter gallras fem år efter domen, beslutet eller godkännandet av strafföreläggandet eller föreläggandet av ordningsbot,
10. att någon enligt 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd gallras
 - a) tio år efter domen eller beslutet, eller
 - b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

11. åklagares beslut att inte åtala för brott gallras
- a) tio år efter beslutet, eller
- b) tre år efter beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet,
12. beslut om kontaktförbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud och förbud enligt 3 kap. 5 § lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder gallras tio år efter beslutet,
13. beslut om tillträdesförbud enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang och lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek gallras fem år efter beslutet, *och*
14. beslut om vistelseförbud enligt lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud gallras
- a) tio år efter beslutet, eller
- b) fem år efter beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för beslutet.
13. beslut om tillträdesförbud enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang och lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek gallras fem år efter beslutet,
14. beslut om vistelseförbud enligt lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud gallras
- a) tio år efter beslutet, eller
- b) fem år efter beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för beslutet, *och*
15. att någon genom dom i mål om bevistalan har förklarats ha begått brott gallras fem år efter domen.

Denna lag träder i kraft den 10 september 2026.

10 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:621) om misstankeregister
dels att 4 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 3 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §

Utöver vad som föreskrivs i 3 § ska registret innehålla uppgifter om den som har fyllt fjorton år och som enligt förundersökningsledarens bedömning är skäligen misstänkt för brott som avses i 1 kap. 6 § andra stycket brottsbalken.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att registreringen ska begränsas på visst sätt.

4 §

Regeringen meddelar närmare föreskrifter om vilka uppgifter registret *skall* innehålla om den som *skall* registreras enligt 3 §.

Regeringen meddelar närmare föreskrifter om vilka uppgifter registret *ska* innehålla om den som *ska* registreras enligt 3 *eller* 3 a §.

Denna lag träder i kraft den 10 september 2026.

11 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:621) om misstankeregister¹
dels att 3 a § ska upphöra att gälla,
dels att 4 § ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt 2.10

Föreslagen lydelse

4 §²

Regeringen meddelar närmare föreskrifter om vilka uppgifter registret ska innehålla om den som ska registreras enligt 3 *eller 3 a §*.

Regeringen meddelar närmare föreskrifter om vilka uppgifter registret ska innehålla om den som ska registreras enligt 3 §.

-
1. Denna lag träder i kraft den 10 september 2031.
 2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för uppgifter om misstankar om brott som har begåtts före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse av 3 a § 2026:000.

² Senaste lydelse 2026:000.

12 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

Häri genom föreskrivs att 2 kap. 4 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §¹

Överlämnande ska vägras om

1. gärningen har ägt rum innan den eftersökte fyllt femton år,	1. den eftersökte enligt 1 kap. 6 § brottsbalken inte hade kunnat dömas till påföljd för den aktuella gärningen,
2. det skulle strida mot den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna eller de tilläggsprotokoll till konventionen som gäller som lag i Sverige,	
3. gärningen omfattas av nåd eller ett annat beslut enligt 12 kap. 9 § regeringsformen, eller	
4. gärningen har prövats genom en dom som fått laga kraft i en medlemsstat i Europeiska unionen, Island eller Norge och, vid en fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i domslandet.	

Denna lag träder i kraft den 10 september 2026.

¹ Senaste lydelse 2024:43.

13 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott ska införas en ny paragraf, 1 h §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 h §

Om den som tvångsmedlet riktas mot är 14 år tillämpas de bestämmelser som gäller avseende någon som har fyllt 15 år; om den brottsliga verksamheten innefattar ett brott som avses i 1 kap. 6 § andra stycket 1 brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 10 september 2026.

14 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:979)
 om åtgärder för att förhindra vissa särskilt
 allvarliga brott

Härigenom föreskrivs att 1 h § lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott¹ ska upphöra att gälla den 10 september 2031.

¹ Senaste lydelse av 1 h § 2026:000.

15 Förslag till lag om ändring i lagen (2009:1427) om erkännande och verkställighet av bötesstraff inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 11 § lagen (2009:1427) om erkännande och verkställighet av bötesstraff inom Europeiska unionen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

11 §¹

En verkställbarhetsförklaring får inte meddelas

1. om det för samma gärning meddelats dom eller beslut i Sverige eller i en annan stat och domen eller beslutet i den andra staten, vid ett fällande avgörande, har verkställts,

2. om gärningen helt eller delvis begåtts i Sverige och den inte motsvarar brott enligt svensk lag eller om en tillämpning av 35 kap. 7 § brottsbalken innebär att preskription inträtt,

3. om den dömden inte hade *fyllt 15 år när brottet begicks,* 3. om den dömden *enligt 1 kap. 6 § brottsbalken* inte hade *kunnat dömas till påföljd för den aktuella gärningen,*

4. om en sådan förklaring inte skulle vara förenlig med bestämmelser om immunitet,

5. om bötesstraffet har beslutats efter ett skriftligt förfarande och det inte har bekräftats i intyget att den dömden personligen eller genom behörigt ombud underrättats om sin rätt att bestrida samt om tidsfristen för detta, eller

6. om bötesstraffet har meddelats efter en förhandling där den dömden inte var personligen närvarande och om det inte har bekräftats i intyget att något av villkoren i artikel 7.2 i–j i rambeslutet är uppfyllt.

Denna lag träder i kraft den 10 september 2026.

¹ Senaste lydelse 2013:844.

16 Förslag till lag om ändring i häkteslagen (2010:611)

Härigenom föreskrivs att det i häkteslagen (2010:611) ska införas en ny paragraf, 1 kap. 4 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 a §

Vid alla åtgärder som rör intagna som inte har fyllt arton år ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. En intagen som inte har fyllt arton år ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör honom eller henne och vid bedömningen av barnets bästa ska hänsyn tas till barnets åsikter.

Denna lag träder i kraft den 10 september 2026.

17 Förslag till lag om ändring i lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 5 § lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

5 §¹

Överlämnande ska vägras om

1. gärningen har ägt rum innan den eftersökte fyllt femton år,	1. den eftersökte enligt 1 kap. 6 § brottsbalken inte hade kunnat dömas till påföljd för den aktuella gärningen,
2. gärningen omfattas av nåd eller annat beslut enligt 12 kap. 9 § regeringsformen,	
3. gärningen har prövats genom en dom som fått laga kraft i en nordisk stat eller i en medlemsstat i Europeiska unionen och, vid en fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i domslandet, eller	
4. det skulle strida mot den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna eller de tilläggsprotokoll till konventionen som gäller som lag i Sverige.	

Denna lag träder i kraft den 10 september 2026.

¹ Senaste lydelse 2024:44.

18 Förslag till lag om ändring i lagen (2012:278)
om inhämtning av uppgifter om elektronisk
kommunikation i de brottsbekämpande
myndigheternas underrättelseverksamhet

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet ska införas en ny paragraf, 2 c §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 c §

För uppgifter enligt 1 § första stycket 1 och 3 som rör ett telefonnummer, en annan adress eller en elektronisk kommunikationsutrustning som innehas eller används eller har innehafts eller har använts av någon som är 14 år tillämpas de bestämmelser som gäller avseende någon som har fyllt 15 år; om den brottsliga verksamheten innefattar ett brott som avses i 1 kap. 6 § andra stycket 1 brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2030.

19 Förslag till lag om ändring i lagen (2012:278)
 om inhämtning av uppgifter om elektronisk
 kommunikation i de brottsbekämpande
 myndigheternas underrättelseverksamhet

Härigenom föreskrivs att 2 c § lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet¹ ska upphöra att gälla den 10 september 2031.

¹ Senaste lydelse av 2 c § 2026:000.

20 Förslag till lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 4, 15 och 19 §§ lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

4 §¹

En utländsk dom på frihetsberövande påföljd får inte erkännas och verkställas i Sverige

1. om mindre än sex månader av påföljden återstår att avtjäna när domen tas emot av Kriminalvården,

2. om den gärning som påföljden avser inte motsvarar brott enligt svensk lag och det inte är fråga om en sådan gärning som finns angiven i bilagan till denna lag och för vilken det i den andra statens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer,

3. om den gärning som påföljden avser helt eller delvis har begåtts i Sverige och inte motsvarar brott enligt svensk lag,

4. om det för samma gärning som påföljden avser har meddelats en dom i Sverige eller i en annan stat och domen fått laga kraft och påföljden vid en fällande dom har avtjänats, är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagen i den stat som meddelat domen,

5. om den dömd *vid tidpunkten för brottet inte fyllt femton år,*

5. om den dömde *enligt 1 kap. 6 § brottsbalken inte hade kunnat dömas till påföljd för den aktuella gärningen,*

6. om verkställighet i Sverige inte skulle vara förenlig med bestämmelser om immunitet,

7. om domen har meddelats efter en förhandling där den dömde inte var personligen närvarande och det inte har bekräftats i intyget som avses i 6 § att något av rambeslutets villkor i artikel 9.1 i är uppfyllt,

8. om påföljden omfattar en åtgärd som innebär psykiatrisk vård eller hälso- och sjukvård eller annan frihetsberövande åtgärd som inte kan verkställas här, eller

9. om den andra staten inte har lämnat Sverige tillstånd till att åtala, döma eller på annat sätt beröva den dömde friheten för annan gärning än den som avses i domen och som begicks före översändandet av domen.

15 §

En dömd person får på begäran av en behörig myndighet i den andra staten anhållas av åklagare om det finns risk att han eller hon avviker eller på annat sätt undandrar sig verkställighet i Sverige enligt denna lag.

¹ Senaste lydelse 2025:163.

Den som inte *har fyllt femton år* får inte anhållas. Den som inte har fyllt arton år får anhållas endast om det finns synnerliga skäl.

Den som *enligt 1 kap. 6 § brottsbalken inte hade kunnat dömas till påföljd för den aktuella gärningen* får inte anhållas. Den som inte har fyllt arton år får anhållas endast om det finns synnerliga skäl.

Om det finns skäl för anhållande enligt första stycket men det är tillräckligt att den dömda meddelas reseförbud eller att det beslutas om anmälningsskyldighet, ska en sådan åtgärd beslutas i stället för anhållande. I fall som avses i 24 kap. 4 § rättegångsbalken ska övervakning ersätta ett anhållande.

19 §

Vid bestämmande av ny frihetsberövande påföljd enligt 12 § första stycket 2 får 24 och 25 kap. rättegångsbalken tillämpas.

Den som inte *har fyllt femton år* får inte anhållas. Den som inte har fyllt arton år får anhållas endast om det finns synnerliga skäl.

Den som *enligt 1 kap. 6 § brottsbalken inte hade kunnat dömas till påföljd för den aktuella gärningen* får inte anhållas. Den som inte har fyllt arton år får anhållas endast om det finns synnerliga skäl.

Denna lag träder i kraft den 10 september 2026.

21 Förslag till lag om ändring i lagen (2015:485) om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 4 § lagen (2015:485) om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

4 §

Ett beslut om övervakningsåtgärder får inte erkännas och följas upp i Sverige om

1. den gärning som beslutet avser inte motsvarar brott enligt svensk lag och det inte är fråga om en sådan gärning som finns angiven i bilagan till denna lag och för vilken det i den andra statens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer,

2. det för samma gärning som beslutet avser har meddelats en dom i Sverige eller i en annan stat och domen fått laga kraft och påföljden vid en fällande dom har avtjänats, är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagen i den stat som meddelat domen,

3. det skulle strida mot bestämmelser om immunitet och privilegier, eller

4. den *gärning* som beslutet avser har ägt rum innan den misstänkte fyllt 15 år.

4. den som beslutet avser *enligt 1 kap. 6 § brottsbalken inte hade kunnat dömas till påföljd för den aktuella gärningen.*

Denna lag träder i kraft den 10 september 2026.

22 Förslag till lag om ändring i lagen (2015:650) om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 4 § lagen (2015:650) om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

4 §

En dom på frivårdspåföljd får inte erkännas eller verkställas i Sverige

1. om det återstår mindre än sex månader av den tid som den dömde ska iakta en skyldighet som avses i 3 §,

2. om den gärning som påföljden avser inte motsvarar brott enligt svensk lag och det inte är fråga om en sådan gärning som finns angiven i bilagan till denna lag och för vilken det i den andra statens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer,

3. om den gärning som påföljden avser helt eller delvis har begåtts i Sverige och inte motsvarar brott enligt svensk lag,

4. om det för samma gärning som påföljden avser har meddelats en dom i Sverige eller i en annan stat och domen fått laga kraft och påföljden vid en fällande dom har avtjänats, är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagen i den stat som meddelat domen,

5. om den dömde *vid tidpunkten*
för brottet inte fyllt femton år,

5. om den dömde *enligt 1 kap.*
6 § brottsbalken inte hade kunnat
dömas till påföljd för den aktuella
gärningen,

6. om verkställighet i Sverige inte skulle vara förenlig med bestämmelser om immunitet,

7. om domen har meddelats efter en förhandling där den dömde inte var personligen närvarande och det inte har bekräftats i intyget som avses i 6 § att något av de villkor som anges i artikel 11.1 h i rådets rambeslut 2008/947/RIF är uppfyllt, eller

8. om påföljden innefattar en medicinsk eller terapeutisk behandling som inte kan verkställas här.

Denna lag träder i kraft den 10 september 2026.

23 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 4 § lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2026:973

Föreslagen lydelse

5 kap.

4 §

Biometriregistret över dömda får innehålla uppgifter som anges i 2 § om en person som har

1. varit föremål för en åtgärd enligt 28 kap. 12 a eller 14 § rättegångsbalken och som därefter genom en dom som fått laga kraft har dömts för ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan, eller har godkänt ett strafföreläggande avseende ett sådant brott,

2. varit föremål för en åtgärd enligt 8 kap. 7 a § fängelselagen (2010:610) eller 2 kap. 6 § lagen (2025:1053) om verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning, eller

3. dömts för brott i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen och vars fingeravtrycks- eller signalementsuppgifter har överförts hit med stöd av artikel 4.2 i rådets rambeslut 2009/315/RIF av den 26 februari 2009 om organisationen av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och uppgifternas innehåll.

Sådana uppgifter som avses i första stycket 3 får dock endast behandlas om motsvarande gärning i Sverige har fängelse i ett år eller mer i straffskalan *och den som uppgifterna avser* vid tidpunkten för gärningen hade fyllt 15 år.

Sådana uppgifter som avses i första stycket 3 får dock endast behandlas om motsvarande gärning i Sverige har fängelse i ett år eller mer i straffskalan. *Uppgifter om den som vid tidpunkten för gärningen inte hade fyllt 15 år får behandlas endast om han eller hon enligt 1 kap. 6 § andra stycket brottsbalken hade kunnat dömas till påföljd för motsvarande gärning i Sverige.*

Registret får också innehålla uppgifter som anges i 2 §, om uppgifterna härrör från en kroppsbesiktning eller upptagning enligt 36 l § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare eller från en sådan tidigare kroppsbesiktning eller upptagning som avses i andra stycket den paragrafen.

Denna lag träder i kraft den 10 september 2026.

24 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 4 § lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt 2.23

Föreslagen lydelse

5 kap.

4 §¹

Biometriregistret över dömda får innehålla uppgifter som anges i 2 § om en person som har

1. varit föremål för en åtgärd enligt 28 kap. 12 a eller 14 § rättegångsbalken och som därefter genom en dom som fått laga kraft har dömts för ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan, eller har godkänt ett strafföreläggande avseende ett sådant brott,

2. varit föremål för en åtgärd enligt 8 kap. 7 a § fängelselagen (2010:610) eller 2 kap. 6 § lagen (2025:1053) om verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning, eller

3. dömts för brott i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen och vars fingeravtrycks- eller signalementsuppgifter har överförts hit med stöd av artikel 4.2 i rådets rambeslut 2009/315/RIF av den 26 februari 2009 om organisationen av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och uppgifternas innehåll.

Sådana uppgifter som avses i första stycket 3 får dock endast behandlas om motsvarande gärning i Sverige har fängelse i ett år eller mer i straffskalan. *Uppgifter om den som vid tidpunkten för gärningen inte hade fyllt 15 år får behandlas endast om han eller hon enligt 1 kap. 6 § andra stycket brottsbalken hade kunnat dömas till påföljd för motsvarande gärning i Sverige.*

Sådana uppgifter som avses i första stycket 3 får dock endast behandlas om motsvarande gärning i Sverige har fängelse i ett år eller mer i straffskalan *och den som uppgifterna avser vid tidpunkten för gärningen hade fyllt 15 år.*

Registret får också innehålla uppgifter som anges i 2 §, om uppgifterna härrör från en kroppsbesiktning eller upptagning enligt 36 1 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare eller från en sådan tidigare kroppsbesiktning eller upptagning som avses i andra stycket den paragrafen.

¹ Senaste lydelse 2026:000.

-
1. Denna lag träder i kraft den 10 september 2031.
 2. För uppgifter om den som har dömts för ett brott som har begåtts före ikraftträdandet gäller 5 kap. 4 § i den äldre lydelsen.

25 Förslag till lag om ändring i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning
dels att 4 a och 6 a §§ ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 7 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §¹

Ett tillstånd till hemlig dataavläsning som inte gäller rumsavlyssningsuppgifter får även beviljas i en utredning *om brott som avses i 36 f § andra stycket* lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, om någon är skäligen misstänkt för att före 15 års ålder ha begått brottet och åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen.

Ett tillstånd till hemlig dataavläsning som inte gäller rumsavlyssningsuppgifter får även beviljas i en utredning *enligt 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare om brott som avses i 36 f § andra stycket den lagen*, om någon är skäligen misstänkt för att före 15 års ålder ha begått brottet och åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen.

Vid tillämpningen av denna paragraf ska de bestämmelser i denna lag som avser ett tillstånd enligt 4 § och som avser hemlig dataavläsning under en förundersökning tillämpas. Det som sägs om förundersökning och åtal ska i stället avse utredning enligt 31 § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare och bevistalan enligt 38 § den lagen.

6 a §²

Ett tillstånd till hemlig dataavläsning som gäller rumsavlyssningsuppgifter får även beviljas i en utredning *om brott som avses i 36 g § andra stycket* lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, om någon är skäligen misstänkt för att före 15 års ålder ha begått brottet och åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen.

Ett tillstånd till hemlig dataavläsning som gäller rumsavlyssningsuppgifter får även beviljas i en utredning *enligt 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare om brott som avses i 36 g § andra stycket den lagen*, om någon är skäligen misstänkt för att före 15 års ålder ha begått brottet och åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen.

Vid tillämpningen av denna paragraf ska de bestämmelser i denna lag som avser ett tillstånd enligt 6 § och som avser hemlig dataavläsning under en förundersökning tillämpas. Det som sägs om förundersökning och åtal ska i stället avse utredning enligt 31 § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare och bevistalan enligt 38 § den lagen.

¹ Senaste lydelse 2025:868.

² Senaste lydelse 2025:868.

7 b §

I fråga om någon som är 14 år tillämpas de bestämmelser om hemlig dataavläsning för förhindrande av vissa särskilt allvarliga brott som gäller avseende någon som har fyllt 15 år, om den brottsliga verksamheten innefattar ett brott som avses i 1 kap. 6 § andra stycket 1 brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 10 september 2026.

26 Förslag till lag om ändring i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning ska införas en ny paragraf, 10 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 b §

I fråga om kommunikationsövervaknings- eller platsuppgifter som rör ett avläsningsbart informationssystem som används eller har använts av någon som är 14 år tillämpas de bestämmelser om hemlig dataavläsning för förebyggande, förhindrande och upptäckande av brottslig verksamhet som gäller avseende någon som har fyllt 15 år, om den brottsliga verksamheten innefattar ett brott som avses i 1 kap. 6 § andra stycket 1 brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2030.

27 Förslag till lag om ändring i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning

Härigenom föreskrivs att 7 b och 10 b §§ lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning¹ ska upphöra att gälla den 10 september 2031.

¹ Senaste lydelse av
7 b § 2026:000
10 b § 2026:000.

28 Förslag till lag om ändring i lagen (2020:616) om verkställighet av ungdomsövervakning

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2020:616) om verkställighet av ungdomsövervakning

dels att rubriken närmast före 22 § ska utgå,

dels att 1, 8, 18 och 20 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 21 a §, och närmast före 21 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om verkställighet av ungdomsövervakning enligt 32 kap. 3 a § brottsbalken.

Denna lag innehåller bestämmelser om verkställighet av ungdomsövervakning enligt 32 kap. 3 § brottsbalken.

8 §

Kriminalvården ska förordna en särskild koordinator för den dömde. Koordinatorn ska hålla regelbunden kontakt med den dömde och träffa honom eller henne under verkställigheten samt genom kontroll, stöd och hjälp verka för att verkställighetsplanen följs.

Kriminalvården får förordna en eller flera personer att biträda koordinatorn i syfte att motverka att den dömde återfaller i brott eller på annat sätt utvecklas ogynnsamt (biträdande koordinator).

18 §

Under verkställigheten ska den dömde vara förbjuden att vistas utanför bostaden under kvällar och nätter mot lördag, söndag och måndag, från klockan arton på kvällen till klockan sju på morgonen.

Under verkställigheten ska den dömde vara förbjuden att vistas utanför bostaden under kvällar och nätter mot *fredag*, lördag, söndag och måndag, från klockan arton på kvällen till klockan sju på morgonen. *Om det bedöms lämpligt, får förbudet att vistas utanför bostaden under kvällen och natten mot fredag i stället gälla kvällen och natten mot tisdag, onsdag eller torsdag.*

Om ett förbud enligt första stycket inte bedöms lämpligt med hänsyn till den dömdes personliga förhållanden eller om en annan inskränkning i rörelsefriheten annars bedöms vara mer ändamålsenlig, får förbudet ersättas med

1. ett förbud att under vissa tider vistas på en särskilt angiven plats eller inom ett särskilt angivet område,

2. ett förbud att under vissa tider lämna ett särskilt angivet område, eller

3. en skyldighet att under vissa tider uppehålla sig på en särskilt angiven plats.

Inskränkningarna i rörelsefriheten enligt andra stycket ska i huvudsak vara lika ingripande som ett förbud enligt första stycket och får inte vara mer ingripande än ett sådant förbud. Om det behövs för att inskränkningarna ska vara tillräckligt ingripande eller om det annars bedöms lämpligt, får flera inskränkningar som anges i andra stycket kombineras.

Utöver vad som gäller enligt första–tredje styckena får den dömde under verkställigheten förbjudas att under vissa tider vistas på en särskilt angiven plats eller inom ett särskilt angivet område, om det behövs för att förebygga att den dömde återfaller i brott eller på annat sätt utvecklas ogynnsamt.

20 §

Efter halva verkställighetstiden ska Kriminalvården pröva om inskränkningarna i rörelsefriheten ska minskas. Efter två tredjedelar av verkställighetstiden ska Kriminalvården pröva om inskränkningarna i rörelsefriheten ska upphöra *helt*. Vid prövningen ska det beaktas om den dömde har medverkat i verkställighetsplaneringen och därefter följer verkställighetsplanen på ett godtagbart sätt.

Efter halva verkställighetstiden får Kriminalvården pröva om inskränkningarna i rörelsefriheten ska minskas. Efter två tredjedelar av verkställighetstiden ska Kriminalvården pröva om inskränkningarna i rörelsefriheten ska *minskas eller* upphöra. Vid prövningen ska det beaktas om den dömde har medverkat i verkställighetsplaneringen och därefter följer verkställighetsplanen på ett godtagbart sätt.

Kontroll under verkställigheten

21 a §

Under den tid verkställigheten pågår ska Kriminalvården utöva noggrann tillsyn över den dömde och hålla sig informerad om hans eller hennes personliga förhållanden. Kriminalvården kan vid behov förordna en eller flera personer att biträda vid tillsynen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 10 september 2026.
 2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ungdomsövervakning som har dömts ut före ikraftträdandet.

29 Förslag till lag om ändring i tullbefogenhetslagen (2024:710)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 5 § tullbefogenhetslagen (2024:710) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2026:975

Föreslagen lydelse

8 kap.

5 §

En tulltjänsteman som Tullverket har förordnat får leda en förundersökning mot den som inte har fyllt arton år. Tulltjänstemannen ska genom intresse och fallenhet för arbete med unga lagöverträdare vara särskilt lämpad för uppgiften.

Har den unge tidigare varit föremål för förundersökning eller utredning enligt 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare ska om möjligt samma anställda vid Tullverket anlitas för att leda och genomföra den nya förundersökningen.

Särskilda bestämmelser om handläggning av mål och ärenden om brott där den misstänkte inte fyllt *tjuogoett* år finns i lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare. Vid tillämpningen av den lagen ska det som sägs i 14 § om Polismyndigheten även gälla för Tullverket. Vidare ska det som sägs i 6 a § även gälla vid förvar i Tullverkets arrestlokaler.

Särskilda bestämmelser om handläggning av mål och ärenden om brott där den misstänkte inte fyllt *arton* år finns i lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare. Vid tillämpningen av den lagen ska det som sägs i 14 § om Polismyndigheten även gälla för Tullverket. Vidare ska det som sägs i 6 a § även gälla vid förvar i Tullverkets arrestlokaler.

Denna lag träder i kraft den 10 september 2026.

30 Förslag till lag om ändring i lagen (2024:782) om förfarandet vid förverkande av egendom och åläggande av företagsbot

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 4 § lagen (2024:782) om förfarandet vid förverkande av egendom och åläggande av företagsbot ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

4 §

I ett förfarande om förverkande som rör någon som inte är misstänkt eller tilltalad för brott med koppling till frågan om förverkande, ska följande bestämmelser i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare tillämpas:

– 25 § första stycket, 27 § första–tredje styckena och 29 § första stycket om frågan rör någon som inte har fyllt 21 år,

– 2 §, 5 § första stycket första meningen och tredje stycket första meningen, 6 § första stycket första meningen, 7 § och 26 § första stycket om frågan rör någon som inte har fyllt 18 år, och

– 2 §, 5 § första stycket första meningen och tredje stycket första meningen, 6 § första stycket första meningen, 7 §, 25 § första stycket, 26 § första stycket, 27 § första–tredje styckena och 29 § första stycket om frågan rör någon som inte har fyllt 18 år, och

– 32 § andra–fjärde styckena, 33 § första stycket 1 och andra stycket samt 34 § första stycket 1, andra stycket andra meningen och fjärde stycket om frågan rör någon som inte har fyllt 15 år.

Vid tillämpningen ska det som där sägs om

– brottsmisstanke avse anledning att anta att egendom kan komma att förverkas från den unge,

– åtal avse talan om förverkande,

– tilltalad avse svarande, och

– förundersökning och utredning avse utredning om förverkande om frågan rör förverkande enligt 36 kap. 5 eller 12 § brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 10 september 2026.

31 Förslag till lag om ändring i lagen (2025:520) om internationell verkställighet i brottmål

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 4, 14 och 18 §§ och 5 kap. 2 § lagen (2025:520) om internationell verkställighet i brottmål ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

4 §

Om inte något annat följer av en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige får en utländsk dom på frihetsberövande påföljd inte verkställas i Sverige om

1. mindre än sex månader av frihetsberövandet återstod att avtjäna vid tidpunkten då framställningen om verkställighet togs emot,

2. den gärning som påföljden avser inte motsvarar brott enligt svensk lag,

3. det för samma gärning som påföljden avser har meddelats en dom i Sverige,

4. det för samma gärning som påföljden avser har meddelats en dom av någon annan domstol än svensk domstol, domen har fått laga kraft och hinder mot lagföring för gärningen till följd av domen skulle ha funnits enligt 2 kap. 9 § brottsbalken,

5. det inte finns hinder mot lagföring för gärningen enligt 2 kap. 9 § brottsbalken, och

a) den gärning som påföljden avser omfattas av i Sverige pågående förundersökning, väckt åtal, utfärdat strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot, eller

b) det har meddelats beslut om att åtal för gärningen inte ska väckas eller fullföljas,

6. den dömda vid tidpunkten för gärningen inte fyllt femton år,

6. den dömda enligt 1 kap. 6 § brottsbalken inte hade kunnat dömas till påföljd för den aktuella gärningen,

7. verkställighet i Sverige inte skulle vara förenlig med bestämmelser om immunitet,

8. påföljden omfattar en åtgärd som innebär rättspsykiatrisk vård eller hälso- och sjukvård eller någon annan frihetsberövande åtgärd som inte kan verkställas i Sverige,

9. den andra staten inte har lämnat Sverige tillstånd till att åtala, döma eller på annat sätt beröva den dömda friheten för en annan gärning än den som avses i domen och som begicks innan framställningen lämnades,

10. ett bifall till framställningen skulle kränka Sveriges suveränitet, medföra fara för Sveriges säkerhet eller strida mot svenska allmänna rättsprinciper eller andra väsentliga intressen, eller

11. gärningen som påföljden avser utgör ett politiskt eller militärt brott.

14 §

En dömd person som befinner sig i Sverige får på begäran av en behörig myndighet i den andra staten häktas om det finns risk för att han eller hon avviker eller på annat sätt undandrar sig verkställighet i Sverige enligt denna lag. Häktning får även ske om det är fråga om en utländsk utevarod som har begärts eller kommer att begäras verkställd i Sverige enligt brottmålsdomskonventionen och det finns risk för att den dömde genom att undanröja bevis eller på annat sätt försvårar sakens utredning.

Den som inte *har fyllt femton år* får inte häktas. Den som inte har fyllt arton år får häktas endast om det finns synnerliga skäl.

Den som *enligt 1 kap. 6 § brottsbalken inte hade kunnat dömas till påföljd för den aktuella gärningen* får inte häktas. Den som inte har fyllt arton år får häktas endast om det finns synnerliga skäl.

Om det finns skäl att häkta någon enligt första stycket får han eller hon anhållas i avvaktan på rättens prövning av häktningsfrågan. Om det är tillräckligt att den dömde meddelas reseförbud eller föreläggs anmälningsskyldighet, ska en sådan åtgärd beslutas i stället för anhållande eller häktning. I fall som avses i 24 kap. 4 § rättegångsbalken ska övervakning ersätta häktning.

18 §

Vid bestämmande av en ny påföljd enligt 13 § får 24 och 25 kap. rättegångsbalken tillämpas.

Den som inte *har fyllt femton år* får inte häktas. Den som inte har fyllt arton år får häktas endast om det finns synnerliga skäl.

Den som *enligt 1 kap. 6 § brottsbalken inte hade kunnat dömas till påföljd för den aktuella gärningen* får inte häktas. Den som inte har fyllt arton år får häktas endast om det finns synnerliga skäl.

5 kap.

2 §

Om inte något annat följer av en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige får ett utländskt bötesstraff eller beslut om förverkande inte verkställas i Sverige om

1. den gärning som ligger till grund för bötesstraffet eller beslutet om förverkande inte motsvarar brott enligt svensk lag,
2. det för samma gärning som ligger till grund för bötesstraffet eller beslutet om förverkande har meddelats en dom eller ett beslut i Sverige,
3. det för samma gärning som ligger till grund för bötesstraffet eller beslutet om förverkande har meddelats en dom eller ett beslut av någon annan domstol än svensk domstol, den domen eller det beslutet har fått laga kraft och hinder mot lagföring för gärningen till följd av avgörandet skulle ha funnits enligt 2 kap. 9 § brottsbalken,
4. det inte finns hinder mot lagföring för gärningen enligt 2 kap. 9 § brottsbalken, och
 - a) den gärning som ligger till grund för bötesstraffet eller beslutet om förverkande omfattas av i Sverige pågående förundersökning, väckt åtal, utfärdat strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot, eller

b) det har meddelats beslut om att åtal för gärningen inte ska väckas eller fullföljas,

5. när det gäller bötesstraff, den dömde <i>vid tidpunkten för gärningen</i> inte <i>fyllt femton år</i> ,	5. när det gäller bötesstraff, den dömde <i>enligt 1 kap. 6 § brottsbalken</i> inte <i>hade kunnat dömas till påföljd för den aktuella gärningen</i> ,
--	--

6. en tillämpning av 35 kap. 7 § eller 36 kap. 31 § brottsbalken skulle innebära att bötesstraffet preskriberats eller beslutet om förverkande förfallit,

7. verkställighet i Sverige inte skulle vara förenlig med bestämmelser om immunitet,

8. ett bifall till framställningen skulle kränka Sveriges suveränitet, medföra fara för Sveriges säkerhet eller strida mot svenska allmänna rättsprinciper eller andra väsentliga intressen, eller

9. gärningen som ligger till grund för bötesstraffet eller beslutet om förverkande utgör ett politiskt eller militärt brott.

För ett utländskt beslut om förverkande enligt 1 kap. 4 § första stycket 6 c gäller utöver vad som anges i första stycket att beslutet inte får verkställas i Sverige om

1. beslutet gäller någon annan än de personer som anges i 36 kap. 7 och 13 §§ brottsbalken, eller

2. det är uppenbart oskäligt.

Vid tillämpning av första stycket 6 ska en i den andra staten vidtagen åtgärd, som enligt lagen i den staten medför att tiden för bortfallande av bötesstraffet eller beslutet om förverkande skjuts upp, ha samma verkan i Sverige.

Denna lag träder i kraft den 10 september 2026.

Förslag som lagts fram i proposition 2025/26:294

5 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 4 § och 32 kap. 1 och 1 a §§ brottsbalken ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2026:1318

Föreslagen lydelse

7 kap.

4 §

Den som obehörigen skiljer ett barn under femton år från någon som har vårdnaden om barnet döms för *egenmäktighet med barn* till böter eller fängelse i högst två år, om gärningen inte utgör brott mot frihet. Detsamma gäller, om den som gemensamt med någon annan har vårdnaden om ett barn under femton år utan beaktansvärt skäl egenmäktigt skiljer barnet från den andra vårdnadshavaren eller om den som ska ha vårdnaden obehörigen bemäktigar sig barnet och därigenom själv tar sig rätt.

Till ansvar enligt första stycket döms också den som

1. obehörigen skiljer ett barn under femton år från någon som vårdar barnet med stöd av lagen (1990:52) *med särskilda bestämmelser om vård av unga*, om gärningen inte utgör brott mot frihet eller främjande av flykt, eller

2. för bort eller annars undanhåller ett barn under femton år, om gärningen är ägnad att hindra att vård enligt lagen *med särskilda bestämmelser om vård av unga* påbörjas och gärningen inte utgör brott mot frihet.

Om ett brott som avses i första eller andra stycket är grovt, döms till fängelse i lägst ett och högst sex år.

Lydelse enligt prop. 2025/26:293

Föreslagen lydelse

32 kap.

1 §

Den som har begått brott innan han eller hon fyllt arton år får dömas till ungdomsvård om han eller hon har ett särskilt behov av vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2025:400) eller lagen (1990:52) *med särskilda bestämmelser om vård av unga* och sådan vård eller åtgärd kan *beredas* den unge. Vården och åtgärderna ska syfta till att motverka att den unge utvecklas ogynnsamt.

Den som har begått brott innan han eller hon fyllt arton år får dömas till ungdomsvård om han eller hon har ett särskilt behov av vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2025:400) eller lagen (2026:000) *om omhändertagande för vård av barn och unga* och sådan vård eller åtgärd kan *beslutas* för den unge. Vården och åtgärderna ska syfta till att motverka att den unge utvecklas ogynnsamt.

Den som har fyllt arton år när dom meddelas får dömas till ungdomsvård endast om det finns särskilda skäl för det. Den som har fyllt tjugoett år vid denna tidpunkt får inte dömas till ungdomsvård.

Ungdomsvård får dömas ut endast om socialtjänstens planerade åtgärder kan anses tillräckligt ingripande med hänsyn till brottslighetens straffvärde och art samt den unges tidigare brottslighet.

1 a §

När påföljden bestäms till ungdomsvård gäller följande.

1. Om åtgärderna ska vidtas med stöd av socialtjänstlagen (2025:400), ska rätten besluta en föreskrift om att den unge ska följa det ungdomskontrakt som upprättats av socialnämnden. Innehållet i kontraktet ska framgå av domen.

2. Om åtgärderna ska vidtas med stöd av lagen (1990:52) *med särskilda bestämmelser om vård av unga*, ska den vårdplan som upprättats av socialnämnden fogas till domen.

2. Om åtgärderna ska vidtas med stöd av lagen (2026:000) *om omhändertagande för vård av barn och unga*, ska den vårdplan som upprättats av socialnämnden fogas till domen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

6 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken
dels att 7 kap. 2 § och 106 kap. 5 och 12 §§ ska ha följande lydelse,
dels att punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen
(2026:517) om ändring i den balken ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2025/26:293 Föreslagen lydelse

7 kap.

2 §

Försäkrad för statligt personskadeskydd enligt 43 kap. är

1. den som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspplikt, eller inställer sig till mönstring eller annan uttagning enligt den lagen eller genomgår militär utbildning inom Försvarmakten som rekryt,

2. den som medverkar i räddningstjänst eller i övning med en kommunal organisation för räddningstjänst enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, eller i räddningstjänst enligt 10 kap. 1 § andra stycket luftfartslagen (2010:500),

3. den som är intagen i kriminalvårdsanstalt, i ett hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller i ett hem som avses i 22 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall samt den som avtjänar fängelsestraff med elektronisk övervakning i kontrollerat boende, är häktad, anhållen eller i annat fall intagen eller tagen i förvar i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest,

3. den som är intagen i kriminalvårdsanstalt, i ett hem som avses i 15 kap. 1 § lagen (2026:000) om omhändertagande för vård av barn och unga eller i ett hem som avses i 22 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall samt den som avtjänar fängelsestraff med elektronisk övervakning i kontrollerat boende, är häktad, anhållen eller i annat fall intagen eller tagen i förvar i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest,

4. den som utför samhällstjänst på grund av en föreskrift som har meddelats med stöd av 27 kap. 2 a § eller 28 kap. 2 a § brottsbalken,

5. den som utför ungdomstjänst enligt 32 kap. 2 § brottsbalken, och

6. den som utför oavlönat arbete enligt en föreskrift som har meddelats med stöd av 2 kap. 5 § första stycket 2 lagen (2025:1053) om verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning.

Lydelse enligt SFS 2026:1232 Föreslagen lydelse

106 kap.

5 §

Om en kvinna vid tiden för förlossningen är intagen i kriminalvårdsanstalt eller ett hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller avtjänar fängelsestraff med

Om en kvinna vid tiden för förlossningen är intagen i kriminalvårdsanstalt eller ett hem som avses i 15 kap. 1 § lagen (2026:000) om omhändertagande för vård av barn och unga eller avtjänar fängelse-

elektronisk övervakning i kontrollerat boende får Försäkringskassan på framställning av föreståndaren för inrättningen besluta att den föräldrapenning som kvinnan har rätt till ska betalas ut till föreståndaren att användas för kvinnans och barnets nytta.

straff med elektronisk övervakning i kontrollerat boende får Försäkringskassan på framställning av föreståndaren för inrättningen besluta att den föräldrapenning som kvinnan har rätt till ska betalas ut till föreståndaren att användas för kvinnans och barnets nytta.

12 §

Sjukpenning lämnas inte för tid när den försäkrade

1. fullgör någon annan tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspåbud än grundutbildning som är längre än 60 dagar,

2. är intagen i sådant hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga med stöd av 3 § samma lag,

2. är intagen i sådant hem som avses i 15 kap. 1 § lagen (2026:000) om omhändertagande för vård av barn och unga och omhändertagen på grund av något sådant eget beteende som anges i 3 kap. 3 § samma lag,

3. är häktad, är intagen i kriminalvårdsanstalt eller avtjänar fängelsestraff med elektronisk övervakning i kontrollerat boende, eller

4. i annat fall än som anges i 2 eller 3 av någon annan orsak än sjukdom tagits om hand på det allmännas bekostnad.

Lydelse enligt SFS 2026:517

Föreslagen lydelse

2. Äldre bestämmelser gäller för den som är intagen i ett hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga för verkställighet av sluten ungdomsvård samt för den som är dömd till sluten ungdomsvård men som inte har inställt sig vid ett sådant hem den dagen påföljden ska verkställas.

2. Äldre bestämmelser gäller för den som är intagen i ett hem som avses i 15 kap. 1 § lagen (2026:000) om omhändertagande för vård av barn och unga för verkställighet av sluten ungdomsvård samt för den som är dömd till sluten ungdomsvård men som inte har inställt sig vid ett sådant hem den dagen påföljden ska verkställas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

Förslag som lagts fram i proposition 2025/26:295

4 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 32 kap. 1, 1 a och 4 §§ brottsbalken ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2025/26:294 Föreslagen lydelse

32 kap.

1 §

Den som har begått brott innan han eller hon fyllt arton år får dömas till ungdomsvård om han eller hon har ett särskilt behov av vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2025:400) eller lagen (2026:000) om omhändertagande för vård av barn och unga och sådan vård eller åtgärd kan beslutas för den unge. Vården och åtgärderna ska syfta till att motverka att den unge utvecklas ogynnsamt.

Den som har begått brott innan han eller hon fyllt arton år får dömas till ungdomsvård om han eller hon har ett särskilt behov av vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2025:400), *lagen (2026:000) om insatser inom socialtjänsten när samtycke saknas* eller lagen (2026:000) om omhändertagande för vård av barn och unga och sådan vård eller åtgärd kan beslutas för den unge. Vården och åtgärderna ska syfta till att motverka att den unge utvecklas ogynnsamt.

Den som har fyllt arton år när dom meddelas får dömas till ungdomsvård endast om det finns särskilda skäl för det. Den som har fyllt tjugooett år vid denna tidpunkt får inte dömas till ungdomsvård.

Ungdomsvård får dömas ut endast om socialtjänstens planerade åtgärder kan anses tillräckligt ingripande med hänsyn till brottslighetens straffvärde och art samt den unges tidigare brottslighet.

1 a §

När påföljden bestäms till ungdomsvård gäller följande.

1. Om åtgärderna ska vidtas med stöd av socialtjänstlagen (2025:400), ska rätten besluta en föreskrift om att den unge ska följa det ungdomskontrakt som upprättats av socialnämnden. Innehållet i kontraktet ska framgå av domen.

2. Om åtgärderna ska vidtas med stöd av lagen (2026:000) om insatser inom socialtjänsten när samtycke saknas, ska den särskilda genomförandeplan som upprättats av socialnämnden fogas till domen.

2. Om åtgärderna ska vidtas med stöd av lagen (2026:000) om omhändertagande för vård av barn och unga, ska den vårdplan som upprättats av socialnämnden fogas till domen.

3. Om åtgärderna ska vidtas med stöd av lagen (2026:000) om omhändertagande för vård av barn och unga, ska den vårdplan som upprättats av socialnämnden fogas till domen.

Lydelse enligt prop. 2025/26:293 Föreslagen lydelse

32 kap.

4 §

Om den dömden i väsentlig grad bryter mot vad som gäller för honom eller henne enligt en föreskrift vid ungdomsvård om att han eller hon ska följa ett ungdomskontrakt eller enligt en dom på ungdomstjänst eller ungdomsövervakning, får rätten på talan av åklagare undanröja den påföljd som dömts ut för brottet och bestämma en ny påföljd för detta. I stället för att undanröja påföljden får dock rätten meddela den dömden en varning, om det är en tillräcklig åtgärd.

Om, av annat skäl än som anges i första stycket, den planerade vården eller de planerade åtgärderna enligt ett ungdomskontrakt eller en vårdplan inte kommer till stånd eller vården eller åtgärderna kommit att i väsentlig grad avvika från vad som planerats i kontraktet eller vårdplanen, får rätten på talan av åklagare undanröja den påföljd som dömts ut för brottet och bestämma en ny påföljd för detta. Detsamma gäller om, av annat skäl än som anges i första stycket, en dom på ungdomstjänst inte till väsentlig del kan fullgöras inom skälig tid eller, beträffande ungdomsövervakning, de föreskrivna åtgärderna enligt en verkställighetsplan inte kommer till stånd eller åtgärderna kommit att i väsentlig grad avvika från vad som föreskrivits i verkställighetsplanen.

Om, av annat skäl än som anges i första stycket, den planerade vården eller de planerade åtgärderna enligt ett ungdomskontrakt, *en särskild genomförandeplan* eller en vårdplan inte kommer till stånd eller vården eller åtgärderna kommit att i väsentlig grad avvika från vad som planerats i kontraktet, *den särskilda genomförandeplanen* eller vårdplanen, får rätten på talan av åklagare undanröja den påföljd som dömts ut för brottet och bestämma en ny påföljd för detta. Detsamma gäller om, av annat skäl än som anges i första stycket, en dom på ungdomstjänst inte till väsentlig del kan fullgöras inom skälig tid eller, beträffande ungdomsövervakning, de föreskrivna åtgärderna enligt en verkställighetsplan inte kommer till stånd eller åtgärderna kommit att i väsentlig grad avvika från vad som föreskrivits i verkställighetsplanen.

Om mer än en påföljd undanröjs får rätten bestämma en gemensam påföljd för den samlade brottsligheten.

Om rätten beslutar om undanröjande enligt första eller andra stycket ska den, när den nya påföljden bestäms, ta skälig hänsyn till vad den dömden har undergått till följd av den undanröjda påföljden eller de undanröjda påföljderna.

Denna lag träder i kraft den 2 januari 2027.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 32 kap. 1 och 1 a §§ brottsbalken ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2025/26:293

Utskottets förslag

32 kap.

1 §

Den som har begått brott innan han eller hon fyllt arton år får dömas till ungdomsvård om han eller hon har ett särskilt behov av vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2025:400) eller lagen (1990:52) *med särskilda bestämmelser om vård av unga* och sådan vård eller åtgärd kan *bered*as den unge. Vården och åtgärderna ska syfta till att motverka att den unge utvecklas ogynnsamt.

Den som har begått brott innan han eller hon fyllt arton år får dömas till ungdomsvård om han eller hon har ett särskilt behov av vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2025:400) eller lagen (2026:000) *om omhändertagande för vård av barn och unga* och sådan vård eller åtgärd kan *beslutas för* den unge. Vården och åtgärderna ska syfta till att motverka att den unge utvecklas ogynnsamt.

Den som har fyllt arton år när dom meddelas får dömas till ungdomsvård endast om det finns särskilda skäl för det. Den som har fyllt tjuogoett år vid denna tidpunkt får inte dömas till ungdomsvård.

Ungdomsvård får dömas ut endast om socialtjänstens planerade åtgärder kan anses tillräckligt ingripande med hänsyn till brottslighetens straffvärde och art samt den unges tidigare brottslighet.

1 a §

När påföljden bestäms till ungdomsvård gäller följande.

1. Om åtgärderna ska vidtas med stöd av socialtjänstlagen (2025:400), ska rätten besluta en föreskrift om att den unge ska följa det ungdomskontrakt som upprättats av socialnämnden. Innehållet i kontraktet ska framgå av domen.

2. Om åtgärderna ska vidtas med stöd av lagen (1990:52) *med särskilda bestämmelser om vård av unga*, ska den vårdplan som upprättats av socialnämnden fogas till domen.

2. Om åtgärderna ska vidtas med stöd av lagen (2026:000) *om omhändertagande för vård av barn och unga*, ska den vårdplan som upprättats av socialnämnden fogas till domen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

2 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 32 kap. 1, 1 a och 4 §§ brottsbalken ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt utskottets förslag 1 i Utskottets förslag bilaga 3

32 kap.

1 §

Den som har begått brott innan han eller hon fyllt arton år får dömas till ungdomsvård om han eller hon har ett särskilt behov av vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2025:400) eller lagen (2026:000) om omhändertagande för vård av barn och unga och sådan vård eller åtgärd kan beslutas för den unge. Vården och åtgärderna ska syfta till att motverka att den unge utvecklas ogynnsamt.

Den som har begått brott innan han eller hon fyllt arton år får dömas till ungdomsvård om han eller hon har ett särskilt behov av vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2025:400), *lagen (2026:000) om insatser inom socialtjänsten när samtycke saknas* eller lagen (2026:000) om omhändertagande för vård av barn och unga och sådan vård eller åtgärd kan beslutas för den unge. Vården och åtgärderna ska syfta till att motverka att den unge utvecklas ogynnsamt.

Den som har fyllt arton år när dom meddelas får dömas till ungdomsvård endast om det finns särskilda skäl för det. Den som har fyllt tjugooett år vid denna tidpunkt får inte dömas till ungdomsvård.

Ungdomsvård får dömas ut endast om socialtjänstens planerade åtgärder kan anses tillräckligt ingripande med hänsyn till brottslighetens straffvärde och art samt den unges tidigare brottslighet.

1 a §

När påföljden bestäms till ungdomsvård gäller följande.

1. Om åtgärderna ska vidtas med stöd av socialtjänstlagen (2025:400), ska rätten besluta en föreskrift om att den unge ska följa det ungdomskontrakt som upprättats av socialnämnden. Innehållet i kontraktet ska framgå av domen.

2. Om åtgärderna ska vidtas med stöd av lagen (2026:000) om insatser inom socialtjänsten när samtycke saknas, ska den särskilda genomförandeplan som upprättats av socialnämnden fogas till domen.

2. Om åtgärderna ska vidtas med stöd av lagen (2026:000) om omhändertagande för vård av barn och

3. Om åtgärderna ska vidtas med stöd av lagen (2026:000) om omhändertagande för vård av barn och

unga, ska den vårdplan som upprättats av socialnämnden fogas till domen.

unga, ska den vårdplan som upprättats av socialnämnden fogas till domen.

Lydelse enligt prop. 2025/26:293

Utskottets förslag

32 kap.

4 §

Om den dömde i väsentlig grad bryter mot vad som gäller för honom eller henne enligt en föreskrift vid ungdomsvård om att han eller hon ska följa ett ungdomskontrakt eller enligt en dom på ungdomstjänst eller ungdomsövervakning, får rätten på talan av åklagare undanröja den påföljd som dömts ut för brottet och bestämma en ny påföljd för detta. I stället för att undanröja påföljden får dock rätten meddela den dömde en varning, om det är en tillräcklig åtgärd.

Om, av annat skäl än som anges i första stycket, den planerade vården eller de planerade åtgärderna enligt ett ungdomskontrakt eller en vårdplan inte kommer till stånd eller vården eller åtgärderna kommit att i väsentlig grad avvika från vad som planerats i kontraktet eller vårdplanen, får rätten på talan av åklagare undanröja den påföljd som dömts ut för brottet och bestämma en ny påföljd för detta. Detsamma gäller om, av annat skäl än som anges i första stycket, en dom på ungdomstjänst inte till väsentlig del kan fullgöras inom skälig tid eller, beträffande ungdomsövervakning, de föreskrivna åtgärderna enligt en verkställighetsplan inte kommer till stånd eller åtgärderna kommit att i väsentlig grad avvika från vad som föreskrivits i verkställighetsplanen.

Om, av annat skäl än som anges i första stycket, den planerade vården eller de planerade åtgärderna enligt ett ungdomskontrakt, *en särskild genomförandeplan* eller en vårdplan inte kommer till stånd eller vården eller åtgärderna kommit att i väsentlig grad avvika från vad som planerats i kontraktet, *den särskilda genomförandeplanen* eller vårdplanen, får rätten på talan av åklagare undanröja den påföljd som dömts ut för brottet och bestämma en ny påföljd för detta. Detsamma gäller om, av annat skäl än som anges i första stycket, en dom på ungdomstjänst inte till väsentlig del kan fullgöras inom skälig tid eller, beträffande ungdomsövervakning, de föreskrivna åtgärderna enligt en verkställighetsplan inte kommer till stånd eller åtgärderna kommit att i väsentlig grad avvika från vad som föreskrivits i verkställighetsplanen.

Om mer än en påföljd undanröjs får rätten bestämma en gemensam påföljd för den samlade brottsligheten.

Om rätten beslutar om undanröjande enligt första eller andra stycket ska den, när den nya påföljden bestäms, ta skälig hänsyn till vad den dömde har

undergått till följd av den undanröjda påföljden eller de undanröjda påföljderna.

Denna lag träder i kraft den 2 januari 2027.

3 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 2 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2025/26:293

Utskottets förslag

7 kap.

2 §

Försäkrad för statligt personskadeskydd enligt 43 kap. är

1. den som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspplikt, eller inställer sig till mönstring eller annan uttagning enligt den lagen eller genomgår militär utbildning inom Försvarsmakten som rekryt,

2. den som medverkar i räddningstjänst eller i övning med en kommunal organisation för räddningstjänst enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, eller i räddningstjänst enligt 10 kap. 1 § andra stycket luftfartslagen (2010:500),

3. den som är intagen i kriminalvårdsanstalt, i ett hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller i ett hem som avses i 22 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall samt den som avtjänar fängelsestraff med elektronisk övervakning i kontrollerat boende, är häktad, anhållen eller i annat fall intagen eller tagen i förvar i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest,

3. den som är intagen i kriminalvårdsanstalt, i ett hem som avses i 15 kap. 1 § lagen (2026:000) om omhändertagande för vård av barn och unga eller i ett hem som avses i 22 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall samt den som avtjänar fängelsestraff med elektronisk övervakning i kontrollerat boende, är häktad, anhållen eller i annat fall intagen eller tagen i förvar i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest,

4. den som utför samhällstjänst på grund av en föreskrift som har meddelats med stöd av 27 kap. 2 a § eller 28 kap. 2 a § brottsbalken,

5. den som utför ungdomstjänst enligt 32 kap. 2 § brottsbalken, och

6. den som utför oavlönat arbete enligt en föreskrift som har meddelats med stöd av 2 kap. 5 § första stycket 2 lagen (2025:1053) om verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.